

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 6 maj justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:697

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:697 Ett reformerat strandskydd
av Eric Palmqvist (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 maj 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM108 Direktiv om företagens hållbarhetsrapportering
COM(2021) 189 till civilutskottet

§ 4 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU18
Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel
(prop. 2020/21:157)
föredrogs.

Anf. 1 JOHN WIDEGREN (M):

Herr talman! I betänkandet MJU18 *Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel* behandlas en proposition som kanske inte låter jättespännande för gemene man, men den är ganska viktig. Kunskapen om vilka material som är bra och dåliga när det gäller kontakt med livsmedel växer, och det är oerhört viktigt att vi kommer till rätta med farliga ämnen såsom PFAS och andra, så att vi helt enkelt får bort dem från våra livsmedel.

Något som oroar oss moderater är frågan vem som ska ansvara för kontrollen i den här typen av frågor. Det oroar oss därför att vi i dag ser att vi inte har en likvärdig och rättssäker kontroll över hela landet. Det är otroligt viktigt att vi faktiskt bygger upp en sådan och att Livsmedelsverket ser till att ta ansvar för att kontrollen är rättvis, rättssäker och jämlik över hela landet, för alla livsmedelsföretagare.

Detta handlar om livsmedelsföretagare såsom våra bönder, som vi redan i dag har belastat otroligt hårt med administration, regelverk och extra mycket krångel. Vi fick för ett tag sedan läsa om siffror som visade att lagkraven på svenska jordbrukare har ökat med över 100 procent de senaste åren. Kraven på journalföring har ökat med över 300 procent, och kraven på anmälningar och tillstånd inom de gröna näringarna har ökat med över 400 procent.

Detta är företagare som många gånger driver enmans- eller fåmansföretag. Jag ser inte Magnus Oscarsson här i kammaren just nu, men han brukar ofta säga: När ska bonden ha tid att vara bonde? Jag tycker att det är viktigt att ha med sig, för vi har belastat det svenska jordbruket otroligt mycket genom ökad administration och ökat krångel på senare tid.

Det kan låta enkelt när man säger det, men det måste vara lätt att göra rätt. Det är det inte i dag, utan i dag är det snarare lätt att göra fel. Det finns inte heller någon tydlighet om vad som faktiskt gäller i alla dessa processer. Vi skulle behöva ha myndigheter som på ett bättre sätt kan kommunicera med näringsidkare och hitta vägar framåt för att det ska vara lätt att göra rätt.

När vi ändå hanterar livsmedelsfrågor här i dag är det lätt att hamna i vår av kammaren antagna livsmedelsstrategi. Det är en livsmedelsstrategi som innebär att vi år 2030 ska ha uppnått målen att öka livsmedelsproduktionen, öka exporten och öka beredskapen. Vi är ganska långt därifrån, herr talman. I dag är fortfarande varannan tugga vi stoppar i oss importerad till Sverige.

Det senaste året har coronakrisen föranlett diverse problem i samhället, inte bara sjukdomsmässigt utan även i form av kriser på olika sätt, till exempel i livsmedelsbranschen. Vi kan också se det ökade hotet mot säkerheten i Europa. Det är spänningar; vi såg senast häromdagen vad som skedde i Belarus. Säkerhetsläget är pressat.

När det gäller den pandemi vi befinner oss i, kopplat till EU – vad hände när vi kom in i pandemin? Ja, då var det tydligen inte så himla viktigt med fri rörlighet och öppna gränser. Många länder valde att sluta sig. Helt plötsligt blev det bekymmer att transportera varor över gränser. Det svenska jordbruket upplevde inte bara att de hade bekymmer att få hit personal, utan man hade också bekymmer att få tag på reservdelar.

Som tur var, ska sägas, kom pandemin till Sverige i mars månad. Hade den kommit några månader tidigare, kanske i november månad, hade vi stött på stora bekymmer med att få tag på insatsvaror till det svenska jordbruket och den svenska livsmedelsproduktionen. Det kunde ha blivit bekymmer att få tag på bränsle, och det hade blivit bekymmer att få hit växtnäring – som vi inte har något reservlager av i Sverige. Vi har inte den beredskapen. Detsamma gäller växtskyddsmedel; den aktiva substansen i de flesta växtskyddsmedel som används i svenskt jordbruk i dag härrör från Kina. Det kunde ha blivit jättestora problem.

Vi vet som sagt att även transporter över gränser blev lidande. När vi inte har fungerande transporter i en sådan här pandemi kan man ju bara tänka sig vad som skulle ske i ett kanske mycket förändrat säkerhetsläge. Det visar sig gång på gång att vi har för dålig beredskap i Sverige. Vi har en för dålig livsmedelsproduktion när det kommer till försörjningsgraden. Vi måste öka den.

När vi nu pratar om vår livsmedelsstrategi igen tycker jag ändå, herr talman, att regeringen snart är svaret skyldig gällande när det faktiskt ska börja levereras på den här livsmedelsstrategin. När ska vi börja klättra från den här 50-procentiga självförsörjningsgraden? Det går att säga många bra ord om att det upprättas handlingsplaner hit och dit och att man tillsätter uppdrag på olika sätt, men det händer ju ingenting. Mjölkföretagare i landet fortsätter att lägga ned. Det är fortfarande så att många bönder slutar – på grund av olönsamhet, på grund av rovdjursfrågan och på grund av aktivism. De slutar även på grund av regelkrångel och andra bekymmer. Vi har inte vänt den här trenden.

Om regeringen nu är nöjd med att vi ligger på en 50-procentig självförsörjningsgrad på livsmedel i Sverige – säg det då! Säg att ni är nöjda! Eller säg åtminstone hur vi ska ta oss ur detta. Vi är nämligen inte på väg åt rätt håll i dagsläget.

Det finns vissa positiva trender. Till exempel såg vi att vi under året som gick hade en högre mjölkinvägning än vad vi haft under några år innan. Men det är *en* sak. Visst är mjölkproduktionen motorn i svenskt jordbruk – absolut – men ett enda år utgör ingen trend. Jag är väldigt orolig att vi inte ska klara att öka vår självförsörjningsgrad.

När vi diskuterar livsmedelsproduktionen och den svenska beredskapen tycker jag att en viktig fråga är strategiska livsmedelsanläggningar. Strategiska livsmedelsanläggningar har under väldigt lång tid funnits i våra tätorter – det handlar om stora siloanläggningar, slakterier och livsmedelsförädlingsfabriker av olika slag – men de utsätts i dag för påtryckningar att flytta på sig. Man tycker att de inte ligger på rätt ställe, på grund av ljud, lukt, transporter och annat.

Vi behöver ha en plan för detta, herr talman. Var ska vi ha våra strategiska livsmedelsanläggningar? De är inte viktiga bara för vår livsmedelsproduktion, utan de är viktiga även för beredskapen i samhället inför nästa gång det kommer en kris som liknar pandemin – eller kanske något ännu

värre. I dag finns det ingen plan för strategiska livsmedelsanläggningar. Det behöver vi ta tag i.

En annan viktig fråga när det kommer till livsmedelsproduktion och livsmedelsförsörjning är dricksvattnet. Det är vårt viktigaste livsmedel. I utskottet har vi i dag faktiskt pratat väldigt mycket om vatten, men det var i en annan kontext. Dricksvatten är dock viktigt.

Alliansregeringen tillsatte en dricksvattenutredning 2013, och den pågick i tre år. Sedan dröjde det ända till 2020 innan Livsmedelsverket fick ett uppdrag att börja se över samordningen av just dricksvatten. Jag tycker att det har gått alldeles för långsamt. Jag tycker att det är symptomatiskt för den här regeringen att det går för sakta varje gång. Det gäller frågor som är viktiga för nationens säkerhet och livsmedelsproduktion, och det tar för lång tid varenda gång. Det saknas antingen kunskap eller vilja – jag vet inte vilket.

Moderaterna har satsat extra mycket i budgeten på just vatten- och dricksvattenfrågan för att få fram ny teknik, för att motverka effekterna av torka och för att inventera var i samhället vi har vattenresurser och vattenreservoarer. Detta är viktiga frågor. Dricksvattenfrågan är någonting som jag tror behöver lyftas upp högre på agendan än i dag.

Jag ser att min tid rinner iväg, herr talman. Jag ska bara kort nämna några saker till.

En annan punkt som vi hanterar i detta betänkande är ursprungsmärkning, som jag tycker är en väldigt viktig fråga. Det borde vara självklart med ursprungsmärkning på produkter – märkning av varifrån de kommer. Det borde vara en självklarhet för konsumenten att få veta att till exempel en köttbit kommer från ett land – vi nämner inga namn på länder – som har extremt hög antibiotikaanvändning i sin livsmedelsproduktion.

Det är rimligt att konsumenten, oavsett om man köper den i en affär eller på en restaurang eller om man får i sig den genom den offentliga sektorn, vet varifrån maten kommer. Man måste ha ett val huruvida man vill äta detta eller inte. Det valet kan man göra enklare när man vet var maten kommer ifrån.

Jag tycker att matsvinsfrågan är oerhört viktig att lyfta när vi pratar om livsmedel. Vi har ett stort matsvinn i dag, och vi behöver komma till rätta med det. Till exempel är svinnet på svenska slakterier större än på till exempel danska slakterier på grund av att vi har en ojämn bedömning från våra kontrollerande veterinärer på slakterierna. Detta är inte rimligt; det behöver vi komma till rätta med.

Sist men inte minst vill jag ta upp en fråga som vi har pratat om många gånger här inne, nämligen småskalig försäljning av vildsvinskött. Hur många år ska det få ta innan varje jägare ska kunna skjuta och sälja sina vildsvin själv?

De senaste uppdrag som givits ska förhoppningsvis vara klara och slutrapporterade 2022. Det innebär att det inte blir i år heller. Vildsvinsstammen växer i vissa områden. Jägarnas frysar är fulla. Ge dem möjlighet, som vi har tjuvat om i så många år från Moderaternas sida. Det finns färdiga system i Tyskland – varför kan vi inte köra igång i Sverige? Detta är anmärkningsvärt, herr talman.

Det finns mycket att säga om livsmedelsfrågor och livsmedelspolitik, men vi har ju lovat att fler betänkanden ska få plats här i eftermiddag.

Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 2 STAFFAN EKLÖF (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 4, om beredskapslager med mera.

I dag har vi en debatt om livsmedelspolitik. Glädjande nog ser jag att frågan om krisberedskap och försörjningssäkerhet dyker upp i handlingar och i förslag. Nu är det inte längre bara i Sverigedemokraternas yrkanden som man kan se detta, utan man kan se det brett i både förslag och diskussioner inom livsmedelspolitiken. Jag tänker därför fokusera på denna fråga i mitt anförande.

Vi anser att Sverige måste förbereda sig för tider av kris, oro, avspärrningar och kanske, i värsta fall, krig. I dessa förberedelser måste det finnas livsmedelslager; det måste finnas uppbyggda lager för livsmedel som skapar den frihetsgrad vi behöver när vi är avskurna från omvärlden.

Vi behöver också lager för att få jordbruket att fungera i kristid och krigstid. Det gäller insatsmedel, som bekämpningsmedel, drivmedel, gödselmedel, utsäde och veterinärmedicinska produkter. Det kan också gälla reservdelar och olika stöd till produktionen. Allting måste finnas på plats och kunna fungera i kristid.

Det måste också finnas tydliga ansvar utdelade. Vi vill ge ett tydligt ansvar till Jordbruksverket att bygga upp och hålla lager som ska se till att jordbruket fungerar i kristid. Vi vill också ge Livsmedelsverket uppdraget – en framåtorder – att hålla i uppbyggnaden av livsmedelslager och att förvalta dessa.

Vi tycker att det är naturligt att ställa högre krav på marknadens aktörer för landets säkerhet. Den kanske enskilt största säkerhetsförsäkringen är dock att öka livsmedelsproduktionen i Sverige. Den är sorgligt låg, vilket beror på att vårt jordbruk inte är konkurrenskraftigt – det är inte lönsamt. Men det skulle kunna vara det, för det är politiska skäl som ligger bakom att det inte är lönsamt.

Man måste i detta sammanhang ha mod att ta obekväma beslut. De kan se olika ut. Vi kanske måste öka vår klimatbelastning när vi ökar produktionen om klimatbelastningen globalt går ned. Det är ju ändå en god affär för klimatet. Värre är det om vi importerar mat som är betydligt mer klimatbelastande än maten i den svenska produktionen. Det är resultatet som räknas.

Regeringen får i dag kritik i facktidningen Land Lantbruk för sin hantering av livsmedelsstrategin. Det är särskilt allvarligt eftersom regeringen ständigt hänvisar till livsmedelsstrategin när vi pratar om lönsamhet i jordbruket. Trots att detta är juvelen i kronan för regeringen anser branschen inte att man hanterat det ordentligt – man gör inte tillräckligt.

Jag växte upp på 70-talet och gjorde värnplikten på 80-talet. En del kanske tycker att det är länge sedan, men jag tycker inte att det är så länge sedan. På den tiden hade vi allt detta. Vi hade livsmedelslager och förut-sättningar för jordbruket att producera i kris- och krigstid. Vi hade ett för-svar där vi tränades att möta fienden, att hejda fienden och att slå fienden. Det var på riktigt.

Sedan kom tre decennier – 90-talet, 00-talet och 10-talet – som var lättsinnets decennier. Man inbillade sig att det inte skulle bli någon kris eller något krig i framtiden. Detta hörde vi före första världskriget och före andra världskriget. Det är så lätt att bedra sig själv och att lura sig själv att det inte kommer att bli dåliga tider, men historien visar gång på gång att

det är i lugna tider – fredstider eller goda tider – som man ska förbereda sig för de dåliga tiderna och kristiderna.

Så sent som på Ekonyheterna i morse var det tydligt att det fanns tydliga signaler före pandemin – 2016, 2018 och 2019 – om att pandemiberedskapen var dålig. Regeringen fick dessa signaler, men ändå var man oförberedd när pandemin kom.

Nu finns ett yrvaket intresse för säkerhetsfrågor, beredskap, krisberedskap och försörjningsfrågor. Jag vill säga till alla mina kollegor i alla partier och till alla medborgare: Släpp inte detta, för detta är på riktigt!

Anf. 3 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! Jag vill säga till alla er som lyssnar att ämnet för dagens debatt, material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel, kanske inte riktigt är det debatten kommer att handla om. Det ligger förvisso en proposition i betänkandet, men vi ledamöter kommer säkert att ta upp mycket av de livsmedelspolitiska förslag som lämnades in under allmänna motionstiden. Jag vill inledningsvis nämna detta så att ni ska förstå varför frågorna rör så mycket mer än själva lagstiftningen.

Jag vill också tacka Caroline för ett välskrivet betänkande. Det är otroligt intressant, också för den som lyssnar, att ta del av läget i Sverige just nu, inte minst när det gäller det som tidigare talare tagit upp om att det är många utredningsuppdrag som pågår och så vidare. Det är intressant för oss alla att veta vad som är på gång.

Jag tänker att de som kommer efter mig i debatten och som företräder de två regeringspartierna kanske går igenom den nya lagstiftningen mer, och därför håller jag mig framför allt till Centerpartiets olika motioner från allmänna motionstiden.

Jag står givetvis bakom alla våra reservationer och de förslag som beretts förenklat, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation nummer 13 under punkt 8.

Herr talman! I betänkandet ser man att flera myndigheter har fått omfattande uppdrag för att underlätta för företagare inom hela livsmedelsområdet. Det gäller såväl primärproduktion och livsmedelsförädling som ledet som når olika kunder. Ändå befarar företrädare för primärproduktionen en flodvåg av ny lagstiftning och detaljreglering, inte minst med tanke på de olika förslag som är på gång i EU:s green deal, strategin från jord till bord och så vidare.

Det blir två bilder som står emot varandra, dels ett uppdrag om förenkling för produktionen, dels en farhåga om att det kommer att bli ännu tuffare på många olika områden.

Vår absoluta målsättning är att de företagare i vårt land som står för den livsviktiga livsmedelsproduktionen ska uppleva att livsmedelsstrategin med sina handlingsplaner verkligen leder till regelförenkling, ökad kunskap, innovation, stärkt konkurrenskraft och ökad lönsamhet så att den svenska livsmedelsproduktionen kan växa och förse fler hungriga magar med mättande mat som har vuxit i våra svenska bygder från norr till söder.

Jag instämmer delvis med tidigare talare om att det här finns mycket att bevisa från regering och olika myndigheter så att dessa ord och uppdrag också får mening i mötet med verkligheten.

I miljö- och jordbruksutskottet har vi under det senaste året tagit fram en rapport om sårbarhet i det svenska lantbruket, och det har varit en intressant diskussion i vår utvärderingsgrupp. Rapporten har rönt stort intresse, och vi har haft en hearing om den i Förstakammarsalen.

Det handlar mycket om vad som krävs för att skapa robusthet, och svaren i rapporten och under hearingen har varit samstämmiga. Det krävs väsentligt ökad lönsamhet och konkurrenskraft liksom säkrad tillgång till insatsvaror som drivmedel, gödning, växtskyddsmedel med mera i händelse av kris och krig. Det är givetvis viktigt varje år men ännu viktigare när det uppstår en extrem situation. Det handlar ju i grund och botten om vår grundläggande försörjningsförmåga.

Torkåret 2018 satte många viktiga frågor på agendan. Skördarna blev mycket sämre än normalt, och foderbrist gjorde att fler djur än planerat slaktades. Listan kan göras lång. I spåren av detta kan vi i betänkandet läsa att olika myndigheter har fått regeringsuppdrag av skiftande slag för att säkerställa en stärkt robusthet i hela livsmedelskedjan.

Jag nämnde inledningsvis att det finns mycket att läsa för den intresserade, och i betänkandet är det tydligt angivet när de olika uppdragen kommer att redovisas.

Det är viktigt att livsmedelsstrategins skrivningar om regelförenklingar fortsätter att vara i fokus.

Under krisen 2018 såg vi att hela civilsamhället mobiliserade och att enskilda medborgare verkligen klev fram och var en mycket viktig del för att ta oss ur denna kris. Det är fantastiskt att det fungerar, men vi anser att man ska kunna ställa större krav på bättre samordning mellan våra myndigheter i händelse av kris. Ett starkt civilsamhälle är viktigt, men det är också viktigt med träning och systematik i krisledning.

Också coronapandemin har synliggjort ett antal brister i vårt svenska system, med många myndigheter som har delat ansvar för livsnödvändiga frågor. Låt mig ta ett, kanske lite banalt, exempel. När sprittillverkningen skulle ställa om till handsprit var det svårt att identifiera vilken myndighet som kunde ge tillstånd för detta. Myndigheter hänvisade till andra myndigheter i stället för att ta ett samordnat ansvar.

Det är inte så enkelt, så här krävs det ett helhetsgrepp. Därför var det intressant att lyssna till statsrådet Dambergers tal på Folk och Försvar. Han lyfte då givetvis upp de viktiga försörjningsfrågorna. Han lovade att under våren 2021 skulle det tillsättas en utredning om vad en nationellt samordnad försörjningsberedskap bör omfatta och hur den ska organiseras och finansieras. Det är någon dag kvar av vårmånaden maj, så vi väntar med spänning på att detta löfte ska infrias. Kanske har Socialdemokraternas företrädare ytterligare information att ge senare i debatten.

Låt mig återvända till Centerpartiets förslag om jordbrukets beredskap. Här pekar vi på vikten av att livsmedelsberedskapen bedrivs utifrån just ett helhetsperspektiv.

Livsmedelsstrategin handlar till stor del om ökad produktion. Vad som händer i år vet vi inte, men vi är många som med oro följer alla de jordbrukare som inte har haft möjlighet att vårbruka fullt ut. Vädret påverkar oss på många sätt, och det råder vi inte över. Men det finns mycket vi framöver kan göra för att klimatsäkra olika delar av jordbruket.

Målet om ökad konkurrenskraft och lönsamhet handlar också om att jordbrukare själva ska kunna göra nödvändiga investeringar för att säkra sin verksamhet framåt. Det är också viktigt för att kunna öka lönsamheten, och det ger även egenmakt hos varje enskild företagare.

En aspekt av Sveriges försörjningsförmåga är givetvis att öka andelen svenskproducerad mat. Andra aspekter handlar om brister i reservkapacitet och logistik. Lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror i omsättningslager blir också viktigt när försörjningssystemen är sårbara.

Ansvariga behöver snabbt och gemensamt planera för hur distributionen av livsmedel ska fungera i landet i en situation när det råder brist på lastbilar och andra fordon eller när de elektroniska kommunikationerna är utslagna. Eftersom alla led i livsmedelsförsörjningskedjan ägs, drivs och organiseras av det privata näringslivet kan vi inte nog understryka vikten av att detta görs av det offentliga och näringslivet tillsammans.

Herr talman! Vi talar ofta om vikten av bra information till kunden så att kunden kan välja livsmedel som främjar ökad hälsa. Sverige har tyvärr en ganska stor ohälsa kopplad till livsstil, och i betänkandet lyfter vi därför fram behovet av att utveckla nyckelhålmärkningen så att konsumenten i allt högre grad kan göra medvetna val.

Riksdagens nybildade livsmedelspolitiska nätverk hade ett seminarium för bara några veckor sedan. Livsmedelsföretagen lyfte då upp att nyckelhålmärkningen är viktig. Det är en målbild för många företag när de utvecklar nya produkter att dessa också ska bli nyckelhålmärkta.

Avslutningsvis, herr talman, efterfrågar vi mer flexibla regler för småskaliga verksamheter. Enligt Livsmedelsverket medger lagstiftningen flexibla tillämpningar. Man lyfter upp målstyrning och vikten av vägledning. Man har i uppdrag att förenkla och underlätta för företagen så att kontrollerna effektiviseras, företagens avgifter minskar och företagens tid och resurser sparas. Man säger att vardagssvårigheter ska lösas med mer flexibla lösningar. Jag önskar att jag kunde tro på det. Vi kommer givetvis att fortsätta att följa upp detta.

Jag vill avsluta med att än en gång poängtera att vi åter alltmer svenskproducerat. Det är ett sätt för oss alla att öka den nationella försörjningsförmågan.

Anf. 4 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi MJU18 *Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel*. Det låter kanske sisådär spännande, men jag tycker att debatten redan nu har visat att det finns en väldigt bredd i frågan.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation 10.

Herr talman! Jag skulle kunna börja debatten med ett resonemang om varför det är så viktigt att undanröja alla hinder för att minska vildsvinstammen i Sverige – det är vi många som är överens om – eller om att mat som serveras från kommuners och regioners kök ska ursprungsmärkas så att det tydligt framgår var råvarorna kommer ifrån. Det gäller även restauranger på stan.

Det är jätteviktigt att man som konsument får upplysningen om varifrån köttet kommer, till exempel. Precis som min kollega John Widegren sa använder vissa länder förfärligt mycket antibiotika. Vi i Sverige är världsledande, faktiskt bäst i EU, på att använda minst antibiotika i djurhållningen, tack vare våra duktiga svenska bönder.

Men jag vill så här i inledningen av mitt anförande ta upp det stora bekymret med den osedvanligt blöta och kalla maj. Det har inneburit att många som har specialgrödor, exempelvis potatis och morötter, har mycket stora svårigheter. Tusentals hektar som borde ha varit satta är det inte utan står fulla av vatten. Och har man satt potatisen eller morötterna har de ofta ruttnat. Jag vill skicka med en vädjan till partierna på regeringssidan att nogsamta följa utvecklingen. För många bönder är det redan en katastrof som hänt.

Herr talman! ”Vår beredskap är god.” Det är ett känt citat av statsminister Per Albin Hansson från den 27 augusti 1939. I dag vet vi att beredskapen kanske inte var så god som han sa, men jag tycker att det är intressant att Per Albin Hansson i sitt tal pratade om Sveriges jordbruk. Han avslutade med att säga: ”Det är bättre rustat än någonsin att på sitt område uppbära självförsörjningen.”

I dag, herr talman, 82 år senare, kan vi tyvärr inte säga detsamma, utan det är faktiskt precis tvärtom. Självförsörjningen av livsmedel är nere på bottenivåer. Ja, ni hörde rätt, bottenivåer! Det har inte hänt någonting under de år som jag har suttit i riksdagen, sedan 2014. Varannan tugga vi åter kommer inte från Sverige, och detta, mina vänner, är allvarligt och mycket bekymmersamt.

Vi har tagit upp detta. Det är en bärande punkt i livsmedelsstrategin, som vi var med och förhandlade fram för några år sedan, eller rättare sagt 2017. Livsmedelsstrategin, som vi antog i riksdagen, är otroligt viktig. En av punkterna var just att självförsörjningen av livsmedel skulle öka. Men vad har vi då att se fram emot så här fyra år senare? Jag måste säga att det är väldigt tunt i den åker som regeringen har fått fram. Det är faktiskt precis tvärtom: Den har minskat och inte ökat.

Ni kommer kanske ihåg att det var en beredskapsövning här i kammaren för nästan exakt ett år sedan. Det var mycket värdefullt, lärorikt och gav väldigt mycket, och jag vill tacka talmannen för detta. På en fråga från mig till den dåvarande generaldirektören för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, om hur de arbetar med att öka livsmedelsberedskapen var svaret att de inte alls arbetade med frågan.

Det skulle dröja ända fram till den 2 oktober 2020, herr talman, innan den regering som sitter just nu uppdrog till olika myndigheter att börja arbeta med frågan. Men hallå, vilken tid det tar! Det är inte direkt snabbfotat. Hur kan det ta så enormt lång tid? Det är frågan.

Vi vet att i händelse av kris eller krigssituation klarar sig Stockholm, där vi jobbar och en del av oss bor, i två dygn. Sedan är hyllorna i livsmedelsbutikerna tomma. I övriga Sverige pratar vi om ungefär en vecka – sedan är hyllorna och även lagren tomma. Detta, mina vänner, är mycket allvarligt och bekymmersamt.

Jag kan säga att jag är tacksam över att vi pratar om dessa frågor. När jag började lyfta upp dem 2014 fick jag höra att det inte var något att prata om och att det ordnar sig. Det ”rer” sig, som vi säger i Östergötland. Nej,

det gör det inte. Det reder sig inte. Vi måste självfallet ha en plan för hur det ska lösas.

Hur ska vi då göra? Vi behöver inte uppfinna hjulet själva, utan vi kan börja med att titta på vårt lysande grannland i öster: Finland. Där kan de, liksom Per Albin Hansson, säga att beredskapen är god. De är rustade att uppbära en god självförsörjning. Finland har en självförsörjningsgrad på ungefär 80 procent, och klarar att försörja sin befolkning i över ett halvår i händelse av kris eller krigssituation. Här har vi sannerligen mycket att lära av vårt kära broderland Finland.

När vi i Sverige endast är självförsörjande på mjöl, socker och morötter och kanske kan erbjuda en god morotskaka till våra invånare kan Finland bjuda sin befolkning på en tre-rättersmeny.

På tal om strategiska livsmedelsanläggningar, som min duktiga kollega John Widegren tog upp, är det, vilket jag har lyft upp till landsbygdsministern, otroligt bekymmersamt att de anläggningar som finns runt om i Sverige ifrågasätts i dag. Man säger: Varför ska det finnas en silo här? Vi vill ha en cykelväg, en kvarn eller ett slakteri här i stället.

Detta duger inte, menar vi. I Finland är det ett riksstressmoment att sådana anläggningar finns, och så borde vi naturligtvis ha det även i Sverige.

I sammanhanget, herr talman, vill jag citera Sveriges ÖB och det han sa på LRF:s riksförbundsstämma: "Det handlar om hjälp till självhjälp att öka vår egen livsmedelsproduktion. Förbättrad försörjningssäkerhet i en kris handlar mycket om en ökad inhemsk livsmedelssäkerhet."

Det är viktigt att jordbruk i vårt land inte läggs ned på grund av dålig lönsamhet, så som händer i dag. Det är av yttersta vikt att alla invånare tvärtom får se en ökad livsmedelsproduktion i hela vårt land.

Anf. 5 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 8, men vi i Liberalerna står självfallet bakom alla våra förslag. Jag vill uppmärksamma att många av våra liberala förslag är i en förenklad behandling och alltså inte behandlas i betänkandet.

Herr talman! Många har varit inne på vikten av livsmedel. Livsmedel är avgörande för vår tillvaro. Vi behöver mat och vatten.

Vi kunde förra våren när pandemin slog till konstatera att väldigt många instinktivt handlade torrvaror, spagetti, papper med mera i stora mängder. Men det fanns möjlighet att fylla på i hyllorna. Därför är försörjningsförmågan, som många har varit inne på, i såväl kris som under höjd beredskap och krig väldigt viktig.

För att säkra tillgången på mat och livsmedel i bred mening krävs det en fungerande marknad för insatsvaror, transporter, datasystem och lagring i både detalj- och grossistleden.

Hela livsmedelskedjan behöver vara så robust att vi kan klara även allvarliga påfrestningar och störningar med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver en fungerande infrastruktur i form av, så som jag har nämnt, vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning. Tillgången på säkert dricksvatten är en grundläggande samhällsfunktion för befolkningen likaväl som vatten av god kvalitet är en grundförutsättning för väldigt mycket av verksamheterna i livsmedelskedjan.

Liberalerna anser att livsmedelsförsörjningen kräver frihandel, internationellt samarbete och en långsiktig nationell beredskap.

Herr talman! När det inte råder kris och vardagen fyller tillvaron är livsmedelsproduktionen och tillgängligheten till livsmedel sammankopplade med konsumenternas efterfrågan. Det är väldigt viktigt att konsumenternas efterfrågan också ger effekter på marknaden. Om konsumenten vill ha en ekologisk apelsin från ett land utanför Sverige välkomnar vi det från Liberalerna. Vi tycker att handeln i sig är väldigt viktig.

En annan fråga som är väldigt viktig för Liberalerna är klimatförändringarna och de större variationer i vädret som blir och utgör en utmaning för jordbruket och på sikt även för skogsbruket och mycket annat. Det har vi sett nu när det regnar. År 2018 var det torka. Däremellan kan det vara för kallt eller för varmt, och det är en utmaning. Därför adresserar vi klimatförändringarna från vår sida för att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar.

Vi behöver förbereda oss på variationen av skördar och också på ett skogsbruk som kan påverkas av torka, regn och stormar.

Samhällets sårbarhet och beredskap har aktualiserats den senaste tiden med anledning av den pågående coronapandemin och av den torka som jag nämnde drabbade Sverige 2018.

Sverige behöver en god försörjningsförmåga av livsmedel, inklusive en tryggad tillgång till dricksvatten, både vid höjd beredskap och i övrigt.

Som flera har varit inne på genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning som handlade just om lantbrukets sårbarhet och landets försörjningsgrad. Detta har också uppmärksammats utanför utskottet. Det visar bland annat på faktorer som är betydelsefulla för att minska sårbarheten. Jag vill än en gång påpeka att det är framför allt insatsmedel som lyfts fram.

Vilka utmaningar vi lever under gäller inte bara Sverige och EU utan internationellt. I delar av världen kan dåliga skördar orsaka politiska spänningar. Frihandel och internationellt samarbete är centrala delar i livsmedelsförsörjningen. Men samhällets förmåga att klara av stora påfrestningar kräver naturligtvis också nationell beredskap.

Hotet mot den svenska livsmedelsförsörjningen ligger både i ökad isolationism och i kombination med klimatförändringarna. Hoten är många. Att vi har en handel och en import hänger också ihop med vad konsumenterna efterfrågar.

Konsumenternas rätt till information ska vara viktig i hela processen, från produktion till konsumtion. Det är viktigt med konsumentmakt. Bättre regelverk kring ursprungsmärkning så att konsumenterna kan avgöra vad de vill köpa är väldigt viktiga. Det är viktigt att konsumenterna kan göra välinformerade val och välja livsmedel utifrån kanske både djurhållningsregler och miljömässiga kriterier. Det är också viktigt att bestämmelserna om märkning hänger ihop med fungerande system för både tillsyn och kontroll.

Vildsvin har nämnts i debatten, och jag vill uppmärksamma kammaren på att regeringen i budgetpropositionen för 2021 förstärkte vildsvinspaketet med ytterligare 20 miljoner kronor bland annat för att möjliggöra trikinanalyser. Detta har varit väldigt viktigt för Liberalerna, och vi har arbetat hårt för att möjliggöra ersättning för detta.

Vad är utmaningen med att möjliggöra en ökad konsumtion av vildsvinskött? Jo, det handlar om livsmedelssäkerhet. Vi måste ha ett system som gör att konsumenterna kan köpa säkra livsmedel. Där är trikintesterna helt avgörande.

Vildsvinspaketet ska bidra till att mer vildsvinskött når marknaden genom att man underlättar hela vägen till konsumenterna men också skapar incitament för en ökad avskjutning av vildsvin. Här ser vi från Liberalerna fram emot kommande behandlingar av utfodringsfrågan som i andra änden påverkar hur stammen utvecklas.

Konsumenterna behöver bra information. Konsumenterna ska kunna avgöra varifrån produkterna kommer och göra aktiva val. Men för detta krävs god information och transparens, så att konsumenternas efterfrågan blir så medveten som möjligt eftersom konsumenterna också är avgörande.

Anf. 6 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

I dag debatterar vi livsmedelspolitik men också propositionen *Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel* som tas upp i betänkandet.

Det är inte bara livsmedel som måste uppfylla högt ställda krav på säkerhet utan också livsmedelsförpackningar av olika slag. Propositionen handlar om att livsmedelslagens tillämpningsområde ska utvidgas till att omfatta även material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Det handlar om material och produkter som finns i alla svenska hem och som vi använder oss av varje dag. Genom förslaget kommer vi både att stärka skyddet för folkhälsan och skapa sundare konkurrensvillkor för företagen.

Herr talman! Det viktiga och ihärdiga arbetet med att nå målen i vår svenska livsmedelsstrategi fortsätter, och i början av detta år presenterade landsbygdsministern den tredje handlingsplanen. Handlingsplanen innehåller satsningar på Eldrimner för att utveckla och bevara kunskapen inom mathantverk samt främja småskaligt livsmedelsföretagande och småskalig livsmedelsproduktion. Det handlar om en satsning på samordningsfunktionen Eko vid Jordbruksverket för att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Det handlar också om en förstärkning av vildsvinspaketet för att mer vildsvinskött ska nå oss konsumenter och för att skapa incitament för jägare att skjuta fler vildsvin.

Det ska vara lätt att göra rätt. Det har vi sagt många gånger. Och nu i denna tredje handlingsplan finns en satsning på ett förenklingspaket för ökad tillväxt i hela livsmedelskedjan. Regeringen har lyssnat, och nu agerar vi tillsammans med partierna som står bakom januariavtalet.

Regelkrånglet måste minska så att svenska bönder kan fokusera på att vara bönder i stället för att vara administratörer. Det handlar om att skapa bra system för att göra det enkelt att göra rätt. Detta är ett regeltungt område. Man hanterar livsmedel, och det finns väldigt många aspekter att ta hänsyn till. De flesta regler finns av en anledning. Gör de inte det bör de plockas bort. Men även om man lyckas plocka bort en del kommer vi att behöva jobba med digitalisering, systematisering och annat som gör det lättare att hantera den regelbörda som finns kvar.

Regeringen uppdrar också åt Livsmedelsverket att öka likvärdigheten i livsmedelskontrollen i hela landet. I uppdraget ingår att förenkla och underlätta för företagen så att kontrollerna effektiviseras, företagens avgifter minskar och företagens tid och resurser sparas. Men att kontroller behövs kunde vi tyvärr ta del av i medierna så sent som i går när vi såg hemska inslag på helt oacceptabel kycklingslakt.

En fungerande livsmedelskontroll är också avgörande för att hitta och bekämpa det livsmedelsfusk som i dag är ett växande problem och som vi i utskottet nyligen fått information om. Regeringen har därför inom ramen för livsmedelsstrategin tillfört Livsmedelsverket ytterligare anslagsmedel under perioden 2020–2025 för att förstärka och utveckla insatserna på detta område.

Herr talman! Vi har alla påverkats av den pågående pandemin, och livsmedelsområdet har påverkats på många olika vis. Efterfrågan på svenska livsmedel har ökat i pandemins spår, vilket är glädjande, men det är också viktigt att efterfrågan håller i sig efter pandemin. Vi måste lyfta fram mervärdet i de svenska produkterna och fortsätta att minska sårbarheten och öka vår försörjningsgrad.

Något som pandemin också har tydliggjort är hur viktigt det är att arbeta förebyggande med att främja goda levnadsvanor, och maten är en avgörande del i detta. Personer med fetma, högt blodtryck och diabetes drabbas extra svårt av covid-19. Ohälsosamma matvanor är en av de största riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död. Forskning visar också att socioekonomiskt utsatta grupper äter sämre och är mer drabbade. Det här är en klassfråga, och därför har landsbygdsministern och socialministern gett ett gemensamt uppdrag till Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket att ta fram förslag för att öka jämlikheten och skapa en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion i landet.

Herr talman! Pandemin har också visat på vikten av att utveckla det civila försvaret och stärka den svenska försörjningsberedskapen. En trygg livsmedelsförsörjning och säkert dricksvatten är en grundläggande samhällsfunktion för befolkningen, och likaså är vatten av god kvalitet en grundförutsättning för verksamheterna i hela livsmedelskedjan. Regeringens satsningar på det civila försvaret tillsammans med satsningarna i livsmedelsstrategin möjliggör nu uppbyggnaden av landets livsmedelsberedskap.

Under den pågående pandemin finns det en hel del att glädjas åt inom svensk livsmedelsproduktion. Exempelvis ökar antligen både mjölkproduktionen och antalet mjölkkor i Sverige. Den senaste Lantbruksbarometern visar på en ökad lönsamhet för både växtodlare och köttproducenter, men framför allt visar den på en stark framtidstro.

Herr talman! Denna vecka började bra. Regeringen tillsatte nämligen en utredning i måndags utifrån januariavtalets skrivningar för att ta ett samlat grepp om hur vi kan jobba med att minska antibiotikaanvändningen globalt. Utredningen ska också undersöka om kött ska kunna märkas med hur mycket antibiotika som har använts i produktionen. Svenska bönder använder mindre antibiotika än i många andra länder, men det är svårt för konsumenterna att veta hur stora skillnaderna är.

Vilken mat vi väljer att producera och äta kan påverka vår miljö, vår biologiska mångfald, antibiotikaanvändningen i världen och vår hälsa. Därför kan du och jag som konsumenter göra skillnad genom att välja vad vi köper för mat och lägger på tallriken. I dag är det faktiskt ostens dag, och endast fyra av tio ostar som vi äter är svenska. Här finns det otroligt mycket mer att göra.

I det offentliga Sverige serveras cirka 3 miljoner måltider varje dag i vård, skola och omsorg. Därför har det offentliga en viktig roll vid upphandling av livsmedel. Goda och näringsriktiga måltider till barn och äldre bidrar till en god hälsa genom hela livet.

Arbetet med livsmedelsstrategin är ett långsiktigt arbete, och vi måste koppla ihop allt det goda arbete som görs, från gårdsnivå till forskning, för att lyckas. Nu satsar regeringen också på den viktiga forskningen på livsmedelsområdet. En långsiktig satsning på forskning och innovation är avgörande för att vi ska lyckas uppnå ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem. Livsmedelsstrategin omfattar hela livsmedelskedjan och har fullt fokus på en ökad och hållbar produktion av mat som kommer att leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet.

(forts. § 6)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.55 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.00, då statsminister Stefan Löfven (S) skulle lämna en återrapport från Europeiska rådets möte den 25 maj.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.00.

§ 5 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 25 maj

Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Europeiska rådet träffades måndag och tisdag den här veckan. På dagordningen stod bland annat covid-19, klimat och Ryssland.

Mötet kom dock i stor utsträckning att handla om Belarus, med anledning av att ett civilt flygplan i söndags tvingades nödlanda i Minsk. Syftet var att gripa en regimkritiker och dennes partner. Europeiska rådet krävde att dessa två, Roman Protasevitj och Sofia Sapega, omedelbart ska frigges och enades därutöver om ett antal åtgärder, bland dessa att påkalla en internationell utredning, att gå vidare med ytterligare sanktioner, både listningar av enskilda ansvariga och riktade ekonomiska sanktioner, att uppmana EU-länderna att stoppa flygningar i belarusiskt luftrum och att förhindra flygbolag från Belarus att landa på europeiska flygplatser.

Det är positivt att vi så snabbt kunde enas om tydliga och resoluta åtgärder från EU:s sida, vilka också var helt i linje med de krav som jag ställde från svenskt håll. Det här var ett skamlöst och oacceptabelt agerande.

de från Belarus sida. Det är viktigt att sådant möts med kraftfulla och omedelbara konsekvenser.

Herr talman! Europeiska rådet hade också en strategisk diskussion om Ryssland. Det är mycket bra att vi fick den här möjligheten att resonera tillsammans om det. EU:s relation till Ryssland är av stor betydelse för säkerheten i Sverige och hela vårt närområde. Liksom jag själv var det många som betonade betydelsen av att EU-länderna står eniga i Rysslandsfrågan. Vi ska återkomma till den vid nästa toppmöte i juni. Till dess ska EU:s utrikestjänst och kommissionen arbeta fram en rapport som ska gå igenom de fem principer som är utgångspunkten för EU:s Rysslandspolitik. Jag räknar med att den rapporten dels utvärderar hur de här principerna genomförs, dels tar upp EU:s framtida hållning till Ryssland. Det här är mycket viktiga frågor för Sverige, och det är positivt att vi nu ägnar mycket tid åt dem.

Vi behandlade också några andra utrikesfrågor, bland dessa Storbritannien och de problem som har uppstått i genomförandet av utträdeshandelsavtalen. Det är nu viktigt att vi får till ett så nära och bra samarbete som möjligt mellan EU och Storbritannien.

Herr talman! I och med att vaccinationen tagit fart runt om i Europa börjar många länder också lätta på sina restriktioner. Överenskommelsen om de digitala pandemipassen blir ett viktigt verktyg för att få fart på resandet igen, allteftersom smittläget så tillåter.

Det är också avgörande att vaccin når alla länder, även utanför EU. Därför var det mycket bra att vi kunde enas om att EU under hösten ska dela med sig av minst 100 miljoner överskottsdoser. Det är ett viktigt steg. Först och främst ska vi vaccinera Sverige utan förseningar, men vi har tecknat oss för fler doser än vi behöver. Därför kan Sverige bidra med 3 miljoner doser till det här gemensamma EU-åtagandet, vilket motsvarar mer än vår andel av folkmängden. Vi ska dela med oss av doser som vi själva inte använder just därför att det är så viktigt att vaccinationer sker runt om i vår värld.

Herr talman! Slutligen skedde ett åsiktsutbyte om hur vi ska nå de uttagna klimatmålen och i förlängningen bli klimatneutrala till år 2050. Det råder fortfarande delade meningar mellan medlemsstaterna. Många driver en linje där kostnader snarare än behovet av snabba klimatinsatser ska bestämma omställningstakten. Det är viktigt att ingen lämnas efter i den här gröna och digitala omställningen. Man ska ha respekt för att vissa länder har ett långt större omställningsbeting än andra. Men detta får inte bli en rökrida för lägre klimatambitioner.

Jag framförde under den här diskussionen vikten av att behålla våra höga ambitioner, att alla länder måste bidra till att nå målsättningarna samt att den gröna omställningen också kan bidra till konkurrens och välfärd om vi får till det rätt. I slutänden har vi inget val. Vi måste klara omställningen. Jag underströk också hur vårt hållbara skogsbruk kan bidra till att möta klimatutmaningen. Nu är nästa steg att kommissionen i sommar ska lägga fram ett omfattande lagstiftningspaket som ska bidra till att nå de uppsatta klimatmålen. Paketet kallas för Fit for 55. Därefter ska Europeiska rådet vid lämpligt tillfälle återkomma till klimatfrågan.

Prot. 2020/21:128

27 maj

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 25 maj*

Anf. 8 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Lukasjenkos kapning av ett plan som flög mellan två EU-länder måste få konsekvenser och ett tydligt fördömande. Det var väldigt viktigt och helt nödvändigt att EU enades om riktade sanktioner mot Belarus. Något annat hade varit helt otänkbart och hade lett till att förtroendet för EU skadats. Det var ett beslut som var avgörande för att visa på EU:s handlingskraft. EU måste fortsätta att visa musklerna framåt. EU måste gå vidare. Det här var några små steg, men det krävs fler motåtgärder.

Vårt stöd för det belarusiska folket måste också stå fast. Lukasjenko har i och med denna händelse tydligt passerat ytterligare en gräns, vilket vi helt enkelt inte kan acceptera. Lukasjenko har internationaliserat den här krisen, och vi kan inte sakta ned våra ansträngningar nu. Det här är för EU en kris som långt ifrån är över.

Vid samrådet var statsministern inte tydlig med vad han avsåg att driva avseende konsekvenser för Belarus. Jag vill fråga statsministern vad det var han drev.

Vi har nu pratat några gånger om det viktiga arbetet med det fjärde sanktionspaketet. Det är viktigt att det fortsätter att gå snabbt framåt och att åtgärderna mot Belarus blir kännbara. Jag vill fråga statsministern om det var några andra sanktioner som han drev vid Europeiska rådet gällande till exempel att stoppa tillgången till internationella penningströmmar.

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att stödet till befolkningen och civilsamhället i Belarus är oerhört viktigt. Det påtalade också oppositionsledaren Tichanovskaja när jag träffade henne för drygt ett halvår sedan. Civilsamhället och människorna i Vitryssland måste känna att EU finns till stöd för dem och till stöd för ett demokratiskt Belarus. Men dit är det långt.

De svenska utgångspunkterna redogjorde jag för på samrådet, under mötet och alldeles nyss i talarstolen. De slutsatser som blev resultatet stämmer väl överens med de svenska utgångspunkterna och de svenska kraven. Därför tycker jag att det är bra att Sverige tillsammans med andra tidigt var väldigt tydligt. Det handlar om exakt de saker som räknades upp här: att inte använda belarusiskt luftrum och att förbjuda belarusiska flygbolag att landa. Transportstyrelsen har redan fattat ett beslut – som i och för sig har överklagats – om att ett bolag inte ska få landa här och inte ska få använda våra flygplatser. Naturligtvis handlar det som sagt också om fortsatt listning av personer plus riktade sanktioner.

Sedan kommer det att behöva följas upp. Vi vet inte exakt hur den listningen ser ut. Nu är det upp till kommissionen och utrikestjänsten att ta fram exakt hur de sanktionerna ska se ut.

Här fanns det tack och lov en mycket tydligare samsyn än i andra utrikesfrågor. Därför kunde vi fatta besluten så snabbt. Vi ska känna oss nöjda med det, fortsätta att bevaka frågan och ta den vidare.

Anf. 10 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Tack, statsministern, för svaret!

Absolut, jag instämmer till fullo med att vi ska vara nöjda. Det är ett viktigt steg. Men det är inte slut, utan vi måste fortsätta. Jag vill också

upprepa en sak jag sa på samrådet, nämligen att vi inte heller får tappa fart när det gäller Ryssland.

Det var många viktiga frågor som diskuterades på toppmötet. Jag vill ställa en fråga om klimatet. Det var bra att statsministern lyfte fram det svenska skogsbruket. Det var också en fråga som var uppe på samrådet i måndags. Vi fick kanske inte riktigt tydliga svar om vad Sverige och statsministern skulle driva på mötet.

Om vi går tillbaka ett steg är det bra att EU nu har enats om skärpta mål. Vi har från moderat sida beklagat att man inte har kunnat komma överens om att varje medlemsstat ska ta sitt ansvar, om man diskuterar bördefördelningen.

Jag vill veta vad det var som statsministern lyfte fram i den delen för att Sverige och andra medlemsstater ska nå dit och hur man kan säkerställa att alla länder tar sitt ansvar.

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Precis som Jessica Roswall säger är skogsbruket en viktig del. Nu kom vi inte in i detalj på de olika frågorna som ska ingå här.

Det är också viktigt för oss att på Europeiska rådet hålla det på en viss nivå. Vi anger nu riktning, och sedan ska rådet fatta beslut. Vi gör det då med kvalificerad majoritet och inte med enhällighet, och då undviker vi att någon kan blockera. Det är hela gången.

Utifrån de målsättningarna kommer som jag sa kommissionen nu i juli, beräknar vi i varje fall, att föreslå elva tolv olika lagstiftningar som tar det vidare. De ska behandlas i rådet.

Där menar vi att det är strategiskt viktigt att vi får igång en lagstiftning som ger de enskilda medlemsländerna ett ansvar och en skyldighet att själva bidra på de olika sektorer där de ska bidra.

Anf. 12 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporeringen!

Det är sannerligen intressanta och mycket viktiga frågor som har behandlats. Det handlar om den oroväckande utvecklingen i Ryssland och inte minst i Belarus.

Belarus, eller det som ofta kallas för Europas sista diktatur, har vi fått läsa en hel del om sedan det riggade valet i höstas. Nyheterna och löpsedlarna om vad den brutala regimen gör mot sin befolkning har avlöst varandra.

Brutaliteten är egentligen gamla nyheter. Men vi har blivit påmind om vad det är för en regim som vi har att göra med genom artiklar om hur fredliga demonstranter och den politiska oppositionen tvångsförvisas, fängslas, torteras och till och med gasas med klor.

Allt detta till trots valde den svenska Exportkreditnämnden att teckna och också förnya ett miljardavtal i form av lånegarantier med statliga företag i diktaturen, med statsministerns goda minne.

Detta drogs tillbaka efter att det lyfts fram i medierna. Men regeringen tycktes inte vara särskilt besvärad trots vetskapen om vad det är för diktatur vi har att göra med.

Listan över grova övertramp har blivit längre. Det såg vi inte minst i söndags i samband med att man rakt av kapat ett flygplan och kidnappat två passagerare ombord.

Herr talman! Statsministern har här varit tydlig i sitt fördömande, och det är någonting som jag gläds åt. Inte minst mot bakgrund av regeringens tidigare handfallenhet: Varför ska vi då lita på statsministern och att man plötsligt menar allvar när man manar till kraftfulla och omedelbara åtgärder?

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag vet faktiskt inte vad ledamoten menar med handfallenhet. Det är svårt att besvara den frågan.

Vi har varit överens om mellan länderna i synen på detta. Det är vi också när det gäller Ryssland. Det är att vi står upp för mänskliga rättigheter, respekten för internationell rätt och så vidare – och det gäller alla – och att Lukasjenko inte är en legitimt vald president. Det var ett val som inte kan godkännas av det skälet.

Stödet till civilsamhället och allt detta är vi överens om. Jag tror också att vi är överens om det i den här kammaren. Det är precis de frågorna som vi har drivit. Jag har lite svårt att förhålla mig till frågan, men den kanske var lite mer retorisk än ärlig.

Anf. 14 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för svaret!

Statsministern har naturligtvis rätt i att saker har gjorts. EU var för en gångs skull väldigt snabbt och agerade snabbt och med all rätt.

Europeiska rådet har varit tydligt i sina uppmaningar. Det gäller inte minst avseende att vidta nödvändiga åtgärder för att förbjuda överflygningar över EU:s territorium och att förhindra belarusiska flygbolag från att få tillträde till EU:s flygplatser.

Det handlar med andra ord om att stoppa flyg från att landa på exempelvis Arlanda. Det låg enligt statsministern helt i linje med det som han själv har förespråkat.

Herr talman! Trots beskedet från statsministern landade ett flygplan tillhörande Belarus statsägda flygbolag på Arlanda redan dagen efter. Är det så att statsministern har en egen definition av vad begreppet omedelbart betyder?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tror att ledamoten vet att beslut i det här ärendet inte fattas av statsministern utan av ansvarig myndighet. Det är Transportstyrelsen som fattar beslut i den frågan, och Transportstyrelsen har fattat beslut. Vad jag förstår gjorde den det så snabbt som den kunde. Om jag också förstått saken rätt har beslutet överklagats. Vi får se hur den processen slutar.

Vi har varit tydliga med var vi vill att det ska sluta och hur det ska fortsätta. Det har vi gett uttryck för. Myndigheten fattar beslut. Det är så det går till i den förvaltningsmodell vi har. Det är inte statsministern som fattar det beslutet, utan det är myndigheten. Jag tycker att det är en bra ordning.

Vi vill ändå fortsatt att alla dessa punkter från frigivandet av de två som nu dessvärre blev frihetsberövade till att allt som har med flyg att göra fullföljs så snabbt som möjligt.

Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack, statsministern, för åiterrapporten!

Det var bra att Europeiska rådet enades om att avlysa Belarus luftrum. Det är inte säkert. Lukasjenko iscensatte – och det har han erkänt – en flygplanskapning, inte en nödlandning, statsministern, med Mig-insats. Allt detta gjordes för att gripa en för Lukasjenkoregimen obekvämlig person, Roman Protasevitj, och Sofia Sapega.

Det är viktigt att vi nu får klarhet om vad som utspelade sig som fick Ryanair att två minuter från litauiskt luftrum vända till Minsk, vilka som steg av planet i Minsk och om Kreml var inblandat. Slutlighet och regimlögn måste mötas med full transparens. Ljuset får trollen att spricka. Det är väl känt.

Det är viktigt att vi inte tillåter Belavia att flyga över EU-luftrum eller landa tills klarhet nås. Roman Protasevitj och Sofia Sapega måste självklart släppas fria.

Det som hänt förpassar Lukasjenko till en ny skurknivå som måste mötas tydligt och kraftfullt från EU. De diskussioner som fördes på Europeiska rådet om breddade sanktioner var nödvändiga, men de måste också leda till resultat.

EU måste tillsammans med likasinnade strypa regimens penningflöde. Det räcker inte, herr talman, med att statsministern kommer och samråder om bara ytterligare några tillägg till det fjärde sanktionspaketet när beslut sedan ska fattas i juni. Det måste vara mer.

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om tagen gentemot Belarus. Och det är viktigt att vi är det, så att Belarus ledning – den icke-legitima – förstår att det här är oacceptabelt och att alla medlemsstater och EU samlat tycker så. Det är därför man nu har i uppgift i EU att ta fram ytterligare sanktioner – både listning av enskilda personer och ytterligare sanktioner. Vi får återkomma när det kommer.

Det är helt rätt att det här måste mötas med tydlighet. Just detta agerande är bortom all rimlighet; det är nästan oförståeligt att någon stat kan ta sig för det här. Men nu är det gjort, och då måste vi vara tydliga och stå upp för vår integritet. Här är det alltså ett flygplan som lyfter från en huvudstad i ett EU-medlemsland och ska landa i en annan och som tvingas landa i Minsk i stället för i Vilnius av två stridsflygplan.

Jag uppfattar att vi är helt överens om detta, och nu får vi se vilka sanktioner som kommer upp och som tas fram inom ramen för det arbete som nu är påbörjat. Men jag tycker att det var bra att vi fick till en snabb slutsats och inte behövde vänta på den. Det är en väldigt tydlig signal till Belarus ledning att detta är oacceptabelt och att de kommer att få se konsekvenser.

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Jag utgår då ifrån att begreppet nödlanda inte kommer att finnas med i en fortsatt vokabulär, för det är precis det man har bedömt från regimens sida att det handlar om.

Som av en händelse, herr talman, var också Ryssland på agendan. Även Ryssland är ett land som under Putins ledning agerar bortom alla gränser

när man förgiftar medborgare med kemiska vapen, mördar journalister och så vidare.

Om detta ska man återkomma i juni, och den diskussion som fördes under Europeiska rådets möte måste ha varit vägledande för hur rapporten ska utvecklas och utformas. De fem vägledande principerna har varit något som har varit återkommande sedan 2016, men här krävs att man gör en prioritering.

Jag vill höra om statsministern var beredd att föra fram krav på prioritering bland de fem principerna, för alla är inte likvärdiga. Vi har gemensamma frågor, herr talman, men vi har inte gemensamma intressen.

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vad gäller ordet nödlanda hoppas jag att jag sa det som står i underlaget – tvingades att nödlanda. Man kan kalla det vad som helst, men jag tror att Kerstin Lundgren och jag är överens om att det beteende som Belarus gjorde sig skyldigt till genom att med stridsflygplan tvinga ned planet – man kan kalla det kapning eller vad som helst – är ett fruktansvärt övergrepp. Det är vad det är. Planet tvingades ned, och vad jag förstår var det halvvägs på väg ned och närmare Vilnius än Minsk. Detta var en tvingande åtgärd som är fullständigt oacceptabel.

Vad gäller Ryssland ska som sagt kommissionen och utrikestjänsten återkomma med mer konkreta förslag och vad detta innebär. Men alla är överens, och först och främst är vi överens om betydelsen av enighet. Det innebär också att alla fem principer över tid är viktiga. De kan i vissa delar och under vissa perioder vara olika viktiga, men alla har betydelse. Vi har också en del gemensamma intressen.

Anf. 20 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten!

Jag tycker att det är tråkigt att uttalandet om klimatet har kortats; det verkar så i alla fall. Som vanligt verkar det vara klimatet som får stryka på foten när andra frågor anses vara mer angelägna.

Eftersom skrivningarna om arbetet med åtgärder för att nå klimatmålen är korta vill jag fråga statsministern när klimatet kommer att komma upp på rådet nästa gång. Framöver någon gång, sa statsministern i sin åtterrapport. Men klimatfrågan är så viktig att Europas ledare måste jobba mycket kraftfullare, bland annat med att både höja målen och se till att de uppnås.

Jag vill också ta upp Belarus. Det är väldigt bra att rådet nu har vidtagit åtgärder mot Belarus och krävt att de fängslade journalisterna ska släppas fria och få obegränsad rörelsefrihet. Rådet har också gett flera rekommendationer om utökade sanktioner mot Belarus när det gäller till exempel flygtrafik. Men om man tittar på Arlandas hemsida ser man att ett plan från Minsk kommer att landa i morgon och återvända trots att Belavias tillstånd att landa i Sverige ska vara tillfälligt indraget.

Jag vill därför fråga statsministern hur det går med att förbjuda belarusiskt flyg att landa inom EU och att flyga över europeiskt luftrum. Har den svenska myndigheten, till exempel, kunnat upprätthålla förbudet?

Turkiet tillhör de länder som inte har infört några flygsanktioner mot Belarus, utan man fortsätter att flyga som vanligt mellan Istanbul och Minsk. Planerar Sverige och EU att införa några åtgärder mot Turkiet eller

att föra samtal med Turkiet för att förmå landet att införa flygsanktioner mot Belarus?

Prot. 2020/21:128
27 maj

*Åtterrapportering från
Europeiska rådets
möte den 25 maj*

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Vad gäller klimatet kan jag förstå frågan. Men anledningen till att en punkt blev struken är att de länder som inte vill se några höjda ambitioner ville använda denna punkt för att i det närmaste återgå till decemberdiskussionen.

I december hade vi en viktig strategisk diskussion där det var tydligt att vi fattade det principiella beslutet då, i december, och att det inte fick förskjutas. Men Polen med flera ville ändå ta upp diskussionen igen. Vi sa då att en viss diskussion om klimatet inte är fel men att det inte får innebära att vi flyttar tillbaka positionerna till december.

När diskussionen blev ganska hård om just punkt 5 fanns risken att få en lång diskussion om formuleringarna i just denna som skulle kunna leda till mer detaljerade beslut än vad vi vill ha. Därför sa vi att vi är beredda att ta bort denna punkt. Det som står där nu är att vi spikar fast vad vi beslutade i december. Det är det som gäller.

Nu kommer kommissionen att komma med lagstiftningsförslag i ett helt paket i juli som tar frågan vidare. Exakt tidsplan för detta kan jag inte återge, men vi har hört att det ska vara någon gång i juli. Bedömningen är att kommissionen kommer med det då, och sedan ska det till rådet. Det är precis den gång vi ville ha: att komma bort ifrån detaljdiskussionerna i Europeiska rådet och se till att lagstiftningen kommer igång. Sedan kan vi börja fatta beslut. Därav följer att punkten ser kortare ut, men den är så kärnfull som vi ville ha den.

Vad gäller Belarus och beslut om flyg är det som sagt myndigheten som fattar dessa beslut. Jag är inte insatt i de exakta detaljerna för besluten. Men vad jag har förstått har man fattat ett beslut om förbud, och det har överklagats. Då får man följa processen vidare.

Anf. 22 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten, framför allt när det gäller miljöfrågorna!

Jag konstaterar att statsministern inte nämnde någonting om huruvida det förs några samtal med EU:s samarbetsland Turkiet när det gäller att även Turkiet ska införa sanktioner och flygförbud och sluta flyga till Minsk. Jag hoppas att statsministern återkommer om detta.

Jag vill också ta upp Gaza. Jag delar Europeiska rådets slutsats att det är glädjande med vapenvila men inte rådets slutsats att detta också innebär ett slut på våldet. Våldet och övergreppen fortsätter med vräkningar, blockader, ockupationer med mera.

Sverige och EU kan inte slå sig till ro med en vapenvila utan måste fortsätta att arbeta för skydd av civilbefolkning och upphörande av blockader och ockupation. EU behöver arbeta mycket tydligare och bättre med att förmå Israel att gå med på en tvåstatslösning.

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När det gäller Turkiet var det inte någon sådan diskussion uppe på Europeiska rådet. Huruvida kommissionen eller någon annan

kommer att föra en sådan vet jag inte. Men någon sådan diskussion fördes alltså inte.

När det gäller Gaza har jag precis samma uppfattning som Ilona Szatmari Waldau. Det måste vara en tvåstatslösning som vi arbetar för och fortsätter att arbeta för. Bekymret är att en sådan lösning med tiden har försvårats – jag tänker bland annat på bosättningarna – och riskerar att försvåras ytterligare. Men vi har ingen annan uppfattning än denna, och vi står fast vid den i ett samlat EU: Det är en tvåstatslösning vi måste arbeta för.

Uttrycket om våldet ska ses som att just det här våldet nu upphör – tack och lov, för det är så många människor som lider. Men det innebär inte på långa vägar att problemet är löst, utan långt därifrån. Vi måste naturligtvis fortsätta att engagera oss för att kunna bidra till en tvåstatslösning.

Anf. 24 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten!

Till skillnad från på det sociala toppmötet i Porto har Europeiska rådet denna gång behandlat ämnen som enskilda medlemsstater inte löser på egen hand. Det är frågor där EU behöver kliva fram och visa en gemensam styrka.

När det gäller Belarus gjordes just detta. De åtgärder som Europeiska rådet kunde enas om visar på den styrka som unionen faktiskt kan ha. De visar på vikten av ett enat Europa som snabbt kan fatta beslut och som kan agera kraftfullt med de medel som EU har till sitt förfogande.

Samtidigt är det beklagligt att inte riktigt samma tydlighet har funnits gentemot Ryssland, som delvis också hamnat i skuggan av flygkapningen och tillfångatagandet av Roman Protasevitj och hans flickvän Sofia Sapega. EU måste fortsätta att hålla ett högt tryck mot Ryssland. Även om europeiska ledare som Macron problematiserat kring sanktionsverktyget, som inte har lett till önskade förbättringar, måste EU:s och Sveriges linje för demokrati, mänskliga rättigheter och internationell rätt vara glasklar.

Vare sig det rör sig om Belarus eller om Ryssland måste EU och Sverige visa solidaritet med de länder som särskilt drabbas. Det gäller till exempel Tjeckien, som hamnat på Rysslands lista över fientliga stater. Nu senast är det Litauen som är otroligt hårt ansatt. Det har till och med gått så långt att kinesisk statstelevision påpekat att ett litet land som Litauen inte bör vara stöddigt mot ett land som Ryssland. Det är ett budskap som inte går att misstolka: Fortsätter ni med detta kommer det att sluta illa. Litauen må vara en liten medlemsstat men är en del av någonting större: Det är EU, som inte får svika.

Jag skulle vilja fråga statsministern om det finns förslag på andra åtgärder än det som har presenterats för att få klarhet i vad som har inträffat. Hur ser möjligheterna ut att få till stånd den oberoende internationella utredning som nu behövs?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! När det gäller att få klarhet var det därför vi ville ha en internationell utredning, en riktig, grundlig sådan. Enligt den information jag har är bland annat ICAO berett och vill göra en sådan. Det vore väldigt bra om man gick på djupet med exakt vad som hände. Varför det hände

vet vi dessvärre. Det är absolut inget legitimt handlande, men det måste ändå utredas i botten. Där är vi helt eniga.

När det gäller Ryssland handlar det även där om att tydligt stå upp för demokrati, mänskliga rättigheter och respekten för internationell rätt. Där ser vi dessvärre en sämre relation mellan EU och Ryssland. Inte minst har Ryssland självt uttryckt det. Utrikesminister Lavrov säger att han inte ser någon relation över huvud taget mellan EU och Ryssland. Det beror bland annat på att man inte vill ha någon sådan. Man vill ha relationer med enskilda länder. Vi är väldigt tydliga med att här behöver vi hålla ihop.

Det är därför det är så viktigt att vi också håller ihop. Underskatta icke detta! Det här är ingen polemik mot Sofia Damm, men jag vill ha det sagt: Underskatta inte betydelsen av att vi håller ihop! Det måste vi göra, och det ska vi fortsätta göra. Det är nämligen det andra som Ryssland nog vill.

Då kommer vi även att behöva se på – och det var också uppe till diskussion – vilka andra verktyg vi har i den händelse att Ryssland skulle fortsätta att provocera. Vi vet ju inte vad som händer i framtiden. Då måste vi ha fler och bättre verktyg. Det är bland annat det som den här rapporten nu ska ta fram.

Jag var i början lite tveksam till en rapport. Behöver vi en rapport? Jo, det är nog bra att vi faktiskt får gå igenom hur de fem principerna har hanterats så här långt och vad vi ska göra framåt. Då har vi ett bättre underlag när vi samlas i juni. Jag ser fram emot den diskussionen. Den är helt nödvändig.

Anf. 26 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret. Enighet är viktigt, men finns det ändå inte en risk, med tanke på allt tal om omstart av relationer, att linjen kommer att mjukna från EU:s sida?

När det gäller Belarus måste EU nu orka hålla i detta. Vad händer om regimen i Minsk inte viker en tum, exempelvis inte gör några frisläppanden? Kommer de europeiska flygbolagen att kompenseras för att en uthållighet ska vara möjlig? Och diskuterades det någonting alls på rådmötet om EU:s stöd till koordinationsrådet eller till belarusier som nu riskerar sina liv i exil?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Återigen: Enigheten kommer att vara viktig. Jag tror att vi ska hålla oss till den som linje. Låt oss nu se vad rapporterna säger som kommer inför Europeiska rådets möte i juni. Då kan vi ta diskussionen om det är tillräckligt eller inte.

Vad gäller Belarus är det klart att vi inte bara kan tänka: Nu har det här beslutet fattas på Europeiska rådet, och sedan får det bli som det blir. Så kommer det naturligtvis inte att vara. Det kommer att följas upp, och det kommer säkert att leda till en fortsatt diskussion. När det gäller i vad mån det behövs ytterligare åtgärder eller inte måste vi få avvakta och se hur detta utvecklas, helt enkelt. Men att vi skulle nöja oss med ett sådant här beslut, och sedan får det vara – nej. Här gäller det att stå upp för detta – inte minst, som jag sa tidigare, att stå upp för civilsamhället och alla de krafter inne i Belarus som vill ha en annan utveckling, som vill ha demokrati och som står upp för mänskliga rättigheter. Dem ska vi stötta.

Anf. 28 MARIA NILSSON (L):

Herr talman! I morse i *PI-morgon* kunde vi höra den belarusiske oppositionspolitikern Pavel Latusjko, som sedan ett antal månader lever i påtvingad exil i Warszawa. Han sa att han inte längre känner sig trygg i en huvudstad i ett EU-land. Det är naturligtvis en del av den belarusiska regimen strategi: att skrämma såväl dem som fortfarande finns kvar i Belarus som dem som flytt landet.

Min liberala kollega i Europaparlamentet Karin Karlsbro brukar tala om de tre s:en i fråga om EU:s politik gentemot Belarus: sanktioner, support och solidaritet. Samtidigt som den belarusiska regimen behöver bekämpas med alla medel måste vi med samma frenesi visa solidaritet med landets befolkning. Genom EU:s resoluta svar har unionen visat att unionen klarar av att agera hårt och förhoppningsvis hållbart.

Min fråga till statsministern rör det sista s:et, solidaritet. Diskuterades det under Europeiska rådets möte förslag om till exempel visumlättnader för dem som tillhör oppositionen eller andra former av stöd för det belarusiska civila samhället?

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Som svar på den direkta frågan kan jag säga: Nej, inga så konkreta förslag. Först ägnades mycket tid, naturligtvis, åt att se till att få en reaktion på den här vedervärdiga handlingen. Fokus låg på den, och det utmynnade sedan i slutsatserna om belarusiskt lufttrum och vad det månne vara samt frisläppande av de två som har fängslats. Sedan ingick naturligtvis också en diskussion om betydelsen av att stödja de krafter i Belarus som arbetar för ett fritt och demokratiskt Belarus. Det kommer – som jag har sagt flera gånger tidigare här – naturligtvis att vara avgörande. Det var alltså inga konkreta förslag om det här och det här, men jag tycker att vi ska vara aktiva i den diskussionen och själva komma med förslag.

Många svenska organisationer, såväl inom fackföreningsrörelsen som andra, är engagerade i Belarus och våra vänner där. Det är viktigt att de känner stöd här så att människorna i Belarus känner att de inte är bortglömda. Det var det som Tichanovskaja ville förmedla när hon var här i november: Det är oerhört viktigt för dessa modiga människor att känna att omvärlden är medveten om dem och står på deras sida.

Anf. 30 MARIA NILSSON (L):

Herr talman! Tack för svaret, statsministern! Jag hoppas att vi kan återkomma just till att Sverige kommer att lyfta frågorna om stöd till det civila samhället och så vidare vid kommande EU-toppmöten kring det här ämnet.

En annan punkt på dagordningen var den strategiska diskussionen om EU:s förhållande till Ryssland. Dessa frågor är ju tyvärr kopplade till varandra. Det är ju, i alla fall delvis, på grund av Kremls stöd som Lukasjenko klarar av att klamra sig fast vid makten.

Det är fortfarande högst oklart vilken roll Ryssland spelade i de senaste dagarnas flygkapning, om man spelade någon roll. Det vet vi inte. Men diskuterades det att även specifikt inkludera och benämna Ryssland i en internationell utredning av vad som hände i helgen?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Den eventuella kopplingen diskuterades naturligtvis. Men precis som Maria Nilsson säger vet vi inte om den finns, och det är därför vi vill ha en internationell utredning som verkligen tar fram fakta om exakt vad som hände och vilka som har agerat på olika sätt. Innan vi vet det är det lite fel att diskutera exakta åtgärder mot någon som man kanske ännu inte vet har varit inblandad.

Men jag delar helt uppfattningen att det finns en tydlig koppling här, och det är därför vi måste arbeta med Rysslandsfrågan väldigt strategiskt. Jag ser fram emot diskussionen i juni då vi ska fortsätta att gå igenom de här fem principerna och framför allt hur vi ska hantera dem och använda dem i framtiden.

Anf. 32 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Tack, statsministern, för en tydlig återrappor!

Jag vet att det var en gedigen dagordning under Europeiska rådets möte med frågor om säkerhetspolitik, utrikespolitik och såklart pandemin. Jag tänker fokusera på dagordningspunkten angående klimatarbetet, vår tids ödesfråga.

Nu är EU:s klimatlag på plats. Lagen slår fast att koldioxidutsläppen ska ned med minst 55 procent till 2030. Detta är ett framsteg, men det finns fortfarande saker att göra för att nå Parisavtalets 1,5-gradersmål. Som en del av EU:s gröna giv har vi sedan i fjol en industristrategi. Nu behöver vi lägga kraft på att återstarta vår ekonomi och skapa klimatsmarta jobb.

Sverige har en bred industristruktur, är ett kunskapsland och ett ingenjörmland och är världsledande på många teknik- och utvecklingsområden. Industrin står för en stor del av exporten och även förädlingsvärdet både för EU och för Sverige. Med fortsatt ökande värden kan vi investera i vår gemensamma välfärd.

Min fråga till statsministern är: Vad ser statsministern för möjligheter för svensk industri när EU nu har ökat sina ambitioner på klimatområdet?

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag tror inte att det är en slump att det finns en ökning av ambitionerna både på klimatområdet och på industriområdet. Det är så vi har drivit det också: Industrin har en betydelsefull roll att spela i klimatomställningen. Jag tycker att det syns väldigt tydligt, inte minst i norra Sverige där vi för ett antal år sedan hade en diskussion om huruvida industrin över huvud taget skulle vara kvar. Den gällde inte bara Sverige utan andra länder också. Man vilseleddes av en statistik som sa att tjänstesektorn växte mycket. Det gör den nu med, och vi ska vara stolta över en stark tjänstesektor, men en stor del av tjänstesektorn växte tack vare industrin. Där finns alltså en stark koppling.

När LKAB nu gör sina gigantiska satsningar för framtiden ser vi att de kommer att sälja sina produkter inte bara ute i världen utan också i Sverige. Svensk fordonstillverkning kommer en gång att ske med stål utan kol, och det är klart att det är en framgång när vi bygger batterifabriker och det kommer mer investeringar av den arten.

Det har också att göra med att vi nationellt har bestämt vilken inriktning vi har på klimatpolitiken och att det i den också ryms ett systematiskt samarbete mellan samhälle och branscherna. Vi har 22 road maps i lika

många olika sektorer i det svenska näringslivet där branscherna och sektorerna själva har sagt: Så här vill vi bli fossilfria.

Det finns en enorm kraft i detta. Det är helt klart så att svensk industri står inför en mycket framgångsrik period. Jag är helt övertygad om det. Jag tror att det också är en del av tryggheten i omställningen att industrin inte försvinner utan växer och kommer att skapa jobb runt om i vårt land.

Anf. 34 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Tack, statsministern, för ett tilltalande svar!

Som socialdemokrat menar jag att en uppdatering av EU:s industristrategi bör bidra till den gröna och digitala omställningen, till att stärka EU:s inre marknad, till en fortsatt klok konkurrenspolitik och till en öppenhet mot omvärlden.

Med EU:s klimatlag på plats, som statsministern var inne på, gröna given och även en industristrategi undrar jag: Hur är Sveriges prioritering för att bidra till EU:s gemensamma mål?

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! För vår del är det ju att fortsätta den utveckling som vi står för och att dela med oss i strategin och ta emot – det finns många länder som gör ett bra arbete. Vi samarbetar till exempel mycket med Finland när det gäller inte minst skogen. Där har vi mycket att göra.

Vi ska ha en egen utveckling, men det är också så att när vi gör det tillsammans med våra vänner i Europeiska unionen blir det så mycket starkare och en mycket kraftigare utväxling.

Sedan är vi noga med precis det som Markus Selin nämner här, nämligen öppenheten. Den är viktig för oss. Man tänker fel om man tror att man kan skydda sig genom att sluta gränser runt EU och tro att det bara är den marknaden som gäller. Det kommer att leda fel. Det är en sådan sak som vi ständigt påpekar: Det här måste kombineras med en fortsatt öppenhet.

Anf. 36 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Herr talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten och svaren på de tidigare frågorna!

Jag börjar med att i mitt första inlägg här göra en kommentar angående vaccinet. Jag har lyft flera gånger att det är oerhört viktigt med den globala solidariteten. Här har Sverige varit väldigt pådrivande både för vaccinet och för Trade for Health, som är ett handelsinitiativ som förvisso inte var uppe i dag men som finns med i det globala solidaritetstänket.

Det är oerhört bra att Europeiska rådet är fortsatt tydligt. I slutsatserna står att Europeiska rådet efterlyser ett intensifierat arbete för att säkra en global och rättvis tillgång till vaccin mot covid-19 och att man stöder Covax. Man utlovar också de här 100 miljoner doserna. Det är oerhört bra.

Vad gäller Belarus saknar man nästan ord. Det som händer är helt uppåt väggarna, oacceptabelt och fruktansvärt. Det är oerhört bra att Europeiska rådet snabbt kunde samla sig och uttrycka sig väldigt kraftfullt och fördömande mot den här tvångslandningen eller tvångskapningen.

Jag tycker att det är glädjande att vi också från svenskt håll kan skicka tydliga signaler – jag tänker på Exportkreditnämnden. Miljöpartiet och Socialdemokraterna i regeringen har gett Exportkreditnämnden en ny instruktion och ett nytt regleringsbrev där man skärpt kraven på mänskliga

rättigheter och klimat. Det visar sig nu att de nya direktiven faktiskt fungerar, och myndigheten tar tillbaka den kritiserade affären med Belarus.

Det är mycket bra att det sammantaget blir tydliga signaler utrikespolitiskt, handelspolitiskt och från EU.

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Jag kan bara hålla med när det gäller det sista. Det visar att det går att styra. Vi kan behålla vår förvaltningsmodell, och med rätt instruktioner går det att styra. Det var bra att vi kunde visa det.

Det var också bra att vi kunde agera snabbt. Jag är som sagt glad att det i det här fallet gick betydligt snabbare än vad det har gjort i andra frågor när vi ska samla vår ståndpunkt, men det var så uppenbart för alla att det här var oacceptabelt och måste hanteras.

Vad gäller vaccinet delar jag också den uppfattningen. Det är viktigt att vi håller i det där. Ingen är säker förrän alla är säkra, och därför är den internationella vaccinationen oerhört viktig. Då behöver vi både se till att vi kan dela med oss – vi föredrar Covaxmekanismen och andra tänker säkert andra modeller, men de flesta sluter upp kring Covax – och att få upp produktionsvolymen. Den diskussionen pågår.

I EU-sammanhang vill vi få upp produktionsvolymen så att vi vet att vi har tillgång till detta. Det har redan lett till att det också förs en diskussion om hur man kan öka produktionen på den afrikanska kontinenten så snabbt som möjligt. Där kan EU vara behjälpligt och se till att det sker så att alla kontinenter kan känna trygghet i att vaccin finns närmare än vad det gör i dag och att det finns en helt annan kapacitet än i dag.

Det går i rätt riktning, men vi vill gärna skynda på det.

Anf. 38 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Herr talman! Tack, statsministern, för de svaren!

Jag vill självklart lyfta fram också klimatfrågan. Äntligen finns en klimatlag på plats. Nu väntar vi alla med spänning och iver på det lagpaket som ska komma framåt sommaren. Det är mycket bra att statsministern lyfte upp att ambitionerna måste finnas där. Vi kommer troligen att behöva höja dem successivt framöver. Det är förstås också oerhört viktigt att alla länder är med och att ingen lämnas efter. Det är verkligen en viktig fråga för konkurrenskraften och välfärden. Apropos diskussionen om kostnaden är det förvisso en kostnad nu, men om vi inte tar den nu blir det en multiplicerad kostnad längre fram.

Det är en delikat fråga när det gäller att verkligen få med hela EU och att ha de här kraftfulla styrmedlen. Jag har en fundering där; jag tänker att det är viktigt att Sverige jobbar tillsammans med likasinnade och med kommissionen för att lotsa frågan framåt på ett bra sätt.

Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är helt rätt. Det är så vi vill arbeta. Vi arbetar redan med likasinnade, till exempel Finland, Nederländerna med flera.

Men frågan är också var det är mest motstånd. Det bygger bland annat på en legitim och förståelig rädsla över att det är ett jättestort åtagande. Men ibland blir det som sagt också en rökridå för att slippa göra någonting. Den dialogen är alltså nog så viktig. Det är därför vi pekar på inte minst

det stöd som utgår också i förhållande till MFF:en, så att länder ser att det finns stöd att få för den omställning som måste till.

Jag argumenterar också mycket för att man inte ska se det som bara någon sorts hot, börda eller tyngd utan också som en möjlighet. Det är nämligen här framtidens välfärd finns. Jag tror att det här kommer att tippa över med tiden. Men det vill till ett strukturerat arbete.

Åtterrapporeringen var härmed avslutad.

§ 6 (forts. från § 4) **Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel** (forts. MJU18)

Anf. 40 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Man kommer nästan av sig lite efter en sådan här paus, herr talman. Men jag tycker att det är symtomatiskt för Socialdemokraternas anförande i en sådan här sorts betänkandedebatt att allting är positivt, att allt går så bra och att det löser sig. Det verkar som att det inte finns några hinder, utan svensk livsmedelsproduktion och svenskt jordbruk – allting – går åt rätt håll.

Herr talman! Jag kan tycka att någon form av självrannsakan vore på sin plats. Man har suttit i regeringsställning i snart sju år, och det går fortfarande åt fel håll. Vi är inte i närheten av att närma oss livsmedelsstrategins mål.

I anförandet lyftes det fram att det finns vissa positiva tecken, till exempel att mjölkproduktionen går upp. Jo, men den här gången beror det inte på politiken. Det är nog snarare en effekt av att det slår tillbaka lite efter 2018 års torka. Jag skulle säga att effekterna av politiska insatser är obefintliga just när det gäller att mjölkproduktionen har ökat. Att lönsamheten är god just nu beror snarare på att mjölkpriset har gått upp, på att köttpriserna har gått upp och på att spannmålspriserna är höga. Men vi ser nu att insatsvarorna följer efter. Sannolikheten är i stället stor att vi till nästa år får minskad produktion igen.

Det beror alltså inte på politiken. Politiken borde egentligen ge bättre företagsförutsättningar med minskat regelkrångel, lägre skatter, bättre rovdjurspolitik och mer långsiktig äganderätt. Har Socialdemokraterna ingen självrannsakan i det här läget? Ser inte regeringen att vi inte når livsmedelsstrategins mål, att vi inte kommer att klara det?

Anf. 41 MALIN LARSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, John Widegren, för frågorna!

När det gäller att det skulle vara symtomatiskt att vi är positiva får jag kanske säga att det är symtomatiskt att ni är negativa i talarstolen. Det händer nämligen otroligt mycket positivt. Det gör det, och framför allt i år. Efterfrågan på svenska varor ökar. Och mjölkproduktionen och antalet mjölkkor ökar äntligen. Det har de inte gjort på otroligt många år.

Ledamoten John Widegren sa också i talarstolen tidigare att han inte tror att det här är ett trendbrott. Det tror jag. Och jag hoppas verkligen att det är det.

I fråga om att vi socialdemokrater är så positiva vill jag säga att alla våra satsningar i livsmedelsstrategin och alla handlingsplaner som läggs fram är vad som efterfrågas. Handlingsplanerna är inget hittepå. De tas fram efter dialog, samtal och politiska initiativ till samverkan. Och eftersom vi gör alla dessa satsningar kommer det att märkas att det leder till förändringar. Det är också därför vi ser de positiva förändringarna i dag. Regeringen satsar och gör mycket på området. Därför ser vi också de positiva effekterna.

Anf. 42 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för svaret.

Jag vill inte att vi ska upplevas som negativa. Jag ser snarare möjligheter för svenskt jordbruk. Ibland lyfts det till exempel fram att klimatet skulle kunna vara ett hot mot svenskt jordbruk. Jag tror precis tvärtom, att vi i Sverige kommer att ha de klimatmässiga förutsättningarna för att bedriva jordbruk på ett bra sätt och öka vår livsmedelsproduktion, precis som intentionerna är i livsmedelsstrategin.

Men jag kommer återigen tillbaka till att det som vi ser nu, trendbrottet med de stigande priserna och att mjölkproduktionen kanske ökar lite, inte beror på de politiska åtgärderna. Frågar man gemene jordbrukare svarar de inte att det är på grund av de politiska åtgärderna som produktionen har vänt lite det senaste året. Det finns en stor positiv inställning till livsmedelsstrategin. Men man efterfrågar fortfarande de faktiska konkreta verktygen för livsmedelsstrategin. Den får inte bli bara ett vackert papper någonstans där det står att vi har en livsmedelsstrategi enligt vilken vi ska öka produktionen, öka exporten och stärka vår självförsörjning. Det är inte dit vi ska komma.

Herr talman! Jag menar därför att vi för varje år som går närmar oss den tidpunkt då vi ska ha uppfyllt den här livsmedelsstrategin. Om inte jordbrukarna, som faktiskt ska producera för att vi ska nå livsmedelsstrategins mål, upplever att de får de politiska verktygen, hur ska vi då komma framåt? Någon form av självvrannsakan vore alltså på sin plats.

Ledamoten lyfte också upp i sitt anförande att det ska vara lätt att göra rätt. Jag lyfter fram procentsatserna som skjuter i höjden. Kommer vi att se en nedåtgående trend vad gäller ökad regelbörda och administration? Eller är det också bara tomt prat?

Anf. 43 MALIN LARSSON (S) replik:

Herr talman! När regeringen agerar är det aldrig tomt prat. Det var faktiskt under Socialdemokraternas ledning som livsmedelsstrategin togs fram i bred samverkan under förra mandatperioden. Det är en långsiktig strategi för att vi ska få ökad svensk matproduktion. Det saknade vi tidigare. Sverige hade ingen livsmedelsstrategi och ingen som tog hela livsmedelskedjan i beaktande. Det här är unikt, och det är jättebra att samtliga partier står bakom den.

Regeringen satsar faktiskt också otroligt stora summor. Mellan 2020 och 2025 är det totalt 846 miljoner kronor. Det kommer att göra skillnad ned på gårdsnivå. Det jobbas dessutom aktivt med livsmedelsstrategin genom handlingsplanerna. Jag vill lyfta fram de regionala handlingsplanerna, som finns runt om i landet. De kommer närmast dem som de finns till för: våra livsmedelsproducenter. De är otroligt viktiga.

Prot. 2020/21:128
27 maj

*Material och produkter
avsedda att komma i
kontakt med livsmedel*

Man måste hela tiden jobba aktivt med detta. Behövs det nya satsningar, nya lagar, ny forskning och ny samverkan får man anpassa sig efter det. Men jag kan förstå att det kan kännas tufft för ledamoten John Widegren att erkänna att regeringen faktiskt har gjort något riktigt bra med livsmedelsstrategin. Det var ju något som den tidigare, moderatledda regeringen inte lyckades få fram.

Jag hoppas att vi fortsättningsvis kan vara konstruktiva inom politiken och fortsätta samverka för att livsmedelsstrategin ska nå sina mål.
(forts. § 8)

Frågestund

§ 7 Frågestund

Anf. 44 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av socialminister Lena Hallengren, justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, statsrådet Hans Dahlgren och kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Socialminister Lena Hallengren besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Ytterligare sanktioner mot Belarus

Anf. 45 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Häromdagen blev ett plan kapat i Belarus. Det tvingades ned av den belarusiske diktatorn Aleksandr Lukasjenko. Han skickade upp stridsflygplan för att tvinga ned passagerarplanet. Nu har Roman Protasevitj, en 26-årig journalist och demokratiaktivist, och hans ryska flickvän Sofia Sapega arresterats i Minsk.

Det var bra och nödvändigt att EU kunde enas om åtgärder och sanktioner mot Belarus under Europeiska rådets möte tidigare i veckan. Något annat hade varit helt otänkbart, och det hade lett till att förtroendet för EU hade skadats.

Lukasjenkos flygkapning av planet som gick mellan två EU-länder måste få konsekvenser och tydligt fördömas. Det är nu viktigt att gå vidare med ytterligare åtgärder. Det upptrappade läget i Belarus kräver kännbara motåtgärder.

Jag vill därför fråga EU-ministern vilka breddade sanktioner regeringen avser att driva inom EU.

Anf. 46 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Jessika Roswall, för frågan!

Det är två uppsättningar av sanktioner som är aktuella efter den här fruktansvärda händelsen. Den ena är ytterligare listningar av personer i Belarus som är ansvariga för det som har hänt. Den andra är riktade ekonomiska sanktioner mot landet för att visa med vilket allvar Europeiska unionen ser på den här frågan. Det är två uppsättningar.

Sedan finns det naturligtvis ytterligare åtgärder såsom överflygningsförbud och förbud för det belarusiska flygbolaget att landa i EU-länder, de internationella utredningar som ska göras och inte minst det stöd som ska ges till civilbefolkningen och det civila samhället i Belarus för att de ska känna vår solidaritet med dem på ett konkret sätt.

Anf. 47 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det var nästan svaret på min andra fråga, för jag tänkte fortsätta med just det belarusiska folket.

Människor torteras i Belarus, och Lukasjenkos flygkapning är bara en ytterligare ökning av aggressiviteten. Den senaste tiden har Lukasjenko-regimen också blockerat nyhetssajter och infört medielagar som inskränker pressfriheten.

Min andra fråga är just vad regeringen gör för att stödja det belarusiska folket, oppositionen, de fria medierna och en demokratisk utveckling.

Anf. 48 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Det förekommer bilateralt svenskt stöd till det civila samhället i Belarus men också stöd genom Europeiska unionen, direkt till de frihetsrörelser det handlar om liksom genom kontakter med deras företrädare – nu tyvärr i exil i framför allt Litauen men också andra delar av Europeiska unionen.

Det finns en nära och, skulle jag säga, ökande samverkan med de här rörelserna för att vi tillsammans ska kunna nå en bättre lösning för dem.

Insatser för utsatta områden

Anf. 49 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till Morgan Johansson.

Undersökningar i Göteborg visar att det förekommer arrangerade äktenskap för att öka kriminella släkters makt i Sverige. I värsta maffiastil arrangeras äktenskap av klaner i utanförskapsområden.

För att förhindra arrangerade äktenskap införde Danmark redan år 2002 en 24-årsregel. Därefter har inte mindre än tre kraftfulla gettopaket genomförts i Danmark för att förhindra att kriminaliteten breder ut sig.

Jag vill nu fråga Morgan Johansson när Sverige får se det första gettopaketet.

Anf. 50 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Nu vill Mikael Eskilandersson använda ordet ”gettopaket”, och det gör inte jag.

Däremot vill jag gärna lyfta fram de satsningar som vi gör på de utsatta bostadsområdena. Det handlar om att satsa på till exempel skola, fritidsverksamhet, socialtjänst och annat som kan bryta nyrekryteringen till de kriminella gängerna.

Nu har vi ett fönster som skapats genom att vi med de polisiära insatser som vi gjort med hårdare straff, fler poliser och bättre verktyg till poliserna har lyckats frihetsberöva fler av de gängkriminella än någonsin tidigare. Nu när det här fönstret har öppnats gäller det att gå in med särskilda, rik-

tade insatser för att också bryta nyrekryteringen, och det gör regeringen på ett kraftfullt sätt.

Problemet för högern tror jag är att man nästan aldrig har några svar på det förebyggande arbetet mot kriminalitet. Men det har regeringen.

Anf. 51 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Under de senaste 20 åren har danska regeringar påverkats väldigt mycket av Dansk Folkeparti medan de svenska regeringarna snarare har påverkats av Miljöpartiet.

Därför vill jag ställa en följdfråga till Morgan Johansson. Om han gör en jämförelse mellan Sveriges och Danmarks utveckling under de senaste 20 åren, är det Morgan Johanssons uppfattning att Sverige har lyckats bättre i kampen mot kriminalitet än Danmark har gjort?

Anf. 52 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag är socialdemokrat, och jag har ett mycket gott samarbete med den danska socialdemokratiska regeringen och vet mycket väl vad man har gjort där.

Därför tittar vi också speciellt, inte minst när det gäller straffrätten, på vad Danmark har gjort. Vi har en pågående utredning som ser över straffen för gängkriminalitet, och den har specifikt i uppdrag att se på vad man har gjort i Danmark.

Jag tror säkert att det finns saker och ting att lära av Danmark, men från dansk sida kan man säkert också ibland lära saker och ting av Sverige. Det är så det nordiska samarbetet ska fungera.

Kulturmiljövård och vattenvård

Anf. 53 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Sverige är ett land med många dammanläggningar i våra vattendrag, stora som små. Det är anläggningar som har haft stor betydelse historiskt när det gäller att framställa kraft för olika ändamål. Många är förstås betydelsefulla än i dag. Dessa dammar är många gånger en unik berättelse om vår kulturhistoria, en levande historiebok som inte går att återskapa om dammarna försvinner.

Det finns många intressen förknippade med dessa miljöer: naturvård, friluftsliv, kulturhistoria och möjligheter till småskalig energiproduktion, som inte minst denna kammare har slagit fast betydelsen av. Dessa intressen står uppenbarligen emot varandra, vilket inte minst vattenmyndigheternas olika syn på åtgärdsprogram inom vattendirektivet har visat – ett arbete som med all sannolikhet återigen hamnar hos regeringen för överprövning.

Kulturmiljövården har sällan stora, starka organisationer med ekonomiska muskler bakom sig utan drivs oftast av ideella krafter. Min fråga till kulturministern blir därför hur hon säkrar att kulturmiljövårdens intressen tas till vara i dessa uppenbara målkonflikter.

Anf. 54 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Helena Vilhelmsson, för frågan! Detta är en fråga som har diskuterats under en längre tid. Våra myndigheter är väl medvetna om komplexiteten i dessa frågor och arbetar aktivt med dem.

Precis som riksdagsledamoten säger är vattenvård ofta komplext. Natur- och kulturmiljövården kan ofta stå emot varandra, och då är det viktigt både att vi har inventeringar, så att vi vet vad det är för typ av kulturmiljö vi jobbar med, och att det finns vägledningar för hur sådana här avvägningar ska göras.

Kort kan jag säga att regeringen sedan kulturarvspropositionen har stärkt arbetet med kulturmiljöer. Anslagen för arbetet med kulturmiljövård har höjts permanent, och ett antal myndigheter har fått i uppdrag att utarbeta både vägledningar för hur sådana här avvägningar ska göras och strategier för hur kulturmiljöerna ska kunna komma fler till del och bevaras i olika delar av landet.

Anf. 55 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Tack, kulturministern, för svaret! Jag vill bara skicka med att det ter sig lite ologiskt för människor att till exempel skogsnäringen knappt får bryta en kvist på en kolbotten medan en statlig myndighet som Naturvårdsverket i min hemkommun, som äger en dammanläggning, får ansöka om utrivning via domstol, varvid en kulturmiljö med flera hundra år på nacken går om intet. Detta är ett vattendrag som inte omfattas av vattendirektivet.

Min fråga blir återigen: Hur kan kulturministern säkra kulturmiljövårdens intressen i det här fallet?

Anf. 56 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Ett kort svar på en komplex fråga: Vi ska fortsätta jobba. Jag vill dels lyfta fram det uppdrag som Havs- och vattenmyndigheten har fått om att ta fram vägledningar för vad som är bedömningsgrundande. Det är ett viktigt steg. Men det är också viktigt att Riksantikvarieämbetet har ett uppdrag att samarbeta med länsstyrelserna och de myndigheter som har fått dessa fördjupade uppdrag, så att vi jobbar brett och har tillräckliga beslutsunderlag och väl utarbetade vägledningar när dessa komplexa beslut ska tas.

Privata vårdgivare och regionernas krisberedskap

Anf. 57 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Hallengren. Sveriges Kommuner och Regioner bad den 22 maj regeringen att rikta en förfrågan till de nordiska grannländerna om personalstöd till svensk intensivvård under sommaren. Det är ett tufft läge inom vården, och personalen har slitit oerhört hårt.

I regionerna finns också förutsättningar för att vid en katastrofsituation ställa de privata vårdgivare som regionen har avtal med under regionen. Detta har inte skett. Under den tredje vågen av pandemin ställde 24 personer från privata vårdbolag upp och arbetade för Region Stockholm, exempelvis.

Är det inte dags för en nationell lagstiftning om att privata vårdföretag som har avtal med regionen ska ingå i regionens krisberedskap vid svåra situationer?

Anf. 58 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för frågan! Först tänkte jag att den handlade mycket om själva skrivelsen och stödet från våra nordiska grannländer. Jag vill ändå passa på att säga att det inte i detta sammanhang finns anledning att tala om samarbetsavtalet och att man i en krissituation kan förvänta sig stöd. Däremot finns det förstås en väldigt god samverkan och dialog.

Men Karin Rågsjös fråga handlar mer om privata aktörer. Detta är naturligtvis något man får titta på och som Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap skulle kunna återkomma till, men frågan är inte aktuell i något förslag som just nu bereds. Det är dock en väldigt relevant fråga, tycker jag, som Karin Rågsjö ställer.

Anf. 59 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Samtidigt som detta sker kan vi också se att det är nedskärningar på gång i ett antal regioner som har en högermajoritet. Är inte det väldigt olyckligt, och ger det inte helt fel signaler till den personal som har slitit så hårt, så länge?

Anf. 60 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är väldigt viktigt att man reglerar i sina avtal att man ska ha möjligheten att avropa bistånd i olika situationer. Men detta är ganska komplext, och därför skulle vi säkert behöva titta på frågan; jag delar Karin Rågsjös uppfattning om det.

Olika regioner kanske hanterar detta lite olika och har olika andel privata aktörer, så man har inte samma utgångsläge i alla regioner. Men jag vill understryka att det är en väldigt relevant fråga som Karin Rågsjö ställer.

Lagförslag om grov trafikbrottslighet

Anf. 61 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till justitieminister Morgan Johansson. Trafikbrott är en av de vanligaste formerna av brott som begås i Sverige. Förövarna gör det ofta vanemässigt; de återfaller och utgör en fara för andra. Ofta är också droger inblandade.

I många fall drabbas oskyldiga som skadas eller omkommer i samband med olyckor som orsakas av dessa ansvarslösa förare. Sorgen och saknaden efter en omkommen anhörig drabbar varje år många familjer.

Sedan november 2019 har en utredning funnits på Morgan Johanssons bord. I den föreslås en del skärpta straff och också ett nytt trafikbrott: grov trafikbrottslighet. Utredningen har remitterats, och remissvaren finns sedan mars 2020. Trots detta har vi ännu inte något lagförslag.

Med anledning av detta vill jag fråga ministern: Varför har inte ett lagförslag tagits fram? Vad är det som hindrar att det blir färdigt och kan lämnas vidare till Lagrådet och riksdagen? För varje dag som går riskerar

fler oskyldiga att drabbas då samhället inte har ytterligare verktyg för att stoppa rattfyllerister som fortsätter att köra drogpåverkade.

Prot. 2020/21:128
27 maj

Frågestund

Anf. 62 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det var precis för att vi skulle kunna skärpa regelverket som vi tillsatte den utredning som Ingemar Kihlström hänvisar till. Vi har fått den, och hela syftet är att vi ska få ökade möjligheter till frihetsberövande av dessa personer. Framför allt är det viktigt att i ökad utsträckning kunna frihetsberöva dem som återfaller i brott, liksom att höja straffen för denna typ av brott.

Den utredning som gjorts har, precis som Ingemar Kihlström säger, varit ute på remiss och fått ett blandat remissutfall – det har funnits kritik på en del punkter. Detta har inneburit att vi har varit tvungna att arbeta vidare med förslaget för att vi ska kunna lägga fram det på ett sådant sätt att det blir fungerande lagstiftning.

Vi är nu i slutskedet av denna beredning, och jag ser fram emot att vi kommer att kunna gå till riksdagen med detta när vi är färdiga med det.

Anf. 63 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! För oss kristdemokrater ser förslagen till lagändringar lovande ut. Men tyvärr kan man konstatera att det ännu inte finns någon proposition.

I samband med utredningens överlämnande var målet en ändrad lag den 1 januari 2021. Men trots att ministern vid flera tillfällen sagt att han ser detta som en prioriterad fråga är lagförslaget inte färdigt. Kan justitieministern ange vad en realistisk tidpunkt för lagändringen är? Kan vi hoppas på en mer prioriterad process så att lagskärpningar kan börja gälla från den 1 januari 2022?

Anf. 64 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi är som sagt i slutskedet av beredningen och kommer att komma till riksdagen med detta när vi är färdiga. Jag hoppas att vi ska kunna klara det under det här året. Sedan får vi återkomma till ikraftträdandetiden.

Men låt mig bara säga detta: Justitiedepartementet har nu levererat fler lagförslag än de allra flesta andra departement och, tror jag, haft en produktionstakt som överstiger de allra flesta tidigare regeringars. Jag tror att jag har lagt fram sammanlagt nästan 300 propositioner sedan jag tillträdde som justitieminister.

WHO:s kampanj mot ålderism i sjukvården

Anf. 65 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Min fråga riktar sig till socialminister Lena Hallengren. Den lyder: Avser regeringen att ansluta Sverige till Världshälsoorganisationens intensifierade kampanj mot ålderismen, den fördomsfulla synen på årsrika, och då med fokus på sjukvården?

Anledningen till att WHO gick ut med denna intensifiering i mars är att man ser hur höga kostnader ålderismen förorsakar i sjukvården. I USA har man sett att det för de sex allvarligaste sjukdomarna handlar om 63 miljarder US-dollar per år. Det är alltså avsevärda belopp. Tänker vi följa upp detta i Sverige?

Anf. 66 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Barbro Westerholm, för frågan och för att du aldrig ger dig i de här frågorna! Ålderism är ett sätt att beskriva den diskriminering som finns i samhället gentemot personer som är åldersrika, årsrika, livsrika och rika på erfarenhet och kunskap på så många olika sätt.

Jag vill säga att vi behöver arbeta med detta på många olika sätt, och det gör vi också i Sverige. Den konkreta fråga som Barbro Westerholm ställde kan jag inte säga att vi har tagit ställning till i dagsläget. Men jag vill verkligen understryka att dessa frågor i högsta grad är levande.

Pandemin har verkligen synliggjort att det finns grupper i samhället som har fått stå tillbaka och inte bara kan gå och vänta på bättre tider. Jag vill också understryka de satsningar som görs när det gäller äldreomsorgen. Sjukvården tar ju inte minst sikte också på personer som är äldre. I fastläkarreformen, som ju Barbro Westerholms parti är väldigt delaktigt i, är ju fokus på att de äldre ska gå först. Vi försöker ha det tänkesättet.

Anf. 67 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Av de sju diskrimineringsgrunderna är ålderismen – den fördomsfulla synen på oss årsrika människor – den diskrimineringsgrund som det enligt WHO är svårast att göra något åt. Då känns det extra allvarligt när det syns så tydligt i sjukvården som i USA. I Sverige ser vi det också i de kronologiska åldersgränser som tillämpas på ett sätt som inte utgår från individen.

Anf. 68 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill också understryka att användning av kronologiska åldersgränser eller att hänvisa till dem i sjukvården faktiskt inte är förenligt med hälso- och sjukvårdslagens bestämmelser om vård efter behov. Oavsett hur vi ska ställa oss till WHO:s initiativ råder det ingen tvekan om att det finns kostnader förknippade med detta, men jag tycker också att vi ska tala om hur människor faktiskt begränsas i sitt sätt att leva. Det finns alltså också ekonomiska vinster att göra, men jag vill att vi ska sätta individen i centrum. Det ska vi fortsätta att göra, för det är en diskrimineringsgrund som vi inte ska acceptera.

Insyn i privata vård- och omsorgsföretags ekonomi

Anf. 69 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Även min fråga går till socialminister Lena Hallengren. För mig är det oerhört angeläget att de skattemedel vi avsätter till vård och omsorg verkligen används till det. Den uppfattningen tror jag att större delen av svenska folket delar med mig.

Den senaste tiden har vi sett rapporter om vård- och omsorgsföretag som har tagit emot statliga coronastöd samtidigt som ägare och ledning

tjänat stora pengar, till exempel genom bonusar. Jag tycker att man kan säga att detta vittnar om dåligt omdöme och att det är omoraliskt, men jag tycker att frågan är större än så. Den sätter fingret på att vi behöver få bättre insyn i hur våra skattemedel används.

I regioner och kommuner gäller offentlighetsprincipen. Därför blir min fråga till socialministern: Är ministern beredd att ta fram förslag om att detta även skulle kunna gälla privat vård och omsorg?

Anf. 70 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Kristina Nilsson, för frågan! Jag är liksom frågeställaren ganska övertygad om att detta är något som upprör väldigt många väldigt djupt. Man tycker att man arbetar och gör rätt för sig, och man betalar skatt. Sedan finns det verksamheter som tycker sig ha rätten att använda skattemedel på ett annat sätt än lagstiftaren eller beslutsfattaren har tänkt sig.

Redan 2015 utredde vi huruvida offentlighetsprincipen skulle gälla i all offentligt finansierad vård och omsorg, och vi lämnade förslag om detta till riksdagen 2016. Såvitt jag vet har majoriteterna inte ändrats sedan dess, då förslaget röstades ned, men det är förstås möjligt att ta upp frågan igen om majoriteterna i riksdagen förändras eller om många ger uttryck för dessa tankar.

Låt mig dock säga att även om frågan fokuserar på statligt coronastöd är det skattemedel precis som så mycket annat. Skattemedlen kan ha olika syften, men om de ska gå till äldreomsorg delar jag det eniga socialutskottets uppfattning att de också ska gå dit. Detta behöver vi stå för fullt ut.

Anf. 71 KRISTINA NILSSON (S):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret! Ja, utifrån det socialministern anförde tänkte jag precis att hela utskottet gemensamt har sagt att detta är oerhört viktigt. Det är viktigt att det granskas vart pengarna går, och i vissa fall ska de återbetalas om de inte har gått till det de är avsedda för, till exempel när det gäller regeringens satsningar på äldreomsorg.

Därför tycker jag att det borde finnas en öppning för att lägga fram ett sådant förslag. Då undrar jag: Är ministern beredd att göra det i närtid?

Anf. 72 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill understryka att detta inte är en del av januariavtalet som vi håller på att jobba med, men frågan är ändå otroligt angelägen. Skulle det visa sig att det finns stöd i kammaren är det inte svårt för regeringen att komma tillbaka. Vår uppfattning har i grunden inte ändrat sig: De medel vi avsätter till välfärden ska gå till välfärden. Om det sedan handlar om offentligt eller privat driven vård borde egentligen vara underordnat, men det påverkas förstås av majoriteterna i kammaren.

Vårdköer och privata vårdgivare

Anf. 73 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! God vård är viktigt. Vård i rätt tid är lika viktigt. Vi moderater sätter patientens bästa främst, och vi vill att Sverige ska ha en vård av hög kvalitet – men den ska också vara tillgänglig när man behöver den.

I Sverige är det faktiskt föreskrivet i lag när man ska få sin vård. Denna vårdgaranti har kraftigt försämrats sedan 2014. Håll kvar i minnet att den var dålig redan innan pandemin. Köerna var långa redan då.

Fru talman! Vårdköerna inom specialistvården har fördubblats de senaste åren. Det borde vara uppenbart för regeringen att man behöver agera. Vem som är utförare torde spela tämligen liten roll när det gäller liv och död.

Min fråga går till socialminister Lena Hallengren: På vilket sätt avser regeringen att underlätta för privata vårdgivare som vill hjälpa till att faktiskt minska köerna?

Anf. 74 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Ulrika Heindorff, för frågan! Låt mig understryka att innan pandemin, som ju naturligtvis har försvårat läget enormt och förlängt den tid som människor tvingas vänta på vård som inte är akut, hade vi en situation där allt fler regioner faktiskt gav vård snabbare än de hade gjort under samma månad året innan, vilket innebar att köerna kortades. Sedan fick vi en pandemi, och det sätter oss i ett unikt läge.

Nu frågade Ulrika Heindorff specifikt om hur de privata kan hjälpa till. Låt mig understryka att majoriteten av svenska folket bor i kommuner där Ulrika Heindorffs parti Moderaterna styr ihop med bland andra Kristdemokraterna. Det finns förstås alla möjligheter att se till att man tar in privata aktörer och konstruerar avtal där man hjälps åt.

Sedan vill jag understryka att oavsett vem som är huvudman – det är regionerna som är huvudmän för sjukvården – ska vi naturligtvis göra allt vi kan för att hjälps åt. Det handlar om resurser men också om personal. Hur ser man till att personalen får sjysta förutsättningar?

Anf. 75 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! I dag finns ju en hel del begränsningar för de privata vårdgivarna ute i regionerna. Man sätter produktionstak och så vidare där antalet operationer begränsas. Även om man vill hjälpa till får man inte göra det som privat vårdgivare. Därför kvarstår frågan: Vad avser regeringen och Lena Hallengren att göra i denna fråga?

Anf. 76 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det blir en lite märklig fråga. Vem som är utförare ska tydligen inte vara så väsentligt, men vem som är huvudman är väl i allra högsta grad väsentligt? Om regioner har en massa privata aktörer som har skrivit avtal där man inte samarbetar, inte hjälps åt och där de privata aktörerna inte kan bistå för att man har satt tak för produktionen – det är något som varje region får svara på. Möjligheten att hjälps åt borde naturligtvis finnas.

Om det finns ett intresse från moderat sida för att de privata aktörerna ska tvingas bidra mer på det sätt som Karin Rågsjö frågade om förut tycker jag att det skulle vara väldigt spännande att se hur Vänstern och Moderaterna kan enas om detta.

Anf. 77 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Min fråga går till Lena Hallengren. Sverige har klarat pandemin sämre än våra nordiska grannländer. Det är tyvärr ingen hemlighet när det gäller antalet smittade och avlidna. Rapporter har i över tio år påtalat bristerna i svensk beredskap.

Redan tidigt i pandemin stod det klart att Sveriges beredskap var undermålig vad gäller både skyddsutrustning och läkemedel. Bland annat var det brist på narkosläkemedel. Då fick vi ta hjälp av Norge, som skickade extra leveranser till oss.

Nu kan vi också konstatera att läget inom svensk intensivvård fortsatt är mycket ansträngt och att flera sjukhus har vädjat om att Sverige ska ta hjälp av sina grannländer för att klara vårdsituationen under sommaren. Det innebär att SKR ber regeringen att skicka en skrivelse och göra en förfrågan.

Hur ser ministern på det faktum att vi nu eventuellt behöver be om internationellt stöd för att vi ska kunna tillgodose vårdens behov i landet?

Anf. 78 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Carina Ståhl Herrstedt, för frågan! Jag måste säga att den kanske blandar både det ena och det andra.

Man jämför sig hela tiden med nordiska länder som med all rätt, tycker jag, kan beskrivas som länder som har klarat pandemin. Men i ett globalt och internationellt perspektiv sticker de verkligen ut. Det är ju inte riktigt så att Sverige sticker ut i ett europeiskt eller globalt perspektiv. När det till exempel gäller överdödlighet ligger vi betydligt lägre än de allra flesta länder i till exempel EU.

Jag tycker också att det blandas ihop när det gäller beredskap och den precisa frågan från Carina Ståhl Herrstedt, som handlar om huruvida man klarar att bemanna intensivvården under sommaren. Man får inte blanda ihop en situation där det är tufft, där personal har jobbat hårt och där de behöver vila och få semester med en katastrofsituation där vi begär internationellt stöd. Det är inte så det ser ut.

Vi har många gånger i den här kammaren diskuterat: Varför är det så många svenska sjuksköterskor som åker till Norge för att arbeta? När vi fick gränser till Danmark undrade vi hur dansk sjukvård skulle klara sig.

Jag får fortsätta i min nästa replik.

Anf. 79 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Jag har full förståelse för att ministern inte vill jämföra oss med våra nordiska grannländer, men det går inte att förbise att vi nu behöver begära internationellt stöd eller internationell hjälp. Det måste också kunna ses som ett mått på hur vi har klarat av pandemihanteringen. Detta är därför också en fråga som handlar om den beredskap man borde ha haft.

Jag skulle ändå vilja fråga hur ministern förklarar det faktum att vi nu behöver hjälp medan våra grannländer faktiskt kan erbjuda det.

Anf. 80 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! En minut är kort tid. En halv minut är ännu kortare. Sverige begär inte internationellt stöd – låt mig säga det! Men SKR vill hemskt gärna få möjlighet att få stöd av intensivvårdspersonal som skulle vilja jobba i Sverige, på samma sätt som Norge gärna tar svenska sjuksköterskor till hjälp och på samma sätt som svensk sjukvårdspersonal har åkt över Sundet under hela pandemin.

Det är ingen krissituation. Det finns inga avtal eller situationer som vi kan alertera. Men det finns förstås alla möjligheter att rekrytera personal. Det finns inga gränshinder oss emellan, utan här finns alla förutsättningar, om man så vill från båda sidor.

Skälen till gränskontroller mot Danmark

Anf. 81 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Min fråga går till justitieministern. Sedan 2015 har Sverige haft konstanta gränskontroller mot Danmark. Det är gränskontroller som tar polisresurser från hela landet och som skapar hinder för gränspendlare i Öresundsregionen.

Gränskontrollerna infördes i samband med flyktingkrisen. Det är en kris som sedan länge är över. Dock är gränskontrollerna kvar, och de fortsätter att ta polisresurser från hela landet. Regeringen säger att det förekommer ett hot mot Sverige och att det är därför de måste vara kvar. Enligt Säpo finns det dock inget större hot mot Sverige än mot något annat EU-land, och i övriga EU-länder är inte dessa gränskontroller kvar.

Jag skulle därför vilja höra från statsrådet varför gränskontrollerna inte kan tas bort och vad det är för konkret hot som finns mot Sverige som Säpo inte känner till.

Anf. 82 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det stämmer som Niels Paarup-Petersen säger: Vi införde gränskontrollerna framför allt för att få kontroll över migrationsflödena 2015. Det kom tidvis 10 000 i veckan i november 2015. Detta var helt avgörande för att vi skulle kunna skapa den kontrollen.

Det stämmer också att det är länge sedan vi hade denna flyktingkris. Vi är igenom den sedan länge. Men därefter kom frågeställningen om hela terroristhotet i EU upp. Det har varit mot bakgrund av det – terroristbrott och annan internationell organiserad kriminalitet – som dessa gränskontroller har fortsatt att motiveras. Jag tycker att det finns motiv för detta också fortsättningsvis.

Nu har vi en pandemisituation, men när vi är igenom den och börjar en diskussion om att ta bort gränskontrollerna måste vi ha något annat att ersätta dem med. Där finns det lite olika vägar att gå, men än så länge är vi inte beredda att ta bort dem.

Anf. 83 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Vi kan av siffrorna som kommer från polisen konstatera att antalet människor som arresteras och vapen etcetera som hittas vid gränskontrollerna är mycket litet. Det är inget nytt att statsrådet har lite

svårt att lyssna på Öresundsregionen. Däremot lyssnar han kanske lite oftare på Stockholmsregionen. Då kan man i stället fråga: Varför anser statsrådet att det är bättre att poliser kollar på pendlare i Öresundsregionen än att de kollar på gängkriminellas skjutningar i Stockholm?

Prot. 2020/21:128

27 maj

Frågestund

Anf. 84 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag är själv från Öresundsregionen – jag bor där. Min upplevelse är tvärtom. Jag uppfattar det som att det finns ett mycket starkt stöd, inte minst i Skåne, för dessa gränskontroller, inte minst mot bakgrund av att antalet inbrott i södra Sverige minskade med nästan 30 procent på ett enda år när vi genomförde detta. Vi kom alltså också åt en del av den internationella kriminaliteten.

Jag menar nog att det finns ett ganska stort stöd – det finns kanske inte alltid bland pendlarna, även om det nu är mycket lättare för dem att hantera det här – i södra Sverige för detta.

Utvisning av kurder

Anf. 85 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Nyligen utvisades den belgiska medborgaren och småbarnsmamman Zozan från Sverige trots att hon har både man och barn här. Nu har Migrationsverket beslutat att utvisa turkiska Kawa till Turkiet för att hans fru, den svenska statstjänstemannen Rozerin, påstås vara ett hot mot Sverige. Rozerin är höggravid med parets andra barn. Zozans och Rozerins brott är att de har ett kurdiskt ursprung och att de har tagit ställning för det turkiska partiet HDP och mot attackerna på Kobane. Ytterligare ett trettiotal personer med kurdiskt ursprung riskerar samma behandling.

Min fråga till Morgan Johansson är därför: Varför jagar regeringen småbarnsföräldrar med kurdiskt ursprung? Varför går den svenska regeringen Turkiets ärenden?

Anf. 86 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Detta är egentligen inrikesminister Mikael Dambergs ansvarsområde, men jag tror att jag kan svara ändå när det gäller lagstiftningen, eftersom jag hade den tidigare.

Vi kommenterar aldrig enskilda ärenden och särskilt inte säkerhetsärenden, men jag vågar nog ändå säga: Det är aldrig så att Sverige utvisar någon enbart på grund av några partisympatier, utan det finns också annan information som alltid ligger i botten när det gäller den typen av beslut.

Utan att gå in på några detaljer vill jag försäkra allmänheten om detta. Jag menar att den ordning vi har trots allt bygger på en grundläggande rättssäkerhet, och jag står för den ordningen. Men det är aldrig så att man bör utvisa människor bara för vad de tycker, utan det finns också annan information i botten.

Anf. 87 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Både Zozan och Rozerin hävdar att de inte på något sätt har varit aktiva de senaste åren. De har inte gjort mycket mer än att de har deltagit på enstaka demonstrationer.

Ett stort problem är också att när Migrationsverket fattar beslut baserat på Säpos uttalanden får personerna inte ens möjlighet att försvara sig eller att kommentera det. De får inte ens veta vad de är anklagade för eller varför man bedömer att de är ett hot, vilket jag tycker borde vara självklart i en rättsstat.

Anf. 88 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Återigen: Jag kan inte gå in på enskilda ärenden. Men den erfarenhet jag har, efter att ha sett många sådana här ärenden, är som sagt att det aldrig är så att det bara finns någon åsiktsyttring i botten. Det finns också annan information i botten i sådana här ärenden.

Dessa ärenden prövas också i domstol, så de har tillgång till all den information som man behöver ha för att kunna göra en bedömning av huruvida en individ utgör ett sådant här säkerhets...

EU:s skydd av belarusiska regimkritiker

Anf. 89 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Flygplanskapningen i Belarus är en ny nivå av hänsynslöshet för att gripa regimkritiker. Händelsen visar att inte heller de som befinner sig inom EU går säkra och att det nog inte är alldeles långsökt att anta att ett syfte för regimen i Minsk var att skrämman modet ur exilbelarusierna.

När Lukasjenko talade i parlamentet i Minsk i går försvarade han inte bara flygkapningen. Han hade också en direkt varning till andra oppositionella som har sökt skydd i exil. Den löd: Vi vet vilka ni är, och det är bara en tidsfråga innan vi får tag på er.

Många exilbelarusier befinner sig i grannlandet Litauen, och det står sedan tidigare klart att både rysk och belarusisk säkerhetstjänst helt ogenerat utför aktioner inom EU.

Jag vill därför fråga EU-minister Hans Dahlgren vad EU kan göra för att stärka skyddet för regimkritiker som lever i exil i EU och på vilket sätt Sverige faktiskt kan trycka på i den här viktiga frågan.

Anf. 90 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Sofia Damm, för frågan! Det är förstås en hemsk tillvaro att sitta kanske i Vilnius, bara några få mil från Belarus, och veta att ett flygplan på väg ned för att landa i Vilnius hejdades av det belarusiska flygvapnet. Man undrar vad Lukasjenko kommer att hitta på närmast.

Vi behöver stödja civilsamhället i Belarus, som jag var inne på tidigare i svaret till Jessika Roswall, men vi behöver också ha en nära kontakt och gärna ge så gott skydd som möjligt till de aktivister som finns i Vilnius men också i andra delar av EU-länderna.

Det är förstås fråga om både ekonomiskt och moraliskt stöd, men jag tror också att vi måste se över vilka möjligheter vi har att ge stöd på säker-

hetsområdet. Jag tror att det internationella samarbetet på säkerhetsområdet mellan polismyndigheter, åklagare och så vidare är en väldigt tillgång för oss i EU i detta sammanhang.

Prot. 2020/21:128
27 maj

Frågestund

Anf. 91 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Om Lukasjenko tycker att det är värt att engagera säkerhetstjänsten och flygvapnet för att kidnappa en 26-årig journalist är det inte så konstigt att varenda människorättskämpe nu känner en otrolig oro. Vi kan utgå från att KGB har haft agenter på plats i Grekland och i Litauen under en längre tid. Vi kan också utgå från att de övervakar många av de belarusier som lever i exil i Litauen, Lettland, Estland och i Sverige.

EU måste agera för deras trygghet, och jag tackar Hans Dahlgren för svaret. Men hur ser Hans Dahlgren på EU:s stöd till koordinationsrådet? Hur bör det se ut?

Anf. 92 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag uppfattade inte riktigt slutet på Sofia Damms fråga, men jag kan väl säga att jag verkligen hoppas att den internationella utredning som nu ska sättas igång skapar största möjliga klarhet kring vilka som ligger bakom det här.

I måndags hörde jag från den litauiske presidenten som var på toppmötet i Bryssel att det ju inte bara var de här två personerna som fängslades när de steg av planet. Ytterligare tre personer stannade kvar i Minsk. Man undrar vad det var för ena.

Digitala resebevis

Anf. 93 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Även min fråga riktar sig till statsrådet och EU-ministern Hans Dahlgren.

Pandemin och de åtföljande restriktionerna påverkar som alla mycket väl vet rörligheten på olika sätt – lokalt, regionalt, nationellt och även på EU-nivå. Men i takt med att människor vaccineras – och vaccinationerna går ju i ett rasande tempo, vilket är positivt – ändras också förutsättningarna.

Jag tänker på de diskussioner som finns om de digitala resebevisen i EU, det vill säga vaccinationskortet. Har statsrådet möjlighet att redogöra för hur arbetet i EU fortskrider vad gäller resebevisen?

Anf. 94 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Björn Wiechel, för frågan!

Här kan jag faktiskt ge ett positivt besked. Arbetet med covidintygen har gått överraskande fort, och det har gått bra. För en vecka sedan blev det en politisk överenskommelse mellan rådet och EU-parlamentet om innehållet i de här intygen, så nu vet vi hur det kommer att bli. De formella besluten fattas redan i juni, och den 1 juli ska förordningen träda i kraft.

Det här är för att underlätta resande så att vi så fort som möjligt kan återgå till den fria rörligheten inom vår union. Det ska bli lättare att resa, helt enkelt. Tanken är ju att länder som har haft andra slags reserestriktioner ska kunna lyfta dem för personer som kan visa upp de här covidinty-

gen. Det är särskilt länder i södra Europa som har varit väldigt angelägna om det här, men jag tror att vi alla runt om i unionen ser fram emot den dag då den fria rörligheten kan återupprättas.

Det ska också sägas att det inte är ett krav att man har ett covidintyg för att få resa. Är man inte vaccinerad kan man visa upp det här.

Anf. 95 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Tack, statsrådet! Det var positiva nyheter.

Minskad rörlighet och gränshinder har förstärkt sociala, politiska och ekonomiska konsekvenser för samarbetet. Finns det något att säga om prognosen? Jag förstår att det är svårbedömda faktorer utifrån smittspridning och annat, men finns det någonting som man tror om förloppet vad gäller rörligheten framöver?

Anf. 96 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Björn Wiechel, för frågan! Nej, jag vågar mig inte på några sådana prognoser. Den här pandemin har ju hela tiden visat oväntade drag. Det har gått upp och ned. Det har varit en första våg, en andra våg och en tredje våg, och vi hoppas verkligen att vi slipper en fjärde våg.

Det enda som jag verkligen vågar hoppas på är att utvecklingen går mot att vi får en större rörlighet. Men när den kommer och hur fort det kan gå får vi se.

Ansvar för den slutna ungdomsvården

Anf. 97 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Vi kunde i går ta del av Brottsförebyggande rådets rapport om hur Sverige sticker ut i en europeisk jämförelse vad gäller skjutvapenvåldet.

Inte helt sällan är minderåriga inblandade i det här våldet. Förra veckan häktades en 19-årig man misstänkt för ett mord i Örebro tidigare i år. Den misstänkte är dömd till sluten ungdomsvård för två fall av mordförsök men var på rymmen från Sundby ungdomshem i Västmanland, där han var placerad efter att förra sommaren ha blivit fritagen från ett ungdomshem i Skåne.

Det är uppenbart att säkerheten vid ungdomshemmen är behäftad med allvarliga brister. Förra året skedde 26 rymningar av personer dömda till sluten ungdomsvård, och antalet incidenter med hot och våld på institutionerna har ökat dramatiskt under senare år.

Riksdagen gav den 22 april regeringen ett tillkännagivande om att utreda frågan om att flytta ansvaret för den slutna ungdomsvården till Kriminalvården. Jag vill därför fråga justitie- och migrationsministern när regeringen avser att tillsätta en sådan utredning.

Anf. 98 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det korta svaret är inom kort. Faktum är att vi avvaktade riksdagens ställningstagande när vi skrev direktiven, eftersom vi ville se vad riksdagen sa och hur tillkännagivandet skulle se ut så att vi visste vilka ramar vi har att hålla oss inom.

Jag delar naturligtvis uppfattningen i sak att vi behöver göra en hel del när det gäller ungdomsvården, både när det gäller vårdens innehåll, hur man skärper och ökar säkerheten på ungdomshemmen och vilken lagstiftning som ligger i botten.

Här delar jag och socialministern på ansvaret. Socialministern har ansvar för själva ungdomsvården, och jag har ansvar för lagstiftningen. Vi arbetar nu med ett utredningsdirektiv, och nu när vi vet vad riksdagen har sagt kommer vi som sagt att kunna tillsätta denna utredning inom kort. Jag tror att det finns ett stort behov av att se över både lagstiftning, eftervård och säkerhet på de institutioner som vi talar om.

Oberoende utredning av Sveriges Radio

Anf. 99 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! Ingen har väl undgått den krishantering som Sveriges Radio gick igenom under hela förra veckan. En islamist har haft en nära relation till en journalist och reporter på en nyhetsredaktion.

Sveriges Radio är inte vilket mediebolag som helst. De har ett särskilt uppdrag inom krisberedskapen och är en del av vårt totalförsvar. Av den anledningen är det särskilt oroväckande att en person som är ett säkerhetshot kan ha infiltrerat den enda radiokanal som ska rapportera vid kriser.

Flera partier tillsammans med en samlad mediekår har krävt att en oberoende, extern utredning påbörjas snarast. Kulturministern har dock varit oroande tyst i frågan. När kommer regeringen att tillsätta en sådan utredning? Den här frågan är nämligen något annat än ett personalärende.

Anf. 100 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Sveriges Radio är ett självständigt medieföretag. Det är inte min eller regeringens sak att lägga oss i vare sig hur verksamheten bedrivs eller vilka publicistiska beslut som fattas. Sådana försök skulle vara ett ingrepp i den grundlagsskyddade redaktionella självständigheten och strida mot principerna för styrning av public service.

Jag tycker att det vore en mycket olämplig idé om staten skulle vilja initiera granskningar av public service mellan de punkter då vi fastställer sändningstillstånden för public service. Det skulle underminera public services oberoende, och det ankommer självklart på Sveriges Radio självt att hantera den uppkomna situationen på det sätt som de finner lämpligt. Vill de initiera en utomstående granskning finns det inget som hindrar dem, men det vore mycket olämpligt om regeringen tog ett sådant initiativ.

EU-sanktioner mot belarusiska statliga företag

Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi var nog många som studsade till i söndags när nyheten kom om att ett civilt flygplan med hjälp av ett stridsflygplan och ett påhitat bombhot hade tvingats ned över Belarus och två oppositionella hade tillfångatagits av den belarusiska säkerhetstjänsten KGB. Flygplanskapningen har lett till ett kraftigt fördömande från omvärlden.

Efter det förfuskade valet i augusti förra året försökte EU samla sig till att införa sanktioner mot Lukasjenkos regim i Belarus. Den gången gick det inte så bra. Cypern, där Ryssland har starka ekonomiska intressen, blockerade med hänvisning till deras problem med Turkiets aggressioner. Därigenom tappade EU viktig kraft i att fördöma regimen. När väl sanktionerna kom på plats var de för svaga och omfattade för få.

Nu pratas det om att utöka sanktionerna mot Belarus regim, särskilt mot de företag som finansierar regimen. Kommer EU denna gång att agera snabbt och resolut och rikta sanktioner mot de två statliga energibolagen Minskenergo och Brestenergo sedan Exportkreditnämnden, EKN, precis beslutat sig att dra sig ur en kritiserad affär?

Anf. 102 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Håkan Svenneling för frågan.

Jag menar att det finns stora förutsättningar att göra ett klokt arbete i den beredning som nu pågår inom EU-systemet mellan utrikestjänsten och kommissionen för att ta fram exakt hur sanktionerna ska riktas på bästa sätt. Vilka företag det kommer att bli kan jag inte uttala mig om, men jag är säker på att man gör sitt bästa för att vara så träffsäker som möjligt.

Jag hoppas verkligen att vi ska slippa en upprepning av det som hände i höstas efter de så kallade valen i Belarus. Det är pinsamt för Europeiska unionen att inte kunna vara mer kraftfull i det utrikespolitiska agerandet. Vi har också sett andra exempel på hur illa det kan gå när ett medlemsland inte ens kunde vara med och vädja om ett eldupphör i Mellanöstern efter de fruktansvärda scener som utspelade sig där för några veckor sedan.

Vi behöver skärpa EU:s utrikespolitik.

Dödshjälp

Anf. 103 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Läkarförbundets etiska regler anger följande i regel 2: "Läkaren ska besinna vikten av att skydda människoliv och får aldrig vidta åtgärder som syftar till att påskynda döden."

Vi kunde i veckan i en undersökning som Läkarförbundet har gjort se att det har skett en glidning i den svenska läkarkåren. Den är mer splittrad i dag än tidigare. Läkarförbundet är i grunden negativt till dödshjälp, och skälet är följande enligt hemsidan: "Sjukvårdens uppgift är att ge vård och bota, behandla och lindra sjukdomar. Dödshjälp bör inte vara samhällets svar på lidande och är inte i samklang med sjukvårdens syfte."

Jag delar den uppfattningen. Men utifrån undersökningen finns skäl att efterhöra socialministerns syn i frågan. Kan vi fortsätta att räkna med att dödshjälp inte är tillåtet och att vårdens syfte även i framtiden är att värna människolivet?

Anf. 104 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Acko Ankarberg Johansson för frågan.

Ett mycket kort svar är att jag delar Acko Ankarberg Johanssons uppfattning i frågan. Det är inte fråga om några opinionsmätningar eller undersökningar i olika fackliga organisationer eller hos allmänheten, utan det kan finnas en majoritet i kammaren som kan behöva ändra på sådana ställ-

EU:s migrations- och asylpakt

Anf. 105 DANIEL FÄRM (S):

Fru talman! Migrationen till ett land behöver utgå från integrationsförutsättningarna. Sverige har tagit emot oproportionerligt många skyddsökande jämfört med andra EU-länder. Nu har regeringen vidtagit åtgärder för att kraftigt minska antalet asylsökande till Sverige, men det räcker inte med nationella åtgärder. Migrationen är en global och europeisk angelägenhet.

I oktober 2020 presenterade EU-kommissionen sitt förslag till en ny migrations- och asylpakt i EU. Pakten har en heltäckande ansats som inkluderar alla aspekter av migration, asyl, gränshantering, återvändande med mera. Det betonas även att asylsystemet ska bygga på ansvarstagande och solidaritet mellan medlemsstaterna, vilket är viktigt för oss i Sverige.

Jag vill därför ställa följande fråga till migrationsminister Morgan Johansson: Hur ser du på förslagen i pakten, och vilka är särskilt viktiga för svensk del?

Anf. 106 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det stämmer att Sverige tidigare tog ett oproportionerligt ansvar. När jag tillträdde som migrationsminister tog Sverige emot 12 procent av alla asylsökande som kom till EU. Då utgör Sveriges befolkning ungefär 2 procent. Det är oproportionerligt. I dag tar Sverige emot ungefär 3 procent av dem som kommer till EU, och vi ligger alltså ungefär där vi ska ligga proportionsmässigt. Det är en följd av bland annat de beslut som fattades när det skedde en uppstramning och vi fick kontroll över detta igen.

När vi har fått kontroll över migrationen i Sverige måste vi också få kontroll i EU. Därför ser jag positivt på de förslag som nu har lagts av EU-kommissionen i sina huvuddelar. De leder till ökad gränskontroll, ökad europeisk solidaritet och ett effektivare återvändande. Det är förslag som i grunden värnar asylrätten men samtidigt ser till att de som inte behöver skydd återvänder till sina hemländer. I grunden ser jag positivt på detta.

Nordiskt personalstöd till intensivvården

Anf. 107 ULRIKA JÖRGENSEN (M):

Fru talman! Personal inom den svenska intensivsjukvården har under hela pandemin arbetat under tuffa arbetsförhållanden – många utan återhämtning. Nu kommer sommaren, och personalen behöver sin förväntade ledighet. Samtidigt som behovet av iva-personal är stort, givet pandemin, växer vårdskulden för patienter som väntar på vård. Köerna var ett känt faktum redan innan pandemin, och de har nu eskalerat.

Förra veckan skickade SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, en skrivelse till regeringen om att lägga fram en nationell förfrågan till våra grannländer om personalstöd till den svenska intensivvården under som-

maren. Detta kan vara ett sätt att säkra intensivvården i sommar men även ett sätt att se till att vår intensivvårdspersonal kommer att orka hantera den växande vårdskulden framöver.

Min fråga går till socialministern: Tänker regeringen hörsamma SKR och ställa en formell fråga till våra grannländer?

Anf. 108 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag har kommit in på frågan vid flera tillfällen.

Låt mig vara tydlig: Det vore önskvärt om alla ledamöter i Sveriges riksdag också är väl medvetna om att det inte går att bara ställa en fråga till ett land och sedan skickar landet personal, utan det här är särskilt reglerat i det nordiska samarbetsavtalet. Då handlar det om katastrofsituationer. Vi är länderna emellan överens om att katastrofsituation inte föreligger i ett läge där man med all rätta känner att man vill ha möjlighet att få tid för återhämtning och semester. Men det är inte att beteckna som en katastrofsituation där man kan räkna med att inhämta hjälp.

Däremot finns alla möjligheter att rekrytera, samarbeta och försöka agera på det sätt vi hela tiden gör, nämligen att arbeta över gränserna. Där föreligger inte några som helst hinder.

Låt mig också säga att det finns en utmaning inför sommaren och en utmaning framöver. Alla de som leder våra kommuner och regioner har förstås ett stort arbete att göra, och i det ska vi hjälpas åt.

Polisens verktyg mot gängkriminaliteten

Anf. 109 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Flera tungt kriminella i Sverige har dömts och låsts in tack vare att Europol har lyckats hacka sig in i Encrochat-systemet och avlyssna dess användare. Svensk lag förbjuder dock preventiv avlyssning. Hade det inte varit för att fransk polis beviljats möjlighet att avlyssna personer utan konkreta brottsmisstankar hade inte ett så stort antal gängkriminella dömts i Sverige och antalet skjutningar tillfälligt gått ned.

Regeringen talar om HDA som en game changer, men den svenska lagstiftningen gällande HDA och Encrochat har inget med varandra att göra. Ett genombrott liknande det i Frankrike är inte möjligt i Sverige på grund av de begränsningar som regeringen själv föreslagit. Hade svensk polis utfört samma operation hade de riskerat åtal för grovt dataintrång.

Är det Morgan Johanssons uppfattning att den svenska lagstiftningen har möjliggjort framgången med Encrochat i kampen mot gängkriminaliteten? Om inte, avser regeringen att föreslå några förändringar av regelverket?

Anf. 110 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Till följd av de satsningar vi har gjort på senare år har Sverige fler poliser än någonsin, poliserna har mer resurser än någonsin och det utdöms hårdare straff än tidigare i modern tid för den typen av brott. Det finns också fler frihetsberövade än någonsin. Så var det faktiskt redan innan Encrochat. Häkten och anstalter fylldes redan 2018–2019. Många av

de åtgärder som vi genomförde förra mandatperioden fick alltså genomslag redan 2018–2019.

Sedan har Encrochat kommit ovanpå detta, vilket är positivt. Men nu har polisen bättre verktyg än vad svensk polis någonsin haft, bland annat avlyssningsmöjligheter. Katja Nyberg nämmer hemlig dataavläsning. Jag påstår att detta verkligen är en game changer till stor nytta för polisen när det gäller att klara upp dessa brott.

Vi kommer naturligtvis att fortsätta att utveckla både resurser och verktyg till polisen framöver för att sätta åt ...

Personlig assistans och statusen för regleringsbrev

Anf. 111 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! År 2016 gav regeringen ett regleringsbrev till Försäkringskassan med direktiv om att bryta utvecklingen av antalet assistanstimmar. Myndigheten agerade genom att börja tolka gamla domar från 2009, 2012 och 2015 mycket mer restriktivt än man gjort tidigare.

Nationell statistik visar att avslagsbesluten började accelerera kraftigt efter 2016, och det är tusentals människor med omfattande funktionsnedsättning som har farit oerhört illa när de har förlorat sin rätt till assistans på grund av den striktare rättspraxisen. Jag blir därför förvånad när socialministern gång på gång, senast i går, uttalar att personer som tidigare haft assistans har förlorat den utan att politiska beslut har fattats.

Fru talman! Jag vill fråga socialministern: Är det statsrådets generella uppfattning att ett regleringsbrev är ett icke-politiskt beslut som inte heller förväntas ha påverkan på myndighetens verksamhet, eller gäller det enbart i detta specifika fall?

Anf. 112 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan!

Ett regleringsbrev kan inte stå över lagstiftning. Det är jag övertygad om gäller i det här fallet och i andra fall. Lagstiftning gäller, men däremot kan lagstiftningen prövas. Det är också det som har hänt inte minst inom LSS, som Pia Steensland och jag har diskuterat många gånger. Det handlar alltså inte om lagstiftning som har ändrats, utan det är domar som har prövats och praxis som har utarbetats. Om man bryter en utveckling där man sett en ökning under en ganska kort tid – och som innebar att inte så många fler fick assistans men att de fick desto fler timmar – förtjänar det väl att tittas på för att man ska se vad det berodde på.

Om det nu skulle vara så att regleringsbreven stod över lagen på något sätt kan man tycka att det borde ha haft samma effekt när detta sedan togs bort. Jag vill bestämt hävda att det handlar om att lagstiftningen inte har ändrats men att vi har fått praxisförändringar. Vi arbetar otroligt hårt för att se till att ändra lagstiftningen, vilket är det verktyg som riksdagen och regeringen har att ta till för att förändra på ett område där man inte är nöjd med hur det ser ut.

Granskning av bostadsrättsföreningar

Anf. 113 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Morgan Johansson.

Förra året beslutades på regeringens förslag att stärka skyddet för minoritetsägare i aktiebolag och minoritetsmedlemmar i ekonomiska föreningar, till exempel bostadsrättsföreningar. Bolagsverket ska kunna utse en särskild granskare i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening utan att frågan först prövas på en bolags- eller föreningsstämma och utan att minst en tiondel av aktieägarna eller medlemmarna står bakom ansökan. Syftet är bland annat att göra det svårare för styrelser att motarbeta minoriteters rätt till en oberoende granskning av verksamheten.

Det förekommer att bostadsrättsföreningar utsätts för bedrägerier. Det senaste exemplet är en misstanke om bedrägeri i en nybildad bostadsrättsförening i Sollentuna. I det fallet var det möjligt att använda regeringens nya lagändringar för att begära en granskning av Bolagsverket. Hur ser statsrådet på att bostadsrättsföreningar är utsatta för denna typ av brott?

Anf. 114 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi ser naturligtvis allvarigt på det, och det är bakgrunden till de lagändringar vi har gjort. Det här fallet är från Sollentuna, och vi har tidigare sett exempel i Malmö där bostadsrättsföreningar har mer eller mindre kapats av personer med en del ljusskygga, skulle jag nog vilja påstå, intressen.

Det var just för att kunna undvika och förebygga sådana situationer som vi drev igenom den här lagstiftningen, som gör att en minoritet kan kräva en särskild granskning av bostadsrättsföreningen och dess ekonomiska förvaltning för att i tid upptäcka oegentligheter eller om någon form av kriminalitet är på väg att krypa in i föreningen. Vi kommer att fortsätta att utveckla lagstiftningen här; vi arbetar med förslag om att stärka konsumentskyddet på bostadsrättsmarknaden som bland annat handlar om skärpta krav på ekonomisk plan, intygsgivare och förhandsavtal. Det ger ytterligare trygghet till den som står beredd att köpa en bostadsrätt. Vi fortsätter att följa detta.

Differentierade publiktak

Anf. 115 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Med vaccinationernas genomslag hoppas vi nu se ljuset i tunneln. Vi längtar alla efter både kulturupplevelser och idrott av olika slag, vars betydelse för vår livskvalitet verkligen har blixtbelysts under pandemin när vi inte har kunnat ta del av dem på samma sätt som förr.

Regeringen har för avsikt att låta återöppningen av Sverige ske i flera steg, och det är gott så. Problemet är bara att det för just kulturen och idrotten inte verkar vara fullt ändamålsenliga bestämmelser som börjar gälla från den 1 juni. Publiktaken är statiska både för inomhuspublik och för utomhuspublik, och de tar inte hänsyn till lokalens eller arenans storlek eller antalet platser. Exempelvis får inte mer än var hundra plats på Friends Arena användas – man får bara vara 500 i publiken, trots att arenan

rymmer 50 000 platser. Det är exakt samma gräns som för Gavlevallen i mitt hemlän Gävle, som har 6 400 platser.

Min fråga går därför till kultur- och idrottsminister Amanda Lind: Kommer regeringen att differentiera publiktaken för att inte onödigt försvåra den efterlängtnade återöppningen?

Prot. 2020/21:128

27 maj

Frågestund

Anf. 116 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack för frågan, Viktor Wärnick!

Vi gläds alla åt att den 1 juni äntligen få det nya, mer träffsäkra regelverket på plats. Det stämmer inte att regelverket inte tar hänsyn till arenans storlek, för det gör det indirekt. I och med att Folkhälsomyndigheten utfärdar föreskrifter för och krav på avstånd mellan sittplatser kan man inte ta in lika många i en liten källarlokal, till exempel, som på en stor arena. Vi skiljer nu också äntligen på utom- och inomhusverksamheter.

Vi jobbar vidare med de fortsatta stegen. På inrådan av Folkhälsomyndigheten är förslaget att även i nästa nivå utgå från deltagartak, om än väsentligt höjda, för att sedan i nästa skede helt ta bort dessa. Det är naturligtvis någonting som vi kontinuerligt jobbar med, och jag har en nära dialog med både mindre och större aktörer inom kulturen och idrotten – det har även Folkhälsomyndigheten – för att se hur föreskrifterna kan anpassas så att reglerna inte är hårdare än vad som krävs för smittskyddet. Vi gläds alla åt de steg som snart kommer att tas.

Asyllagstiftningen

Anf. 117 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Ikeamordet i Västerås, terrorn på Drottninggatan och sedan vansinnesdådet, eller terrordådet, i Vetlanda där bara millimeter skilde mellan liv och död för oskyldiga offer – gemensamt för dessa är att det rör sig om migrationsrelaterade brott som aldrig borde ha tillåtits ske.

Uppgifterna om den afghanske gärningsmannen i Vetlanda visar att han sökte asyl i Sverige som ensamkommande barn, född 1999 – detta efter att först ha fått avslag i Norge som vuxen, född 1988. Jag vill därför fråga migrationsminister Johansson: Hur kan det komma sig att en vuxen man som saknar asylskäl i Norge får asyl som barn i Sverige, och varför finns det luckor i lagen som gör att Migrationsverket inte omedelbart skickar tillbaka asylsökande till säkra länder som Norge?

Anf. 118 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte kommentera enskilda fall, men lagstiftningen är tydlig: Har du sökt asyl i ett land inom EU, som vi nu talar om, är det också det som gäller. Då är det Dublinreglerna som gäller, och då ska du skickas tillbaka dit. Detta fungerar i de allra flesta fall, vågar jag påstå. Likaså finns det ett bra nordiskt samarbete på det här området. Jag vet inte vad som har hänt i det här enskilda fallet – det är det upp till Migrationsverket att svara på – men så ser regelverket ut.

Det är viktigt att det är så, för vi kan inte ha en ordning där man kan åka runt och söka asyl i olika länder och så att säga testa sig fram. Det ska inte fungera på det sättet. Men vad som har hänt i det här enskilda fallet

kan jag naturligtvis inte svara på, utan det måste vara upp till Migrationsverket att göra. Jag kan svara för hur lagstiftningen ser ut, och den ser ut på följande sätt: Har du sökt asyl i ett annat EU-land är det också det EU-landet som ska pröva din asylansökan, och då är det helt enkelt det som ska gälla.

Parlamentarisk översyn av äganderätten

Anf. 119 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Det är känt att regeringen planerar att annektera stora delar av fjällskogen uppe i Norrland. Det är naturligtvis ett extremt intrång i äganderätten och en tragedi för alla familjer som har drivit sitt skogsbruk i generationer.

Jag förstår att det är Miljöpartiet som driver på detta, men min fråga till justitieminister Morgan Johansson är: När kommer justitieministern att väcka liv i den parlamentariska kommitté som riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen om i juni 2019, utifrån konstitutionsutskottets betänkande KU27? Den parlamentariska kommittén ska alltså stärka äganderätten och egendomsskyddet.

Anf. 120 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi har haft ett par interpellationsdebatter om detta där jag har svarat på precis denna fråga.

Äganderätten, som den är utformad i regeringsformen, alltså grundlagen, är en överenskommelse mellan samtliga partier som satt i riksdagen vid det tillfället. Moderaterna var en del av detta. Vi har en överenskommelse om att äganderätten ska regleras så som det står i grundlagen.

Jag tänker stå fast vid de överenskommelser som jag har, och som mitt parti har, när det gäller grundlagarna. Jag förväntar mig också att Moderaterna står fast vid sina överenskommelser i grundlagsfrågor. Tänker man riva upp detta och ändra sig i dessa frågor är det faktiskt en ganska stor sak.

För att lösa det som Kjell Jansson tog upp ser jag inte att det är grundlagsändringar som vi ska gå in på, utan då är det fråga om själva sakkussionen och hur lagstiftningen reglerar dessa frågor. Gå inte in och peta i grundlagarna, för då avviker ni i Moderaterna från den uppgörelse som ni faktiskt är bundna av!

Utvisning av brottsdömda utlännningar

Anf. 121 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Som en konsekvens av regeringens migrationspolitik våldtogs en 14-årig flicka i Mellansverige av två afghanska asylsökande. De skulle aldrig ha fått komma hit, men det fick de. Nu har de förstört en 14-årig flickas liv.

Morgan Johanssons straff till dem var pinsamt: ett och ett halvt år. Nu har de avtjänat straffet, men båda afghanerna är kvar i Sverige. En av dem dömdes inte till utvisning, då han ansågs ha anknytning. Den andre dömdes men utvisas inte, då han vägrar att covidtesta sig eller vaccinera sig.

Nio av tio som döms till utvisning håller sig kvar i landet genom att vägra covidtest. Varför anstränger sig regeringen för att behålla kriminella utlänningar i Sverige genom kryphål likt detta?

Prot. 2020/21:128

27 maj

Frågestund

Anf. 122 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är aldrig lagstiftningen i sig som begår brott, utan det är alltid individer som begår brott. Det är de som är skyldiga till sina brott – ingen annan. Detta är viktigt att poängtera.

Vi har i grunden ett bra system för utvisningar. Vi utvisar 600–700 personer per år – ungefär två om dagen. Det är klart att vi har stött på problem under pandemin. En del länder har motsatt sig detta och även ställt upp krav, bland annat på covidtestning. Detta tycker jag är ett problem, och det behöver vi adressera.

Vi kommer inte att kunna komma åt detta med ny lagstiftning, för det hinner vi inte göra. Dessutom finns det grundlagsaspekter som man måste ta hänsyn till.

Men när det gäller det aktuella landet, Afghanistan, tänker jag ta initiativ till ett samtal med ambassadören i Afghanistan för att diskutera de restriktioner som Afghanistan har påfört och de regelverk som landet har. Jag menar att avvisningar av brottsdömda måste kunna fungera till det här landet. Ett sådant initiativ kommer vi att ta inom kort.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 8 (forts. från § 6) Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (forts. MJU18)

*Material och produkter
avsedda att komma i
kontakt med livsmedel*

Anf. 123 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för anförandet!

Jag har två frågor.

Malin Larsson nämnde vildsvinspaketet i sitt anförande. Jag tycker att det är trevligt att regeringen äntligen kommer till skott i frågan, om man nu får uttrycka det så. Det räcker dock inte att komma till skott, utan det gäller även att vara träffsäker.

Vad jag förstår planerar regeringen att privata jägare ska få sälja tio plus tio djur direkt till allmänheten. Det är ju en väldigt bra förenkling av reglerna, men varför stanna vid detta? Varför just tio plus tio och inte ett obegränsat antal? Det är den ena frågan.

Den andra frågan, som också handlar om träffsäkerhet, handlar om antibiotikaresistens, som Malin Larsson tog upp i sitt anförande. Där har Sverige gjort ett jättebra jobb på hemmaplan, och nu ska Sverige hjälpa till att delvis lösa situationen i omvärlden. Det är väldigt bra, men det är väldigt svårt att vända detta – det är som en supertanker.

Jag vill fråga om regeringen har övervägt åtgärder mot spridning av antibiotikaresistenta stammar. Vi har redan i dag en väldigt låg antibiotikaförbrukning i Sverige. Den är på gränsen till vad vi kan ha – kan vi över huvud taget sänka den mer?

*Material och produkter
avsedda att komma i
kontakt med livsmedel*

Då blir frågan om de stammar som nu finns i omvärlden aktuell. Dessa stammar kan ju komma till Sverige. Finns det något arbete som regeringen tänker sig för att förhindra att de här stammarna kommer till Sverige?

Anf. 124 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för frågorna!

Vildsvinen och köttet från dem är en fråga som vi har jobbat med länge och som vi också har följt här i riksdagen. Antalet vildsvin har ju ökat explosionsartat, och vi måste få bukt med dem.

Samtidigt är vildsvinen en fantastisk möjlighet till klimatsmart mat. Det är ju ett fantastiskt gott kött, och det är viktigt att vi får ut det på marknaden så att fler konsumenter har möjlighet att köpa och äta vildsvinskött. Precis som jag sa i mitt debattinlägg skapar detta incitament för jägare att skjuta fler vildsvin, så jag ser vissa möjligheter här.

Vi har ju redan det beslutade vildsvinspaketet, som kom i handlingsplan 2 för livsmedelsstrategin. Arbetet förstärks nu med ytterligare 20 miljoner, bland annat för att subventionera kostnaden för trikinanalyser.

Med stor glädje kunde jag se att den restaurang som jag har närmast mig på den ort där jag bor hade svenskt vildsvinskött på menyn. Nu stod det inte svenskt, men jag frågade – det var svenskt.

Jag får återkomma till den andra frågan i nästa inlägg.

Anf. 125 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag fick inte riktigt svar av Malin Larsson på min fråga. Varför stanna vid att jägaren själv kan sälja tio plus tio djur, utan att gå via vilthanteringsanläggningar, i stället för att låta antalet vara obegränsat?

Det finns konflikter mellan jordbruk och jakt, men här står ju jägare och jordbrukare på samma sida. Det borde vi utnyttja till fullo.

Det är ju inte söndagsjägare som jag som kommer att göra skillnad när det gäller vildsvinsstammen, utan det är de som är riktigt duktiga och riktigt drivna. De kanske kan skjuta fem djur på en helg. Tio plus tio djur för dem är väldigt lite. Det är de som kommer att kunna minska vildsvinsstammarna, och därför borde vi ha ett obegränsat antal djur. Jag vill jättegärna ha svar på den frågan.

Den andra frågan är: Gör regeringen någonting för att minska spridningen av redan antibiotikaresistenta stammar? Vi har gjort och gör mycket för att inte nya stammar ska uppstå, men det finns redan stammar. Var tionde person som åker till Thailand får ju med sig en antibiotikaresistent bakterie hem. Då spelar det ingen jätteroll om vi blir ännu duktigare i Sverige för att stammar inte ska uppstå här, eftersom de inte uppstår här utan vi tar med oss dem från utlandet.

De här två frågorna skulle jag väldigt gärna vilja ha svar på. Jag upprepar dem så att det inte blir otydligt: Varför inte tillåta jägare att sälja ett obegränsat antal vildsvin? Har regeringen åtgärder mot spridning av antibiotikaresistenta stammar som finns i utlandet?

Jag vill passa på att säga att jag inte tror på att lönsamheten vänder i lantbruket. Jag tror att det är en coronaeffekt. Man äter mer hemma än på restaurang.

Anf. 126 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack återigen, Staffan Eklöf, för frågorna!

Varför inte tillåta ett obegränsat antal vildsvin? Jag tycker att regeringen har gjort väldigt mycket på det här området. Det är självklart en fråga som regeringen och vi följer noggrant, för om vi behöver göra mer ska vi självklart göra det. Det kanske inte är en helt främmande tanke i framtiden. Vi får väl se var det landar med alla de satsningar som har gjorts nu. Men jag uppskattar verkligen att vi får mer vildsvinskött till oss konsumenter.

Sedan är antibiotikafrågan en otroligt viktig fråga. Jag brukar lyfta den här från talarstolen så fort jag får möjlighet.

Jag är också jätteglad åt regeringens nya utredning för att minska antibiotikaanvändningen globalt. I Sverige är våra bönder, våra forskare, våra myndigheter och så vidare duktiga på det här, så vi har ju kunskap. Då ska vi sprida den och hjälpa andra i EU och övriga världen.

Bakteriestammarna från utlandet är mycket oroväckande. Vi vet ju att precis som miljöförstöringen och klimatförändringarna känner inte antibiotikaresistensen några landsgränser. Därför är det otroligt viktigt att vi jobbar med den här frågan också globalt tillsammans och hjälps åt.

Slutligen kan det vara så att coronan har effekt på efterfrågan på svenska livsmedel. Men jag tror att våra medborgare har fått upp ögonen för vilka fantastiska livsmedel vi har och värdesätter dem på ett annat sätt nu. Jag tror och hoppas verkligen att det kommer att hålla i sig efter pandemin.

Anf. 127 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för anförandet!

Jag tänker ta vid efter det som ledamoten John Widegren var inne på för en stund sedan.

Det är intressant att lyssna till ledamoten Malin Larssons synsätt. Jag kan naturligtvis förstå att regeringen vill lyfta fram att allt är bra. Förvisso kan man säga att det till viss del är bra, för som ledamoten berättade förut ser allt bra ut på barometern. Förvisso har mjölkpriset och köttpriset just nu gått upp. Men precis som ledamoten John Widegren var inne på går priset på foder och diesel upp. Så är det ju.

Jag vill fråga ledamoten: Om allting är bra, varför hör vi då inte det när vi är ute och lyssnar på jordbrukarna? De är ju så tydliga med – det är i alla fall vad jag hör – att lönsamheten är för dålig.

Vi beslutade om en livsmedelsstrategi i juni 2017, alltså för snart fyra år sedan. En av de bärande delarna i den var faktiskt att det skulle bli mer lönsamhet, men också att självförsörjningen skulle öka.

Nu visar det sig att självförsörjningen inte har ökat, tvärtom. Den ligger fast vid låga under 50 procent. Därför skulle jag vilja fråga ledamoten: Hur kommer det sig att det tog så lång tid, nästan fyra år, för regeringen från att man skrev livsmedelsstrategin tills man gav ett uppdrag till olika myndigheter? Det skulle vara intressant att veta.

Anf. 128 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Oscarsson, för frågorna och för möjligheten att fortsätta diskutera de här viktiga frågorna som rör vår livsmedelsstrategi och hela livsmedelsområdet!

Det positiva i mitt inlägg var faktiskt inte bara ett synsätt, utan det handlar faktiskt om fakta, vill jag påstå. Det är ju ett faktum att antalet

mjölkkor och mjölkinvägningen ökar i landet nu. De här frågorna brukar ledamoten Magnus Oscarsson själv lyfta, så jag hoppas att han också är jätteglad över det här.

Som jag sa i ett tidigare inlägg hoppas och tror vi att det är ett trendbrott och att vi nu vänder kurvan som tyvärr har varit nedåtgående under flera år, så att vi kan få mer svenska mejerivaror på våra hyllor och på våra tallrikar när vi serverar vår mat.

Magnus Oscarsson lyfter också att lönsamheten är för dålig, och det är någonting som vi måste jobba med. Livsmedelskedjan är ju både lång och bred, höll jag på att säga. Det finns de i livsmedelskedjan som har en väldigt god lönsamhet, medan primärproducenterna ofta har en sämre lönsamhet. Det gäller att se över det här, vilket vi bland annat har diskuterat den senaste tiden i utskottet i samband med UTP-direktivet som senare kommer för beslut i den här kammaren.

Jag ser ljus på framtiden och hoppas att livsmedelsstrategin fortsätter att leverera. Det vet jag att den kommer att göra med de satsningar som regeringen gör.

Anf. 129 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för ditt svar!

Precis som ledamoten är inne på – nu är vi tillbaka där vi slutade – har vi olika synsätt. Jag skulle verkligen vilja att jag alla dagar i veckan kunde säga att det är positivt och att svenskt jordbruk har sådana möjligheter. Dock hör jag vad människor som jobbar med det här säger, och det är att det är tufft. Just nu går det bra, och det är jätteroligt. Men på mjölkens dag, som Malin själv var med på, hörde vi ju vad bönderna sa.

Jag byter lite spår nu och går in lite på vildsvin, som många av oss har bekymmer med. Det är intressant att läsa om hur mycket bekymmer det finns och hur det ställer till det för många av oss med så mycket vildsvin som det finns.

Vi har hört att det kostar enorma pengar för jordbruket, 1,1 miljarder. Det är en gammal siffra från, tror jag, 2016, så det är mer nu än någonsin. Därför tycker jag att det är så bra att regeringen har tagit till sig lite av det som vi föreslog för några år sedan, att trikintest skulle bli gratis. Det är ett jättebra förslag. Jag skulle vilja fråga rakt på sak: När får jägarna svart på vitt att när de skickar in ett sådant kommer det inte att kosta något? Kan ledamoten säga på rak arm vilket datum som gäller?

Anf. 130 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att återgå till den förra frågan. Du sa, Magnus Oscarsson, att jag säger att allting är bra. Jag lyfter fram vissa saker som är positiva, men jag har också sagt att det finns utmaningar och mycket kvar att jobba med. Men vi ser en trend som är lite positiv och ljus. Då gäller det att hålla i den och hoppas att det vänder, för vi har mycket arbete kvar att göra utifrån livsmedelsstrategin. Regeringen satsar därför otroligt mycket på handlingsplanerna, på de regionala livsmedelsstrategierna och framför allt på forskning och innovation. Det finns mycket kvar att göra, så jag är inte nöjd än, ska du veta.

Vildsvinsfrågan är jätteviktig, och regeringen har verkligen jobbat för att hitta lösningar i samverkan och dialog med jägarförbunden, LRF och oss politiker. Det gäller att hitta vägar framåt som är effektiva så att vi

minskar vildsvinsstammen och skadorna men också får ut mer klimatsmart vildsvinskött på marknaden så att konsumenterna kan ta del av det.

Utfodringen av vildsvin är också en viktig fråga, och det kommer ju en utfodringsproposition. Vi lyckades inte i höstas, men nu blir det intressant att också ta del av vad Magnus Oscarsson och andra tycker. Jag hoppas att vi kan hitta gemensamma lösningar som blir till gagn för både bönder och jägare.

Anf. 131 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Det är en stund sedan vi började denna debatt eftersom den har blivit avbruten av både återrapportering och frågestund.

Jag ställde en fråga till Socialdemokraterna i mitt anförande, och jag har full förståelse för att man inte avbryter det man har tänkt säga för att svara på en fråga som dyker upp i debatten.

Totalförsvarsfrågan och just försörjningsförmågan och försörjningstryggheten har varit viktiga parametrar som har funnits med som en av de röda trådarna, kanske inte i propositionen men i många av partiernas motioner i detta betänkande.

Jag hänvisade i min fråga till att statsrådet Damberg på Folk och Försvar i januari lyfte fram att man fått ett gediget underlag från FOI när det gällde totalförsvaret och försörjningsberedskapen. I detta sammanhang lovade statsrådet att det under våren skulle tillsättas en utredning om vad en nationell samordnad försörjningsberedskap ska omfatta och hur den ska organiseras och finansieras.

Det känns oerhört angeläget att denna utredning kommer igång, och därför har jag en fråga till ledamoten. Maj månad är på väg mot sitt slut, och i min värld är det den sista vårmånaden. Jag har i och för sig en bakgrund som lärare, och vårterminen varar ju fram till skolavslutningen. Möjligen ger det några dagar till. Men när kommer utredningen att sättas igång med tanke på att den är så angelägen?

Anf. 132 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Ulrika Heie för att hon upprepade sin fråga.

Precis som du nämnde har FOI tagit fram ett gediget underlag, för det här är stora frågor som omfattar otroligt mycket. Jag vet att regeringen är på gång med denna utredning, men det är komplicerat och mycket att ta hänsyn till. Jag har inget exakt datum för när den kommer, men jag hoppas också att det blir inom en snar framtid eftersom det är viktiga frågor.

Jag vill också lyfta fram att det är viktigt att vi tar lärdom av pandemi-krisen. Den har ju visat på brister i vår beredskap, och därför är det viktigt att bestämma vad vi ska för beredskap inför kommande kriser, vad och hur mycket vi ska ha i lager och var och så vidare. Det gäller ju också att ställa om för att vara rustad i vardagen. Vi behöver som sagt ha en ökad självförsörjningsgrad så att vi klarar oss bättre.

Denna fråga spänner över flera olika utskott, och när det gäller hälso- och sjukvården har man redan lagt fram en utredning. Inom vårt område fick Livsmedelsverket och Jordbruksverket ett uppdrag den 25 september som överlämnades till landsbygdsminister den 31 mars i år.

Det är alltså mycket på gång, men jag har inget exakt datum för den efterfrågade utredningen.

Prot. 2020/21:128

27 maj

*Material och produkter
avsedda att komma i
kontakt med livsmedel*

Anf. 133 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Malin Larsson för svaret.

Jag tycker att det är extremt viktigt att detta kommer igång när man har utlovat det. I betänkandet talas det om ett antal utredningar och när de ska vara klara, och vi behöver inom en snar framtid få ett underlag för att kunna omsätta detta i reell politik.

Det är lätt att säga att vi ska bygga upp beredskapslager och så vidare. Många av oss som är lite äldre tänker då på de lagerbyggnader som låg lite avlägset, men det handlar också om logistik och kommunikation, bland annat telekommunikation. I en tid när man tar bort kopparnät och så vidare är det oerhört angeläget att verkligen säkerställa att vi har en robusthet i hela samhället inför den totalförsvarsutmaning som vi befarar kan komma framöver.

Det viktigaste är att utredningen kommer igång så att vi så småningom får ett underlag. Ibland raljerar man om att saker och ting göms i en utredning, men för att vi politiker i Sveriges riksdag ska kunna fatta riktigt bra beslut är det viktigt att utredningar kommer på plats.

Jag förstår att det upplevs som komplext och svårt. Men rapporten från FOI kom 2020, och i januari sa statsrådet Damberg att han skulle tillsätta en utredning. Jag hoppas att ledamoten kommer att använda sin påverkansmöjlighet för att trycka på behovet av att inom kort se utredningsdirektiven.

Anf. 134 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Återigen tack till Ulrika Heie som lyfter upp dessa viktiga frågor och även vikten av utredningar. Det är ju superviktigt att vi politiker får bra beslutsunderlag så att vi kan fatta kloka beslut.

Den satsning regeringen nu gör på totalförsvaret är den största på över 50 år, och det är många viktiga delar i den.

Bland annat behöver vi minska vårt importberoende och ställa om till ett fossilfritt lantbruk. Det här fanns med i vår utskottsrapport och är mycket viktiga satsningar för att få en god livsmedelsberedskap.

Det handlar också om att integrera beredskapsperspektivet i det miljöpolitiska arbetet för att det ska vara långsiktigt hållbart.

Dagens samhälle ser inte ut som förr, precis som ledamoten Ulrika Heie var inne på. Jag kommer också ihåg beredskapslagren i stora, gröna och lite gömda byggnader. I dag ser hoten annorlunda ut och riktar sig mer mot informations- och cybersäkerhet. Landet blir angripet på ett annat sätt.

Det handlar också om pandemier och andra sorters kriser, så vi måste givetvis rusta för olika scenarier.

Jag tar med mig frågorna och driver på internt i mitt parti. Vi diskuterar ofta detta, och då passar jag alltid på att ta upp livsmedelsfrågorna.

Vi får hjälpas åt framåt.

Anf. 135 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman, ledamöter och eventuella åhörare! Det gäller att hålla i kontinuiteten med tanke på den upphackade debatten, men jag ska göra mitt bästa för att återknyta.

I dag debatterar vi alltså flera olika livsmedelsfrågor. Jag ska börja med propositionen som handlar om material och produkter som kommer i kontakt med livsmedel. Det här är ju väldigt viktigt för människors hälsa.

Låt mig börja med lite historik. För några år sedan var det en omfattande miljödebatt om ämnet bisfenol A, som fanns i nappflaskor, konserverburkar och andra livsmedelsförpackningar. Jag minns att jag själv fick barn någonstans i samma veva. En kanadensisk miljöjournalist, Rick Smith, beskrev i boken *Förgiftad* hur han ökade halten av bisfenol A i urinen mer än sjufalt genom att bara äta konserver och dricka ur läskburkar under ett dygn. Det försvann snabbt ur kroppen igen, men det visade tydligt att det vi äter påverkar vår exponering för farliga ämnen.

Bisfenol A innebär risker för människor. Sverige har länge velat begränsa användningen i hela EU och har verkligen drivit på. Det är en svensk framgång att gränsvärdena för bisfenol A har sänkts kraftigt. Livsmedelsförpackningar för små barn får inte överföra någon bisfenol A till barnmaten, och 2018 trädde kraftfullare regler i kraft som begränsade BPA.

I nuläget omfattas både tillverkare av material och produkter och livsmedelsföretagare av regler om livsmedelsförpackningar. Nu, med de nya reglerna, kommer regelefterlevnaden att kunna bli mycket bättre, till gagn för både människors hälsa och miljön.

I och med betänkandet kommer vi att ha en livsmedelslag som både reglerar material som kommer i kontakt med livsmedel och stärker efterlevnaden av lagen så att det blir en förändring på riktigt och inte bara en lag på papperet.

Fru talman! Jag vill också uppmärksamma lite andra frågor i och med att det också är ett motionsbetänkande.

Under vintern har det uppmärksammats brister i kontrollen av slakterier. Det är helt oacceptabelt att djur hanteras på ett oetiskt sätt. Miljö- och jordbruksutskottet har ägnat flera möten åt att diskutera hur berörda myndigheter, företagare och organisationer kan förbättra sitt arbete.

Livsmedelsverket har sedan 2018 i uppdrag att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen av slakterier och vilthanteringsanläggningar och att vidta åtgärder för att förenkla och standardisera kontrollarbetet. Det skulle underlätta särskilt för småskaliga slakterier om veterinärer också kan göra vissa kontroller med distansbesiktning med hjälp av mobiltelefon. Det skulle vara av stort värde att underlätta för de småskaliga slakterierna i hela landet, eftersom fler mindre slakterier skulle minska lidandet för djuren i långa transporter.

Fru talman! Det är många som har lyft upp självförsörjningsförmågan här i kammaren i dag, och det är oerhört glädjande. Jag tror att många har tänkt till nu i och med coronapandemin. Miljöpartiet har drivit denna fråga länge. I valet 2014 hade vi med den.

Vi anser att självförsörjningsgraden bör höjas till den nivå av självförsörjningsgrad som vårt grannland Finland har. Det är viktigt för landsbygden, för klimatet och för den biologiska mångfalden men också för att lokalt producerad mat är en viktig del i arbetet för en växande turistnäring i Sverige. Till exempel har Visit Sweden tydligt lyft upp att besöksnäringen är viktig, och där är naturturismen, måltiderna och livsmedlen en viktig del.

I år kommer många svenskar att semestra i Sverige och kunna njuta av primörer från den lokala odlaren. Men det räcker inte att lantbrukarna och odlingarna blir fler i Sverige, utan svenskt jordbruk måste självfallet också minska sin sårbarhet.

Som vi har hört tidigare i dag är svenskt jordbruk i stor utsträckning beroende av import av energi, insatsmedel, foder, utsäde, maskiner och arbetskraft. I arbetet med en ökad självförsörjningsförmåga är det såklart viktigt att ha ett fokus på klimatomställningen.

Genom utfasning av klimatpåverkande diesel och klimatpåverkande handelsgödsel kommer mer inhemska resurser i form av drivmedel och gödsel att vara lösningen. Från Miljöpartiets sida ser vi särskilt positivt på utvecklingen av biogasen som drivmedel, där biprodukten är biogödsel. Det är jätteviktigt för klimatomställningen.

Jag vill därmed yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 136 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack, Amanda Palmstierna, för föredraget!

Amanda Palmstierna säger att Miljöpartiet vill ha en ökad självförsörjningsgrad. När jag tittar på de åtgärder som Miljöpartiet föreslår och vill ska bli verklighet ser jag att man kraftigt vill öka den ekologiska produktionen. Där vet vi att produktiviteten ligger 20–40 procent lägre än för den konventionella produktionen.

Miljöpartiet vill också att drivmedlen ska vara fossilfria, vilket innebär en mycket stor ansträngning.

Miljöpartiet är inte så positiva till nya växtförädlingsmetoder som skulle kunna göra stor skillnad.

Dessutom vill man minska bekämpningsmedelsanvändningen så att den når vissa siffersatta mål, och man vill minska gödselmedelsanvändningen.

Det är svårt att få denna ekvation att gå ihop.

Miljöpartiet vill vidare avsätta stora nu privatägda skogar till statliga reservat. Vi vet att jordbruket i norra Sverige är helt beroende av skogsbruket för sin lönsamhet.

Ekvationen går inte ihop, som jag ser det. Jag undrar vilket ytterligare mirakelmedel Miljöpartiet har för att lösa ekvationen.

Anf. 137 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för frågan!

Jag vill börja med att säga att jag är inhoppare för Maria Gardfjell i dag. Jag ska göra mitt bästa för att svara på frågan, men jag kanske inte är insatt på samma detaljnivå som Maria.

Jag börjar med skogsbruksfrågan. Jag kommer själv från en skogsägar-släkt. Det är viktigt att ha två tankar i huvudet samtidigt. Vi behöver skydda skog, men det behövs också ett hållbart brukande av skog.

När det gäller skydd av skog behöver man få ersättning för de marker som skyddas. Sedan finns det en stor skala och nyanser i hållbart brukande av skog. Det finns många olika metoder för att bruka hållbart där man kan kombinera ekonomisk tillväxt med biologisk mångfald, klimatanpassning och så vidare.

Från Miljöpartiet har Karolina Skog och Maria Gardfjell nyligen varit ute i en debattartikel och sagt att vi vill ha ekonomiskt stöd till att ställa om till ett hållbart brukande av skogen så att man som skogsägare vågar ta chansen och risken att utveckla detta brukande.

Sedan är det också när det gäller ekologiskt jordbruk, fossilfritt drivmedel och så vidare viktigt att fokusera på flera frågor samtidigt. Vi måste

öka självförsörjningsgraden men också det ekologiska jordbruket. Det handlar mycket om att det är viktigt med kunskapsbyggande och olika former av ekonomiskt stöd, som är frågor som vi ständigt driver.

Vidare är det regelförenklingsfrågor, som man behöver man ha med sig hela vägen för att underlätta för företagare, såväl i jordbruket som i andra branscher.

Anf. 138 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Det sista som Amanda Palmstierna sa om regelförenklingar lät jättebra. Jag hoppas verkligen att det blir av och att regeringen slår in på den vägen. Vi kommer naturligtvis att bevaka att så blir fallet.

Det är inte så att ersättning som man får för skog som man nyss hade men som man inte längre har kan kombineras med jordbruk. Det är ju en engångssumma man får. Nu ligger ungefär 700 000 hektar på bordet, och vad jag förstår vill Miljöpartiet avsätta ännu mer skog. Det kommer att bli många skogsbrukare som inte kommer att ha någon skog att bruka, och därmed kommer deras jordbruksföretag inte att gå runt.

Sedan vill Miljöpartiet använda en jättestor del av jordbruksstödet till ekologisk produktion. Man skulle kunna tänka på andra sätt som ökar produktiviteten mer, anser vi.

Det verkar finnas en stor risk, som jag ser det, att Miljöpartiets politik inte leder till ökad produktion utan snarare till minskad produktion. Jag tror att våra satsningar har ett väldigt starkt fokus på att öka produktionen, men då får man kompromissa med vissa andra grejer i stället. Det är mycket som står på spel. EU:s import av livsmedel står nämligen för en tredjedel av avskogningen i tropikerna. Sverige är också skyldigt där. Och när vi ska ha biodrivmedel som kommer från rester av palmolja avskogar vi tropikerna ännu mer.

Det är alltså mycket som står på spel, och jag tycker att Miljöpartiets politik ser ut att misslyckas, och det vore en katastrof för miljön och klimatet.

Anf. 139 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Staffan Eklöf frågan. Vad gäller just biodrivmedel, handelsfrågor och kopplingar till tropikerna har vi nu hållbarhetskrav i fråga om biodrivmedel som gör att man inte kommer att använda palmolja som är tillverkad på ett dåligt sätt.

Det är ingen hemlighet att Miljöpartiet är kritiskt till Mercosuravtalet vad gäller dess hållbarhetsdelar. Där driver vi på för att man ska ha bindande hållbarhetskrav kopplade till Mercosuravtalet på ett väldigt tydligt sätt.

Det finns alltid en samlad bild och olika prioriteringar. Till exempel ser vi att bekämpningsmedel inte är så bra för dricksvattnet, och vi vill värna dricksvattnet. Därför vill vi vara väldigt försiktiga när det gäller det. Om man förstör sitt vatten kan man på sikt få en sämre produktion.

När det gäller fossila drivmedel behöver man absolut göra en stor omställning i jordbruket. Men vi ser inte att det är framkomlig väg att man tutar och kör på med fossila drivmedel väldigt länge för att ha en jättehög produktion, utan man behöver hela tiden ställa om och jobba på olika sätt för att både hitta till det fossilfria och utveckla självförsörjningsgraden. Jag tycker att det blir lite olyckligt om man ställer dessa saker mot var-

andra, utan man behöver jobba på flera olika fronter. Man behöver också jobba med olika ekonomiska stöd, kompetenshöjningar och regelförenklningar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

Cirkulär ekonomi

§ 9 Cirkulär ekonomi

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU19
Cirkulär ekonomi
föredrogs.

Anf. 140 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Vi går nu från livsmedel och vildsvin till cirkulär ekonomi, som är en modern benämning för kretslopp och sparsamhet med jordens resurser. Detta är någonting som ligger högt på Moderaternas agenda. Vi driver politiken så att olika aktörer faktiskt får ta ansvar för sitt avfall. Vi konsumenter har förstått det, och här händer positiva saker.

Nyligen fick vi till exempel veta att matsvinnet från hushållen har minskat med hela 8 kilo per person i år jämfört med 2014, och nu uppgår det till 18 kilo. Och förra året kånkade varje person i väg med 64 kilo tidningar och förpackningar till återvinningen. Dessutom visar mätningar att fler än nio av tio svenskar återvinner. Det är helt fantastiskt, eftersom alla vinner när vi återvinner.

Det är inte utan att Sverige på många sätt är ett föredöme för övriga Europa, där avfall som regel läggs på soptippar. Men nu vill också EU få till en ändring. De har arbetat fram en strategi för att gynna den cirkulära ekonomin, och det välkomnar vi moderater. Det är bra, för det förenklar, skapar tydlighet och ger lika villkor för företag.

Även regeringen har tagit fram en strategi som i mångt och mycket bygger på EU:s. Men då det kommer till regeringens handlingsplan väcks frågor hos mig. Precis som inom andra politikområden måste omställningen till en cirkulär ekonomi vara kostnadseffektiv och ha ett resultatfokus. Och då är det besvärande att regeringens arbete delvis präglas av raka motsatsen. Jag tänker framför allt på de nationella styrmedel som regeringen har infört. Då handlar det om plastpåseskatten, skatten på avfallsförbränning och skatten på begagnad elektronik som till och med slår mot det eftertraktade återbruket. Det är någonting som vi alla pratar om och strävar efter. Och runt hörnet väntar nya skatter.

Detta är dålig politik, i synnerhet om dessa skatter inte styr rätt. Och det vet vi inte. Frågan är om regeringen ens vill veta. För när vi moderater har föreslagit att vi borde utvärdera dessa införda skatter, både ur miljöperspektiv och samhällsekoniskt perspektiv har regeringen slagit dövörat till.

Varför tycker vi att detta är viktigt? Jo, därför att vi redan ser flera exempel på hur fel det kan bli. Ett år efter plastpåseskattens införande ser vi personalminskningar i industriledet. Men skattens konstruktion är det stora problemet, för den gör att fossilbaserade plastpåsar likställs med dem som har producerats av återvunnen plast eller av biobaserad plast. Det

gynnar ingen cirkularitet. Ser vi då till alla satsningar som har gjorts på forskning och innovation för att faktiskt få fram denna biobaserade plast är detta ett totalt magplask.

Nu senast drabbade detta ett företag som heter Gaia. Trots att deras påsar nu tillverkas utan en enda fossil kolatom – de har till och med fått sina plastpåsar certifierade som flergångskassar – ska de beskattas. Att skatten dessutom leder till att konsumenter nu köper avfallspåsar som är framställda av fossila kolatomer, men som inte beskattas, blir en märklig röra och en märkligt dålig politik. Detta visar hur fel skatten slår.

Ett annat exempel är företag som renoverar gamla datorer, bildskärmar och annat. Ett av dem heter Inrego. De brukar löpande informera oss om utvecklingen, och den är dyster. Kan ni tänka er att de som alltså säljer begagnade it-produkter sedan skatten infördes för fyra år sedan har betalat 16 ½ miljon kronor i kemikalieskatt. För att ni verkligen ska förstå hur siffrorna hänger ihop är det just nu så i Sverige att en bildskärm som är begagnad och har ett värde på 300 kronor beläggs med en skatt på 451 kronor. Och då talar jag om en kemikalieskatt. Det gör att den inte går att sälja.

Alla förstår att detta blir tokigt. Moderaterna har föreslagit att skatten ska utredas. Delegationen för cirkulär ekonomi har uppmärksammat regeringen på detta och säger att detta inte går. Men ingenting händer. Detta är en dålig och oförståelig politik som dessutom går stick i stäv med de vackra formuleringar som finns i regeringens handlingsplan. I den finns flera punkter som faktiskt motsäger regeringens eget agerande. I till exempel punkt 4.2 säger man rakt upp och ned att man ska utforma styrmedel som bidrar till ökat utbud av och efterfrågan på cirkulära produkter, tjänster, återbruk och återvunna material.

Men även lagar och förordningar är som bekant styrmedel. Ett exempel på det är schaktmassor som uppstår vid stora infrastrukturprojekt. I dag klassas de som avfall, och det trots att de många gånger kommer att användas senare i själva anläggningsprocessen. Detta leder till att det blir många och långa transporter. Det slår naturligtvis mot miljön och samhällsekonomin. Ett exempel på detta är från det pågående tunnelbanebygget i Stockholm, där denna klassificering av schaktmassor som avfall i värsta fall kan fördyra projektet med 23 miljarder kronor. Till detta kommer risken för ökade utsläpp som uppgår till cirka en halv miljon ton koldioxid. Detta kan inte vara försvarbart.

Företagen är samhällets motor. Därför är det viktigt att de får rätt förutsättningar för sin verksamhet, för då kan mycket hända. Exempelvis har livsmedelsbranschen ersatt 2 000 miljoner engångsemballage med lådor i ett retursystem, och Ragn-Sells metod för att utvinna fosfor från avloppsslam planeras äntligen att sättas i drift. Tillsammans med Lantmännen ska de även kunna fånga upp kväve ur slam från reningsverken.

Dessa båda exempel skulle kunna innebära att vi slipper importera råvaror för framställning av handelsgödsel till jordbruket. Det skulle sannernigen gynna såväl miljö som affärsmöjligheter och vår krisberedskap. Affärsmöjligheter är ju något som företagen ser i den cirkulära ekonomin. Det gäller tyvärr även oseriösa och rent kriminella aktörer som vill tjäna pengar. De senaste åren har vi dessvärre sett exempel på det.

Moderaterna vill därför att miljöbrott, såsom olagliga utsläpp av miljögifter, ska straffas hårdare. Vi vill skärpa straffen för grövre miljöbrott men också få till en ökad tillsyn och fler stickprovskontroller.

Avslutningsvis, herr talman, ser Moderaterna trots allt ljus på framtiden. Det gör vi för att EU driver på för att vi ska få internationella produktpass, krav på produktdesign och ökad tillverkning av återvunnet material. Det är en utveckling som kommer att gynna våra barn och framtiden.

Nu är det dock viktigt att regeringens arbete fokuserar på rätt saker. En sådan är att fastställa fler så kallade end of waste-kriterier så att det blir tydligt när avfall inte längre räknas som avfall. Först då kan vi få till det kretslopp som minskar användningen av jungfruliga råvaror. Jag yrkar bifall till reservation 6.

Anf. 141 YASMINE ERIKSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 14 från Sverigedemokraterna.

Utvinning, produktion, konsumtion, återvinning, återanvändning och avfall är alla delar av den cirkulära ekonomin. Frågor vi debatterar rör alla de material vi använder, varor vi konsumerar, varor som är nyproducerade och varor som är gjorda av återvunna material. Den stora frågan är hur vi kan förlänga kretsloppet för en råvara så att den kan användas så länge och så många gånger som möjligt för att vi ska få ut maximalt av en råvara och de resurser vi utvinnet.

För att ha en hög nivå av återvinning måste det vara enkelt att göra rätt. Något vi från Sverigedemokraterna ofta tar upp är vikten av forskning och teknikutveckling, och det gäller även på detta område. För att öka återvinningsgraden behövs produktutveckling som möjliggör detta.

Med ett starkt producentansvar får företag incitament att se över hela sin produktions- och avfallshanteringskedja. Då kan avfallet i bästa fall ses som en resurs, vilket ytterligare bidrar till återvinningen. Genom att företag tar ansvar för avfallet stimulerar man till en god produktdesign och till att material anpassas så att återvinningsprocessen kan bli så effektiv som möjlig.

Då Sverige både importerar och exporterar varor är det också mycket viktigt att politiken på EU-nivå främjar förpackningsstandarder som förenklar materialåtervinning inom den gemensamma marknaden.

I Sverige är vi relativt bra på återvinning, vill jag hävda. Många av oss har i princip fått med modersmjölken att man ska återvinna. I de flesta hushåll finns källsorteringskärl, och nu för tiden finns till och med fastighetsnära insamling så att man inte ens behöver åka till en återvinningsstation för att sortera sitt skräp. Men behöver vi – ett land som är så pass bra på återvinning – verkligen göra mer? Ja, det hävdar jag, men vi behöver göra rätt saker.

Ta till exempel den ständigt omdebatterade plasten. Arbetet med att få fram plastmaterial som enklare kan återvinnas ska självklart fortgå. Ökade resurser behöver avsättas för att man ska kunna kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och generellt minimera de negativa miljöeffekterna. Däremot ska vi inte gå i en riktning där vi lättvindigt förbjuder plastprodukter. Grundproblemet är inte alltid plast i sig utan brister i hanteringen av avfallet.

Detta tenderar att utmytna i symbolpolitik, såsom den införda plastpåseskatten. Där har man satt käppar i hjulen för företag som har arbetat hårt med att ta fram produkter, i detta fall påsar, av återvunnet och i vissa fall fossilfritt material. Som jag nämnde tidigare ska vi främja teknikutvecklingen för att underlätta återvinnande, inte försvåra för de företag som satsar på det här.

Snart kan vi troligtvis få se en särskild skatt på engångsartiklar av plast. Men plasten används av en anledning. Den gör sitt jobb väl. Vi kommer i stället att riskera att ersätta engångsartiklarna av plast med andra engångsartiklar av sämre kvalitet eller med dyrare produkter som kan ha större miljöpåverkan än den ursprungliga produkten som man ville få bort.

I stället för att försöka hitta kassakor genom symbolpolitiska straffskatter bör vi använda politiken för att skapa möjligheter där det i dag finns problem. Det gäller till exempel textilier som listas som något av det mest resurskrävande vad gäller råvaror och vatten i produktionen. Dessutom är det ett material som återvinns i väldigt låg grad. Det är visserligen inte konstigt med tanke på att textilier i dagens Sverige klassas som hushållsavfall som inte återanvänds. Därmed ligger ansvaret av hanteringen på kommunerna.

Samtidigt är intresset för att samla in gamla textilier stort inom branschen. Här ser vi stor potential. För att stimulera till ökad återvinning och produktutveckling behöver ett producentansvar införas för textilier. Det bör även sättas upp nationella mål för insamling och återanvändning av textilier för att man ska komma igång med arbetet ordentligt.

Herr talman! Regelverk och byråkrati tenderar ibland att försvåra för företag som vill skapa nya värden av uttjänta artiklar. Ytterligare ett exempel, där det i dag finns outnyttjad potential, är däckbranschen och hur vi i Sverige hanterar frågan kring återvinning av uttjänta däck. Ett ökat antal och en större andel däck förbränns i Sverige jämfört med tidigare år, och vi ligger efter många andra länder när det gäller arbetet med återanvändning av materialet i däcken.

Däck klassas i dag som avfall, vilket gör materialåteranvändningen komplicerad. Därför behöver det utredas närmare huruvida uttjänta däck framöver i stället kan betraktas som en råvara. En större del av däcken skulle kunna nyttjas igen och främja den cirkulära ekonomin i stället för att endast återanvändas som energi.

Slutligen, herr talman, vill jag poängtera att vissa politiska åtgärder, såsom att straffa ut vissa produkter, bör man ibland avstå ifrån. Det är inte alltid så att lösningarna utgörs av mer politik och symbolåtgärder utan snarare av sund hushållning, folkbildning och en balanserad miljödebatt. På så vis kan vi gemensamt staka ut vägen mot bättre produkter och sundare konsumtionsmönster utan att politiker och tjänstemän behöver reglera detaljerna. Miljömedvetenhet och miljömedvetet beteende kan inte alltid lagstiftas fram utan är i praktiken en del av samhällskontraktet.

Anf. 142 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! För Centerpartiet är arbetet för cirkulär ekonomi inget nytt. I decennier har det varit en bärande del av vår politiska vision, nämligen att kretsloppen ska slutas, att utsläppen av miljögifter ska stoppas och att vårt samhälles resursutnyttjande ska hålla sig inom planetens grän-

ser. Det borde vara en självklar målsättning för alla beslutsfattare. Ändå har vi en lång väg kvar att gå.

Ibland när vi diskuterar de här frågorna får man intrycket att det bara handlar om bättre avfallshantering. Det är en sanning med modifikation. Visst är bättre insamling en viktig del i arbetet för en cirkulär ekonomi, och visst kommer det att vara fortsatt viktigt att vi på ett ansvarsfullt sätt hanterar det som inte längre kan användas. Men den viktigaste insikten vi måste ta till oss är att det allra mesta kan användas igen och igen och igen.

I en cirkulär ekonomi finns det nästan inte avfall, men det finns resurser. Vår utmaning är att bygga system som utgår från den principen och att stärka aktörerna som förverkligar den genom att återanvända, återbruka och återföra resurser till kretsloppet. Här har vi som lagstiftare en ytterst viktig roll.

Herr talman! Förra året fick Sverige sin första strategi för cirkulär ekonomi. Det betyder inte att inte många saker gjorts innan, men strategin är ändå en viktig del där man pekar ut riktningen än tydligare. Den är ett resultat av förhandlingar mellan Centerpartiet, Liberalerna och regeringen med grund i januariavtalet.

Jag och Centerpartiet är ytterst stolta över att en sådan strategi nu finns på plats, för det finns så många företag och ideella aktörer som står i startgroparna för investeringar i en mer cirkulär ekonomi. De förväntar sig att det offentliga är med och pekar ut riktningen mot ett mer hållbart samhälle. De behöver veta hur det offentliga tänker sig att agera framöver när de själva tar beslut som rör Sverige mot ett mer hållbart samhälle.

Signalen är nu tydlig. Vi ska bygga en cirkulär biobaserad ekonomi. Vi ska ta tag i ett antal prioriterade strömmar. Den första handlingsplanen är utrullad, och vi är på väg.

Sedan finns det, precis som flera tidigare debattörer har lyft fram, ett antal frågeställningar där man ser att olika politiska förslag får motstridiga effekter. Där måste vi ta ett gemensamt ansvar för att peka på den delen men också peka på vägen framåt.

Det är verkligen inte så självklart att allting löser sig bara för att det finns en strategi på plats. Från Centerpartiets sida vill vi exempelvis att bioekonomin kopplas ännu starkare till omställningen och att man ser över lagstiftningen så att vi går från ett regelverk baserat på avfallstrappan till ett mer cirkulärt synsätt.

Vi vill också att man följer upp producentansvaret för textilier, som nu införs, med robusta satsningar på att få igång andrahandsmarknaden. Här finns det väldigt många spännande utvecklingsprojekt. Många företag och lärosäten jobbar med detta och funderar över hur vi på bästa sätt ska använda textilier genom att återanvända dem men också göra helt nya produkter.

Vi vill även att klimatmärkningar blir mer vanligt förekommande. Det finns så många olika förslag, herr talman, att de där minuterna man har i debatten går fort när man ska räkna upp allting som man vill få sagt. Det finns fortfarande mer att göra för att skynda på omställningen, och det är av vikt att vi efter kommande val bygger vidare på det vi har åstadkommit under den här mandatperioden.

Låt mig ge några exempel, herr talman! En av de prioriterade strömmarna i strategin för cirkulär ekonomi är den för plast. Det här är också en materialström där vi kan vänta oss att teknikutvecklingen ändrar förutsätt-

ningarna i grunden. När kemisk återvinning kommer in som ett gångbart alternativ kan vi vänta oss att både förutsättningarna för att återvinna och efterfrågan på plast förändras radikalt.

Precis som mycket annat i omställningen till cirkulär ekonomi bygger det här dock på skalfördelar och att man kan samla stora flöden till ett fåtal verk. Det är inte säkert att det här ens är något som kommer att ske med den svenska marknaden som bas, utan det blir snarare den nordiska eller nordeuropeiska. Från Centerpartiets sida vill vi därför utreda möjligheten till en storskalig anläggning för kemisk plaståtervinning i Sverige. Som ett komplement till skärpta återvinningsmål på EU-nivå vill vi också se nationella insamlingsmål för plast som ligger över unionens genomsnitt.

Herr talman! Vi behandlar inte strikt bara cirkulär ekonomi i det här betänkandet, utan också frågan om det vi kan kalla för tickande miljöbomber. Ibland, som i fallen med deponerad tysk stridsgas i Bornholmsdjupet och svensk krigsmateriel i min sjö Vättern, är det bokstavligen bomber det handlar om. Men det kan lika gärna röra sig om gifttunnor i Gävlebukten, industriföreningar eller gamla marinor och varvsplatser. Gemensamt har de alla att det är fråga om gamla avsättningar av giftiga ämnen – tungmetaller eller miljögifter – som vi har dålig kännedom om men som är en latent risk för miljön och människors hälsa.

Vi vill se att insatserna för att kartlägga och sanera den här typen av gamla miljösynder och tickande miljöbomber ökar. Vi har fortfarande en olycklig tendens att blunda för det som är obehagligt. Men det går inte att göra så i miljöpolitiken. Det enda som hjälper är att ta tag i det.

Herr talman! Vi står givetvis bakom alla våra reservationer och vårt särskilda yttrande, men jag yrkar bifall endast till reservation 33 under punkt 21.

Anf. 143 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Ulrika Heie för hennes anförande. Ulrika Heie och jag har kamperat ihop i riksdagen ett antal år, men det här är nog första gången jag tar replik på ledamoten. Jag gör det därför att jag vet att det är en person som är pålitlig och har integritet.

Jag tycker att det här är viktigt. Ulrika Heie nämner stoltheten över att den cirkulära strategin har kommit på plats. Den stoltheten kan vi förstå; det är bra att den strategin finns. Ulrika Heie säger också att det är bra med denna handlingsplan. Det finns förvisso en del motstridigheter i den, men frågan är vad som händer sedan. Det finns exempel på punkter som går stick i stäv med den politik som förs. Jag har personligen uppmärksammat finansministern och andra ministrar på det, men det rinner av som vatten från en gås.

Frågan är då på vilket sätt vi kan närma oss detta och om Centerpartiet kan trycka på ytterligare för att strategin och handlingsplanen ska bli tillitsfulla partner för företagen, så att de kan känna tillit till vart det offentliga är på väg. Annars får vi inte alla dessa företag med oss. Jag har talat med ett par företagare som säger att de inte längre klarar utvecklingen i Sverige och att de ska bege sig utomlands, eftersom Sverige motarbetar dem med den typ av skatter som påförs deras återbrukande av råvaror.

Min fråga till Ulrika Heie är hur hon och Centern kan hjälpa till för att få handlingsplanen mer effektiv.

Anf. 144 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Betty Malmberg för de vänliga orden i inledningen. Det stämmer alldeles utmärkt att vi har kamperat ihop sedan 2006 och lyft fram många viktiga frågor tillsammans. Jag vill minnas att en fråga som vi lyfte fram för att öka kunskapen och innovationen var plaståtervinning och kemisk plaståtervinning, som jag också var inne på i mitt huvudanförande. Jag undrar om det inte var Rifo som var anordnare av det seminarium som vi hade här i riksdagen – på den tid då man träffades i Riksdagshuset – och där vi tog upp de här frågorna.

Där är det otroligt viktigt att lyssna på vad forskning, innovation och företag säger om på vilket sätt de är en del av den framtida innovationsutvecklingen som sker.

Jag var i mitt anförande inne på hur viktigt det är att vi pekar ut riktningen som politik och att vi försöker att forma en lagstiftning som också pekar på den riktningen.

Sedan är det precis som ledamoten Malmberg säger: Ibland blir det också målkonflikter av olika slag. Det har vi på ett antal politiska områden. Så kan jag uppleva att det också blir på det här området. Ibland är det kort-siktiga åtgärder som man vill få igång en process med som man sedan tänker sig på sikt ska ställa om på olika sätt.

Här tänker jag att det är viktigt att den strategi för cirkulär ekonomi som nu är antagen hanteras precis som alla handlingsplaner. Det gäller att man utvärderar och följer upp den så att man ser att de styrmedel som antas vid varje enskilt tillfälle är de mest effektiva att använda just då.

Jag är medveten om att det finns motstående intressen, precis som jag sa om målkonflikter. Här tänker jag att det är viktigt att man lyfter upp detta som beslutsfattare men också från många företrädare för företag och andra delar av samhället.

Inte minst i det stora miljöarbete som sker i Västra Götalandsregionen lyfter man fram plasten i havet. På vilket sätt kan den ses som en resurs i stället för ett avfall? Här har vi ganska lång bit kvar innan vi har löst alla de knutarna.

Anf. 145 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Ulrika Heie, för svaret!

Plasten är ett intressant spår som regeringen nu tar. Man talar om att kemisk återvinning av plast ska vara möjlig. Det är egentligen det enda sättet som vi kan avgifta det kretsloppet. Det stöder vi moderater. Det är också en fråga som vi själva har drivit.

Samtidigt finns det en vurm för, vilket jag själv många gånger sällar mig till, att vi ska sätta mål. Men det gäller att följa upp dem. När vi följer upp målet för insamlingen av plast visar det sig att det bara är hälften av de mål som finns på bordet i dag.

Det är därför intressant att veta: Vilka nya åtgärder kommer Centern som januariparti att förespråka för att regeringen ska kunna omhulda detta och lyckas bättre?

Vill det sig riktigt illa är det plast som av kriminella kanske skeppas till asiatiska länder. Det har bland annat uppmärksammats här för bara något år sedan. Plast från Europa som vi många gånger källsorterar fint i olika fraktioner landar i alla fall där och omhändertats då inte på ett adekvat sätt. Det är viktigt att Centerpartiet driver på.

Med tanke på det vill jag fråga: Hur kommer handlingsplanen att följas upp? Jag har förstått att man tänker redovisa den i budgetpropositionen. Men på vilket sätt kommer den att följas upp? Kan Ulrika Heie klargöra någonting där?

Prot. 2020/21:128

27 maj

Cirkulär ekonomi

Anf. 146 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Tack, Betty Malmberg, för uppföljande frågor!

Precis som ledamoten nämner är plasten en oerhört viktig utmaning. Vi kan stå här och tala högtidligt om strategier och mål vi sätter. Det är otroligt viktigt att vi följer upp det som händer.

Precis som ledamoten säger blir man oerhört upprörd när man ser hur avfall blir en handelsvara inte minst i kriminella kretsar. Där tar de verkligen inte alls de intentioner vi har på allvar, utan de använder det för helt andra ändamål.

Det gäller just det som jag lyfte fram i mitt anförande. Det handlar om vikten av att kunna göra en kemisk plaståtervinning. Vi deltog båda på det seminarium som nämndes. Det är på det sättet som plasten kan återanvändas som en högkvalitativ produkt. Det gäller till exempel i fordonstillverkning och för andra delar. Där är hållfasthet och sådana delar så otroligt viktiga att kunna använda sig av.

Det är viktigt att följa upp. Den strategi som vi sätter och som vi sedan följer upp ska leda till det resultat vi vill se. Det handlar om att vi kan använda materialen igen och att använda dem på en högkvalitativ nivå.

Det må gälla plast eller textilier och vidare. Från Centerpartiets sida är vi oerhört angelägna om att se de delarna som resurser. Det handlar om hur vi ska forma lagstiftningen, skattelagstiftningen och också andra delar på ett sådant sätt att det främjar det kretslopp som vi vill se och att vi fortsatt håller den höga nivån.

Det är svårt att svara kortfattat på ledamotens fråga. För vårt parti är det otroligt viktigt att följa upp strategin och se att den leder till de förväntningar vi har på den. Men det handlar också om att kunna ställa om samhället mer i en riktning mot cirkulär ekonomi.

Anf. 147 JON THORBJÖRNSSON (V):

Herr talman! Klimatkrisen visar oss vad som händer när vårt samhälle inte håller sig inom naturens ramar. Vänsterpartiet vill ha en ekonomi som är cirkulär där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där råvaror och produkter kan användas igen genom återanvändning, materialåtervinning eller återbruk. Ett sådant förhållningssätt är centralt för att möta de klimatutmaningar vi står mitt uppe i.

Dagens existerande ekonomiska system har varit effektivt i att använda en allt större del av jordens råvaror till mänsklig verksamhet. Förpackningar i plast har exempelvis ökat exponentiellt de senaste decennierna.

Sedan 1960 har världens produktion av plast ökat tjugofalt och beräknas fördubblas igen inom de närmsta 20 åren. Endast en mindre del av den plast som produceras återvinns eller återanvänds. Det är helt enkelt billigare att producera nytt i stället för att hushålla med det som vi redan har.

Detta har lett till en enorm påfrestning på våra naturresurser, kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser och ständigt växande mängder av plastavfall. En liknande problematik finns på så gott som alla andra materialområden, och det behövs åtgärder för att lösa detta.

Herr talman! I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde, lägre resursförbrukning och med möjlighet att behålla dem inom det cirkulära systemet allt viktigare.

Vänsterpartiet ser positivt på en ökad förädlingsgrad i Sverige. Vi menar att det både kan ge fler arbetstillfällen, inte minst för små och medelstora företag, och öka exportvärdet. Vi behöver hitta sätt att stimulera marknaden så att fler får utrymme att arbeta i avfallskedjan.

Exempelvis skulle man kunna se byggandet av ett system där fler produkter beläggs med pant och som sedan kan tas om hand av verksamhetsutövare som återanvänder eller återvinner material från produkten. Det kan vara effektivt vid till exempel omhändertagandet av bilbatterier från elbilar.

Sverige har många ögon på sig och bör vara ett föregångsland som är drivande i dessa frågor, både inom EU och i resten av världen. Regeringen bör utreda möjligheterna för ett pantsystem där både återvinning och återbruk kan möta varandra.

Herr talman! Det är också viktigt att vi ger alla konsumenter relevant information och goda möjligheter att göra aktiva val när de ska köpa varor och tjänster. En cirkulär ekonomi är viktig för att uppnå ett hållbart samhälle. Det är inte hållbart att hela tiden ta fram nya råvaror och tillverka nya saker för att sedan se dem hamna på soptippen.

Att produkter håller kortare tid ökar avfallsmängderna och motverkar ett effektivt utnyttjande av naturresurserna i enlighet med en cirkulär ekonomi. För att hålla koldioxidutsläppen nere måste vi förlänga användandet av produkter och öka återanvändning och materialåtervinning.

Detta kräver politiska initiativ genom stärkt reglering. Initiativ från marknaden och konsumenterna kan ta oss steg i rätt riktning, men det kommer att vara otillräckligt för att i tid nå en hållbar cirkulär ekonomi.

Frankrike har visat vägen. De var först i världen med lagstiftning mot så kallat planerat åldrande i produkter, det vill säga att produkterna bara ska gå att använda en viss tid. Sedan i januari måste tillverkare av vissa elektroniska produkter, som mobiltelefoner och laptoppar, dessutom upplysa kunderna om möjligheterna att reparera produkterna.

Vänsterpartiet har länge jobbat för att få till åtgärder som förlänger livslängden för det vi producerar, främst elektroniska produkter. Vi kan inte alltid invänta EU.

Herr talman! Enligt EU:s avfallsdirektiv ska textilavfall samlas in separat till år 2025. I dag slängs en stor del av textilierna rakt ned i restavfallet. Hela 200 ton kläder och textilier bränns upp varje dag. Det innebär att de inte kan tas till vara och återvinnas eller återanvändas. Det är ett stort slöseri med resurser och ett hårt slag mot miljö och klimat.

Enligt EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi är textilier efter livsmedel, bostäder och transporter den fjärde största belastningen på naturen när det kommer till att ta i anspråk resurser, framför allt vatten. Det är också den femte största kategorin när det kommer till utsläpp.

I regeringens handlingsplan för cirkulär ekonomi framkommer att regeringen på sikt tänker sig att inrätta etappmål som är relevanta för omställningen, till exempel för textil. Men varför vänta? Vänsterpartiet vill, precis som Centerpartiet har föreslagit, se att ett etappmål för insamling av textil inrättas.

Enligt Naturvårdsverket är hälften av de kläder som i dag åker i rest-avfallet i sådant skick att de skulle kunna användas igen. Vi måste bli bättre på att ta hand om de användbara sakerna.

I dag finns testverksamheter för hur sortering av insamlade textilier skulle kunna se ut. På Vargön i Västergötland pågår ett fullskaligt projekt med att forma framtidens textilsortering. Tidigare i år invigde de en fiberskanner, en automatisk textilsortering, som bland annat sorterar utifrån färg, material och mönster. Det här är en del av framtidens gröna industri.

Med det yrkar jag bifall till reservation 15.

Anf. 148 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag kollade igenom vad jag pratade om för ett år sedan när vi stod här och diskuterade cirkulär ekonomi.

Jag noterar att jag då var inne på den kanske enklaste formen av dem alla, nämligen när jag var ung och ärvde kläder av någon som hade ärvt kläder av någon som hade ärvt kläder. Till slut, när det inte gick att ärva kläderna längre, blev de klippta till vad vi i Värmland kallar för mattefiller och sedan invävda i trasmattor. Det är den enkla formen, men ändå – det var verkligen cirkulär ekonomi!

Det var samma sak när vi på den lilla bygdeskola där jag gick fick pyttipanna. Det var inget köpt halvfabrikat, utan det var verkligen hänt i veckan, som vi kallade det. Det var resterna från det som hade varit tidigare under veckan.

Det här är väldigt enkla former, men något som ändå faktiskt gör skillnad.

Vi har hört i de inlägg som har gjorts tidigare i dag att vi får mer och mer komplicerade produkter, vilket gör att den cirkulära ekonomin blir mer komplicerad. Om vi ska vidta en åtgärd för klimatet och miljön som verkligen hjälper handlar det, precis som Jon Thorbjörnson var inne på, bland annat om vår användning av kläder.

Jag noterar att många av våra välrenommerade svenska företag, inte minst inom friluftsbansbranschen, har blivit väldigt duktiga när det gäller just återbruk. En sak de gör är att ta bort farliga kemikalier från kläderna. Men de blir också duktigare på återbruk, och de erbjuder reparation och uthyrning. Många av de här kläderna är ganska dyra, och man kanske inte använder dem så ofta. Då är uthyrning väldigt bra. Vi ser också att det i många av våra kommuner kommer fram fritidsbanker där man kan få hyra friluftsutrustning. Det händer alltså saker!

Vi har noterat nu under pandemin att friluftslivet har ökat ytterligare, eftersom vi ska semestra på hemmaplan. Det är fantastiskt att vi använder oss av de möjligheter som vi har. Jag skulle kunna prata mycket om det fantastiska med friluftsliv. Men det är inte det vi ska diskutera nu, utan vi ska fortsätta med cirkulär ekonomi.

Sverige är på många sätt ett föredöme i omställningen, vill jag påstå, även när det gäller cirkulär ekonomi jämfört med andra delar av Europa, där avfall i huvudsak läggs på deponi. Därför måste vi agera inom EU-maskineriet för att det fortsatta arbetet med EU-kommissionens åtgärdspaket för en cirkulär ekonomi ska bidra till att minska avfallsmängderna och deponierna i hela EU.

Nationella riktlinjer och mål får samtidigt inte vara för stelbenta utan måste kunna anpassas till medlemsländernas olika förutsättningar. För att

Sverige ska bli ännu bättre på den cirkulära ekonomin bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att ta fram en mer detaljerad vägledning om när avfall upphör att vara just avfall – detta för att skapa en större tydlighet och förutsägbarhet för företaget som vill bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi.

Naturvårdsverket bör också ges i uppdrag att hjälpa företagen med att snabbt avgöra avfallens status samt vid behov utarbeta så kallade end of waste-kriterier.

Herr talman! Däckbranschen har länge efterfrågat kriterier för när däck ska upphöra att klassas som avfall, eftersom avfallsklassningen försvårar återvinning. Jag har själv också efterfrågat detta i en skriftlig fråga till dåvarande miljö- och klimatminister Isabella Lövin. Det är glädjande att Naturvårdsverket i vintras fick i uppdrag av regeringen att undersöka om det finns behov av att införa nationella end of waste-kriterier i Sverige. Detta är ett steg på vägen, herr talman, men svaret på frågan som utreds vill jag hävda att vi redan vet. Det svaret är: Ja, det behövs.

I dag ser vi en ökande export av Sveriges återvunna däck som går utomlands och där eldas upp. Om återvunna däck i stället för att ses som avfall kan betraktas som en råvara kommer det att bidra till innovationskraft och till att nya produkter och arbetstillfällen skapas.

Herr talman! Uppskattningsvis omkring en tredjedel av alla livsmedel som produceras kasseras utan att ätas upp. Samtidigt ökar trycket på vår jords resurser, vilket ställer ökade krav på oss att hushålla med både mat och jordbruksmark.

Det mesta svinnet sker i hushållen, men även i detaljhandelsledet har vi ett betydande matsvinn. I dag törs inte handlare själva frysa in kylvaror innan datumet går ut. Livsmedelsverkets föreskrifter ger intrycket av att detta förfaringsätt inte är tillåtet. På Livsmedelsverkets hemsida gör man en liberal tolkning av sina egna föreskrifter och skriver att man får frysa in kylvaror. Men ute i handeln upplever många en risk med att frysa in, och därmed förekommer det här väldigt sällan.

I kommunerna gör dessutom olika inspektörer olika tolkningar. Genom att frysa in kylvaror kan svinnet minskas samtidigt som kunder får en större möjlighet att köpa de frysta produkterna, och då ofta till ett lägre pris.

Därför föreslår vi att livsmedelslagen förtydligas så att det tydligt framgår att en butik får frysa in kylvaror. Vissa varor kan också förädlas i stället för att frysas. Köttfärs, till exempel, är en sådan vara, som man kan göra köttfärslimpa eller köttbullar av. Många butiker har egen ugn och skulle därmed kunna sälja matlådor över disk. Om butiken själv inte har möjlighet att förädla produkterna kan den samarbeta med andra företag, cateringfirmor, skolor och så vidare.

Därför föreslår vi att Livsmedelsverket tydliggör för handlarna att de själva får förädla sina kylvaror, till exempel kyckling och köttfärs. Livsmedelsverket bör också få i uppdrag att ta fram en handledningsbok till företagarna om hur de kan minska sitt matsvinn.

Jag vill med anledning av detta, herr talman, yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 27 under punkt 17.

Herr talman! Sedan är den stora frågan hur vi ska få människor att våga smaka och lukta på maten även om den har passerat bästföredatum. Denna attitydförändring är betydligt viktigare att få till än att försöka ändra attity-

den hos människor så att de på liv och död ska äta mindre kött. I stället för att fortsätta att påföra folk köttskam är det betydligt viktigare att säga: Ät svenskt, ät i säsong och ät upp!

Herr talman! 8 miljoner ton plast går i havet årligen runt om i världen. Mycket av detta kommer från fiskeindustrin i form av skräp från fiskodlingar och spöknät eller annat som fiskare förlorar. Jag noterar nu att den norska fiskenäringen vill ta tag i problemet och recirkulera den plast som man tar upp ur havet som kommer från fiskeindustrins olika grenar. Vi bör se mot Norge och lära både när det gäller detta och av deras hantering av förlorade nät och hur finansieringen sker för att bärga näten.

Många miljöproblem är gränsöverskridande, däribland spridningen av skräp i haven. Plast i haven är ett mycket stort problem, och EU är en lämplig nivå att använda för att agera mot problemet. Sverige bör verka inom EU för att förhindra spridning av skräp i haven.

Det mesta av det plastskräp som flyter i land i Sverige kommer från andra länder. I närliggande länder finns deponier som är undermåligt inhägnade, vilket medför att plastskräp blåser ut i havet vid en storm. Arbetet med att sanera plaster bör intensifieras.

Samtidigt, herr talman, är plast ett fantastiskt material som förekommer i ett oräkneligt antal produkter. Plast är billigt att framställa och har flera önskvärda egenskaper som efterfrågas för olika typer av produkter. Många av de produkter som tillverkas av plast är av engångskaraktär eller används bara under en kortare tid. Därefter slängs plastföremålen i soporna eller, tyvärr alltför ofta, på andra platser. Från bristande eller obefintlig avfallshantering sprids plastskräp vidare ut i naturen. Det är angeläget att minska nedskräpningen av plast, liksom att undvika att fossil plast bränns med åtföljande CO₂-utsläpp i atmosfären.

Huvudstrategin för att hindra dessa fenomen bör vara att öka återvinningen av plast. Ekonomiska incitament är ofta effektiva och skulle troligtvis ha effekt även för att öka återvinningen av plast. Kristdemokraterna föreslår därför att Sverige verkar för införandet av en internationell nyttillverkningsavgift på plast som tillverkas av fossila material. Därigenom skulle plast få ett högre återvinningsvärde.

Herr talman! Jag noterar att min talartid är ute. Jag hade tänkt prata lite mer om vindkraftverk, tunnelbanebygge, plastpåsar, miljöskatter, producentansvar för läkemedel, cigarettfimpar och annat bös, som vi säger i Värmland, men till det räcker inte tiden.

Därmed tackar jag för mig och avslutar, oavsett hur fel det låter, med att det är det cirkulära som kommer att leda oss framåt.

Anf. 149 MARLENE BURWICK (S):

Herr talman! Cirkulär ekonomi förändrar vårt samhälle på många sätt. En övergång från en linjär till en cirkulär ekonomi förutsätter ett förändrat synsätt, nya arbetssätt, ett ökat samarbete i samhället och nya affärsmodeller. Det handlar om att bidra till en globalt hållbar användning av jordens resurser. Omställningen till en cirkulär ekonomi är också nödvändig för att vi ska uppnå våra miljö- och klimatmål och de globala målen i Agenda 2030.

Sverige har som ett av världens mest innovativa länder goda förutsättningar att ta sig an denna omställning. Genom innovation och företagande

baserat på cirkulära materialflöden och affärsmodeller kan vi leda utvecklingen.

Herr talman! Gifffria kretslopp är en förutsättning för en cirkulär ekonomi. Vi debatterade EU:s förslag till ny kemikaliestrategi för en tid sedan här i kammaren, och jag lyfte då upp vikten av att den EU-gemensamma lagstiftningen utvecklas för att i högre utsträckning ta hänsyn till kemikalieaspekter under produkters hela livscykel. Det behövs också incitament för den gröna omställningen av EU:s kemikalieindustri.

Kemikaliestrategin innehåller åtgärder för att ge stöd till innovation och forskning om säkrare och mer hållbara kemikalier och material. På så sätt kan viktiga steg tas för att nå inte bara cirkulära lösningar utan också stärkt konkurrenskraft.

Sverige har under flera år efterlyst skärpta informationskrav inom EU om kemiskt innehåll i varor. Det är därför positivt att kommissionen nu vill driva på arbetet för produktinformation till konsumenter. Digitala produktpass är en viktig komponent i det arbetet.

Herr talman! I motionsbetänkandet om cirkulär ekonomi behandlar miljö- och jordbruksutskottet 160 yrkanden. Det visar på bredden av frågan och engagemanget från riksdagens samtliga partier. Jag vill framför allt lyfta frågor om elektronik, metaller, textilier och plast, men jag vill börja i frågan om att öka efterfrågan på återvunnet material och den viktiga roll som den offentliga sektorn har i omställningen till en cirkulär ekonomi.

Den offentliga sektorn – staten, regionerna, länsstyrelserna och kommunerna – har en stor möjlighet att påverka genom den offentliga upphandlingen och genom att vara aktiva parter i innovationsprojekt och i samarbeten där nya lösningar utvecklas. Upphandlingsmyndigheten hade under förra året i uppdrag att se över hur strategisk upphandling kan främja en cirkulär ekonomi. Den översynen är nu under beredning i Regeringskansliet.

Herr talman! I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi kan vi läsa att elektronisk utrustning är en av de snabbast växande avfallsströmmarna i EU, med en årlig ökningstakt på 2 procent. Det uppskattas att mindre än 40 procent av det elektroniska avfallet i EU går till materialåtervinning. Värde går förlorat när fullt eller delvis funktionsdugliga produkter kasseras för att de inte kan repareras, batteriet inte kan ersättas, programvaran inte längre stöds eller material som ingår i utrustningen inte återvinns. För att hantera alla dessa utmaningar kommer kommissionen att lägga fram ett initiativ för cirkulär elektronik.

Regeringen har också precis tagit emot en utredning som föreslår en utveckling av det nuvarande producentansvaret för elutrustning. I utredningen lyfts viktiga frågor som ansvar för att informera konsumenter, ekonomiska incitament för insamling, skyldighet att radera personlig information i exempelvis mobiltelefoner och att skärpa kraven vid insamling av elektroniskt material så att man redan där förbereder för återanvändning.

Herr talman! I mars i år beslutade regeringen att en särskild utredare ska se över prövningsprocesser och regelverk för att säkerställa en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral från både primära och sekundära källor. Det är väldigt viktigt att öka andelen metaller och mineral som återvinns. Batterier och elektriska produkter är två strömmar som är särskilt intressanta för ökad återanvändning och återvinning. Även

gruvavfall från tidigare gruvbrytning har enligt regeringen identifierats som en potentiell källa till innovationskritiska metaller och mineral i Sverige, exempelvis sällsynta jordartsmetaller.

Herr talman! Textilier är en av de produktvärdekedjor som pekas ut som särskilt viktiga såväl i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi som i den svenska strategin. Textilier är, efter livsmedel, bostäder och transporter, den fjärde största belastningskategorin i fråga om användning av primära råvaror och vatten inom EU. Textilier är dessutom den femte största kategorin när det gäller utsläpp av växthusgaser. Det beräknas att mindre än 1 procent av alla textilier i världen materialåtervinns till nya textilier.

Mot bakgrund av hur komplex den här kedjan är kommer kommissionen, för att hantera dessa utmaningar, att föreslå en omfattande EU-strategi för textilier baserad på synpunkter från industrin och andra berörda parter.

Regeringen har också tagit emot utredningen *Producentansvar för textil*. Utredningens förslag syftar till att minska avfallet från textilier och främja en cirkulär ekonomi. I utredningen föreslås bland annat att det sätts mål för textilavfallet och att det ska bli enklare för konsumenter, producenter och andra att få information om hur man kan bidra till att minska textiliernas miljöpåverkan. Förslagen bereds i Regeringskansliet just nu.

Herr talman! I dag hittar man plast i alla världens hav, och den största mängden är inte biologiskt nedbrytbar. Det uppskattas att all konventionell plast som har hamnat i haven finns kvar och att den kommer att göra det länge, i hundratals år.

I januari 2018 presenterade EU-kommissionen en europeisk strategi för plast. Den innehåller en tydlig vision för en hållbar konsumtion och produktion av plast. Senast 2030 ska alla plastförpackningar som släpps ut på EU-marknaden gå att återanvända eller återvinna. Strategin föreslår åtgärder på EU-nivå och nationell nivå.

I slutet av 2020 fick Naturvårdsverket i uppdrag att analysera vilka hinder som finns för att uppnå en ökad materialåtervinning av plast med ett särskilt fokus på kemisk återvinning som ett komplement till mekanisk återvinning. Kemisk återvinning kan hjälpa Sverige i arbetet för att nå en cirkulär ekonomi och göra att vi ligger i framkant för en helt ny global och hållbar industri.

Utöver de miljömässigt positiva effekterna utgör kemisk återvinning också stora ekonomiska möjligheter för Sverige. Genom att vara tidigt ute vad gäller både forskning, teknikutveckling och uppbyggnad kan Sverige få en position som marknadsledande inom en helt ny och hållbar industri.

Herr talman! Vi står inför en stor uppgift. Men den är viktig, och den är självklar. Att öka resursanvändningen och främja övergången till en cirkulär ekonomi är viktiga delar för en grön tillväxt som bidrar till att minska miljö- och klimatpåverkan och också gynnar näringslivsutvecklingen och skapar nya gröna jobb.

Anf. 150 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Marlene Burwick, för anförandet!

Marlene Burwick avslutade med att säga att vi förhoppningsvis kommer att få en ny affär i att kemiskt kunna återvinna plast. Det är en förhoppning som vi delar, absolut! Men då gäller det också att regeringen agerar i den riktningen för att det ska kunna bli möjligt.

I mitt anförande nämnde jag ett par exempel på den ekonomiska situationen där regeringen skattebelägger olika produkter och därmed motverkar den återvinning, den återanvändning och det återbruk som företag satsar på i dag. De har satsat på forskning och innovation och de har satsat sin verksamhet och vågar utmana, men sedan faller de på att regeringen lägger på sådana höga skatter.

Vi talar om upphandling och säger ofta att bara vi gör offentlig upphandling kommer allt att gå bra. Jag tog tidigare företaget Inrego som exempel. De har bildskärmar med ett värde på 300 kronor som sedan skattebeläggs med 451 kronor per styck. En myndighet försökte upphandla begagnade bildskärmar från detta företag – de var ute efter 1 000 bildskärmar – men när de såg kostnaden för det tackade de nej och upphandlade i stället nya bildskärmar.

Regeringens signalsystem sätter käppar i hjulet för den cirkulära ekonomin, och jag skulle gärna vilja höra Marlene Burwicks kommentar till detta.

Anf. 151 MARLENE BURWICK (S) replik:

Herr talman! Tack, Betty Malmberg!

Jag skulle vilja problematisera lite mer än vad ledamoten Betty Malmberg gör. Jag tänker så här: Det regeringen och samarbetspartierna gör i den här frågan är väldigt tydligt när det gäller både strategin och handlingsplanen, som ligger helt i linje med arbetet på EU-nivå, vilket också är oerhört viktigt för att vi ska kunna nå framgång på det här området. Det är en mängd åtgärder som görs.

När det gäller kemisk återvinning och exemplet som Betty Malmberg började med har uppdrag getts till Naturvårdsverket, och det finns också inskrivet i Industrilivet.

Stora satsningar görs också på att se över hur vi kan använda offentlig upphandling som en möjlighet, vilket många aktörer också efterfrågar. Ska man våga investera och göra nya produkter av återvunnet material behöver det också finnas en efterfrågan. Många aktörer menar att det är svårt att få igång den efterfrågan. Jag menar att de offentliga aktörerna kan göra en viktig insats för att stötta den här utvecklingen.

Jag tycker att oerhört mycket görs, men det finns målkonflikter på det här området, som vi hörde här i ett tidigare replikskifte. Jag tänker att, som jag började med att säga, det krävs nya synsätt och nya arbetssätt för att nå en cirkulär ekonomi. Då tror jag att det är viktigt, som ledamoten Ulrika Heie nämnde tidigare i debatten, att man utvärderar och hela tiden ser till att man har de åtgärder och incitament som krävs för den här utvecklingen.

Jag tror definitivt att man behöver backa vissa förslag för att de inte ger den utveckling som vi ser behövs.

Anf. 152 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Burwick, för svaren!

Det är precis det här som vi moderater har lyft upp. Vi ville ha, och har lagt förslag om att vi skulle få, en miljö- och samhällsekonomisk analys av de här olika skatterna för att se om de leder rätt. Men där slår regeringen dövörat till.

Att strategin och handlingsplanen ligger i linje med EU:s tycker vi är bra, men de nationella styrmedlen är vi oroliga för, för de sätter käppar i hjulet för kretsloppet och den cirkulära ekonomin.

Jag vet att Marlene Burwick också är väldigt besjälad av och tycker om forskning och innovation och vart detta kan föra oss, men det här slår hårt mot företagen som har satsat årtionden på att utveckla plast som de i dag kan tillverka utan en enda fossil kolatom. EU har satsat tiotals miljoner för att hjälpa de här företagen att komma in på den biobaserade marknaden, men de kan inte sälja den här produkten i Sverige som en flergångskasse som inte är plastpåseskattebelagd.

Regeringen och januaripartierna måste se effekterna av den här politiken. Den oroar.

Vi behöver som sagt styrmedel som ökar utbud och efterfrågan på återbruk, precis som det står i handlingsplanen, men då gäller det också att agera därefter.

Många har också nämnt textil. Jag vill bara säga att Moderaterna står bakom att vi ska ha ett producentansvar när det gäller detta. Men vi vill samtidigt att man ska vara uppmärksam på det här med secondhandmarknaden så att Röda Korset och andra som säljer begagnat inte drabbas.

Anf. 153 MARLENE BURWICK (S) replik:

Herr talman! Tack så jättemycket, Betty Malmberg!

Ledamoten Betty Malmberg och jag brukar jobba tillsammans med många frågor, och flera av de frågor som ledamoten nämner här i repliken håller jag helt med om, exempelvis vikten av secondhand och vikten av att hitta rätt i utformandet av producentansvar för textil. Det är också ett exempel på de målkonflikter som vi brottas med och som vi behöver vara öppna med att de finns. När vi nu ska utveckla nya styrmedel för att nå en cirkulär ekonomi gäller det att styra rätt och hålla tungan rätt i mun.

När det gäller frågor om exempelvis kemikalieskatten och plastpåsar delar jag delvis uppfattning med ledamoten. Exempelvis när det gäller kemikalieskatten fanns det i utformandet av skatten ett undantag för begagnat som i praktiken inte har fungerat. Delegationen för cirkulär ekonomi har också lyft upp detta.

Jag tycker att det ska bli spännande att se vad som händer gällande det. Jag tror definitivt att man behöver se över detta så att sidan med begagnat faktiskt inte blir förfördelad på det här sättet.

Jag vill också lyfta upp vikten, som jag också tror att Betty Malmberg och jag är överens om, av att faktiskt ha ett giftfritt kretslopp. Det har vi nämnt många, många gånger i utskottet. Vi kan inte ha en cirkulär ekonomi utan att ta hänsyn till de i många fall farliga kemikalier som finns i produkterna, och det tror jag verkligen inte att Betty Malmberg menar. Vi behöver också där hitta rätt styrmedel och rätt incitament för att faktiskt styra rätt så att vi kan köra på för fullt med omställningen till en cirkulär ekonomi.

Anf. 154 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att säga något ovanligt för en miljöpartist: Vi vill öka konsumtionen. Vi vill öka konsumtionen av klimatsmarta produkter, av reparationer och av begagnat. Vi vill öka konsumtionen av olika servicetjänster och av kultur. Men vi vill för-

stås också minska konsumtionen. Vi vill minska konsumtionen av fossila produkter, och vi vill minska på slit-och-släng-ekonomin, som egentligen inte är en slit-och-släng-ekonomi utan snarare en köp-och-släng-ekonomi. Man hinner ju knappt slita ut prylarna.

Det är viktigt att vi sammantaget behöver hitta framtida lösningar så att vi når en ekonomi som ryms inom planetens gränser. Vi har en planet, men vi konsumerar i dag som om vi hade fyra planeter. Det tycks vara självklart för alla att när man har röda siffror i ett bokslut agerar man snabbt. Men när de står i planetens bokslut är det inte riktigt någon som agerar på samma sätt. Därför är det oerhört glädjande att höra att det finns många partier i riksdagen som kämpar för en cirkulär ekonomi.

Europeiska miljöbyrån har tagit fram en rapportserie som ska väcka tankar i postcoronasamhället. Det är en rapportserie som är baserad på mycket forskning och fakta. De visar tydligt att ekonomisk tillväxt ger välstånd med utbildning, sjukvård och så vidare – sådant vi behöver. Men det leder också till många olika kriser som klimatutsläpp, minskad biologisk mångfald och ökade föroreningar. Det är oerhört viktigt att våga prata om den klassiska bnp-tillväxtens baksidor och att våga tänka nytt.

DN har tagit upp frågan i en artikelserie. De har bland annat gjort en intervju med Kate Raworth, som sägs vara vår tids nya ekonomiska tänkare. Hon pratar om både ekologiska och sociala frågor kopplat till ekonomin. Jag tycker att hon formulerar Agenda 2030 på ett väldigt bra sätt. Hon säger att man har planetens gränser som ett ekologiskt tak som vi inte får överskrida men som vi tyvärr redan i dag har överskridit. Men det finns också ett socialt golv som vi inte får underskrida därför att vi måste komma bort från fattigdom och så vidare. Mellan de två har vi det säkra handlingsutrymmet för mänskligheten.

Om vi lämnar den övergripande visionen, hur ska vi då göra för att komma dit? Jag vill börja med att säga hur vi inte ska göra. Det är självklart viktigt med konsumentinformation på alla sätt och vis, men vi kan inte bara lägga det på konsumenten. Det kommer aldrig att räcka. Vi ska inte hålla på med pekpinna och moraliserande. Det är lätt att hamna där, men det leder fel. Vi politiker måste fixa strukturen och helt enkelt göra det här möjligt.

Herr talman! Som vi hörde tidigare i dag har regeringen tillsammans med samarbetspartierna tagit fram en strategi för cirkulär ekonomi. Den visar på de långsiktiga spelreglerna och den stadiga grunden. I strategin är visionen ”ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material”. Här finns insikten om planetens gränser och att man måste minska konsumtionen.

I handlingsplanen finns olika fokusområden. Hållbar produktdesign är ett viktigt område. Här avgörs så mycket som 80 procent av produktens miljöpåverkan. Det handlar om att produkter ska ha lång livslängd, ska gå att reparera och ska gå att återvinna.

Ett annat fokusområde handlar om hållbar konsumtion. Det handlar om bland annat upphandling men också konsumentinformation och konsumentskydd.

Att det ska vara ett giftfritt kretslopp från början är också viktigt. Och när skadliga ämnen väl har kommit in måste de förstås fasas ut.

Det är även centralt att det finns drivkrafter för företag och olika aktörer att arbeta med innovation och nya framtida lösningar.

Som det ser ut i nuläget är dock den cirkulära ekonomin försvinnande liten jämfört med den linjära ekonomin. Vi behöver verkligen skala upp det här. Om jag ska försöka välja ut de riktigt stora och viktiga åtgärderna, som Miljöpartiet ser det, vill jag lyfta fram det produktpolicyramverk som EU jobbar med just nu. Regeringen och samarbetspartierna är överens om att driva en ambitiös linje i produktpolicyramverket så att man får med många produktkategorier och på ett ambitiöst vis.

Marlene Burwick tog upp att man också ska ha med det i hela kedjan, från forskning till innovation, klimatkiv och industrikiv och bidrag men också över till kommersialisering med gröna krediter, som regeringen har inrättat och som kan gå till cirkulära projekt. Här behöver vi jobba ännu mer med marknadsintroduktionen. Då är upphandling väldigt viktigt, vilket också har lyfts upp tidigare. Vi har gett Upphandlingsmyndigheten ett uppdrag här. Vi behöver helt enkelt jobba vidare inom det här. Det upphandlas för 800 miljarder varje år, enligt den senaste siffran jag hörde.

En åtgärd som jag också tror är viktig är standardisering. Det kan låta lite tråkigt. Men det handlar om att hitta definitioner och ett gemensamt språk, till exempel apropå det här med plast. Vi har en vansinnig mängd plast. Vissa forskare säger att vi kanske kan nöja oss med 10–15 sorters plats. Om vi kan hitta en standardisering för plast för de belastande strömmarna vore det fantastiskt bra. Vi har gett Sveriges standardiseringsförbund ett uppdrag i riktlinjebrevet om att titta på det.

Samverkan med näringslivet är också avgörande och helt centralt. Näringslivet måste kunna jobba med sina affärsmodeller, med innovationer och ta nya lösningar vidare.

Ibland är det lätt att prata om näringslivet och glömma den offentliga sektorn. Men kommunerna är verkligen också viktiga aktörer i detta. Där tror jag mycket på det goda exemplets makt. En kommun provar något, och sedan sprider det sig vidare.

Jag vill också lyfta upp något som har tagits upp tidigare i dag: end of waste-kriterier, alltså när avfall slutar att vara avfall och övergår till att vara en resurs. Det är en viktig åtgärd som Naturvårdsverket nu tittar på. Här är det giftfria centralt. Det ska vara giftfritt från början.

Cirkulär ekonomi är en planetfråga. Men det är också en plånboksfråga. Ett exempel som ofta används är kaffebryggaren. Man köper en kaffebryggare och brygger sina 10 eller 30 koppar kaffe, och sedan går den sönder. Den var kanske billig i inköp, men i kostnad per användning blir en kopp kaffe ganska dyr. Om man tittar på just kostnad per användning ser man att det verkligen blir en plånboksfråga.

Kommunerna köper också in produkter. Min hemkommun började till exempel köpa in begagnade kontorsmöbler och sparade enormt mycket pengar samt bidrog till stor klimat- och miljönytta.

Det handlar även mycket om ny teknik, från högspecialiserad teknik till hantverkskunnande. Det är ett tekniksifte men lika mycket ett kompetenssifte, och väldigt många arbetstillfällen skapas. Det måste vi fokusera på. Det är oerhört viktigt.

Jag vill summera det hela med att vi måste släppa skygglapparna kring tillväxtbegreppet och ta in de ekologiska och sociala aspekterna. Vi kan inte ha en linjär ekonomi och sedan ett litet cirkulärt lager ovanpå, som grädde på moset. Vi behöver ställa om på riktigt. Då behöver vi sammanlagt minska konsumtionen genom att öka den miljöbra konsumtionen, öka

tjänsterna och minska på slit och släng, så att vi genom framtidens lösningar hittar till en ekonomi inom planetens gränser.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 155 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Amanda Palmstierna talade i sitt anförande om att vi måste komma bort från pekpinnar och moraliserande. Det är något som jag verkligen välkomnar, och jag hoppas att Amanda Palmstierna har med sig hela Miljöpartiet på detta. Vi har ju noterat att så har det inte alltid varit.

Jag noterade även att Amanda Palmstierna tog upp teknikoptimism mot slutet av sitt anförande. Det faller mig verkligen i smaken. Vi måste tro på framtiden och tro på tekniken. Vi kan inte klä oss i säck och aska och gå bakåt. Då kommer vi verkligen inte dit vi vill.

Något som verkligen är cirkulärt, herr talman, är skogsbruk. Skogen är en fantastisk råvara som vi kan använda inte minst till substitution, alltså till att byta ut CO₂-intensiva material som stål och betong.

Jag har tidigare noterat att Miljöpartiet glädjande nog är för mer träbyggnation. Det är jättebra – mer av det! Samtidigt vill man skydda otroligt mycket mer skog i Sverige. Man vill dessutom på andra sätt sätta käppar i hjulet för våra skogsägare.

Därmed sliter vi med den cirkulära ekonomin igen. Vi har ett hållbart skogsbruk i dag, och vi måste använda oss av skogen. Ändock talar Miljöpartiet emot sig självt i den frågan. Hur ska vi klara att få till en cirkulär ekonomi och mer träbyggnation när vi enligt Amanda Palmstiernas språkrör ska skydda så mycket mer skog?

Anf. 156 AMANDA PALMSTIERNAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för reflektionen och för frågan!

Jag vill börja med det här att vi måste komma bort från moraliserande och pekpinnar. Ja, definitivt. Ibland är det också medierna som plockar upp förslag och kanske vinklar dem till något som inte är det som ursprungligen har kommit från Miljöpartiet. Jag skulle säga att det är väldigt viktigt för Miljöpartiet att jobba med strukturerna och liksom hitta förut-sättningarna för att inte hålla på med pekpinnar.

När det gäller teknikoptimismen är det mycket glädjande att vi delar den. Sedan vill Miljöpartiet lyfta fram att det behövs teknikoptimism men också minskad konsumtion, sammantaget. Vi kan liksom inte köra kurvorna rätt upp i taket.

När det gäller skogsbruket skulle jag vilja problematisera lite grann. I dag finns det mycket skogsbruk som görs hållbart, men det finns också exempel på att det inte riktigt fungerar – stora kalhyggen och så vidare. Det finns liksom ett spektrum.

Det stämmer absolut att vi vill öka träbyggnationen. Det är väldigt viktigt. Samtidigt ser vi att det i nuläget finns fall där stammar går till förbränning, och det är ju inte rimligt. Man får liksom ha kategorier så att stammarna används till träbyggnation och det är restmaterial som går till förbränning.

Sedan måste vi komma ihåg att vi har flera kriser på gång samtidigt. Vi måste tänka på klimatkrisen och den biologiska mångfaldskrisen samtidigt. Vi kan inte välja bara den ena.

Skogen är också en viktig kolsänka, så det handlar om balansen där. Vi tycker att det är viktigt att skydda den biologiska mångfalden och samtidigt lösa klimatkrisen och att minskad konsumtion finns med i allt detta.

Prot. 2020/21:128

27 maj

Cirkulär ekonomi

Anf. 157 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Amanda Palmstierna, för svaret!

Det genomsnittliga hygget i Sverige är mindre än Kungsträdgården. Ändå får vi ofta höra i debatten att våra hyggen är gigantiska.

Dessutom måste man som skogsägare lämna hänsynsytor och så vidare beroende på hur skogen ser ut, så ett kalhygge i dag är inte ett kalhygge. Det är inte kalt.

Jag noterar att Amanda Palmstierna har läst Dagens Nyheter. Jag vill minnas att hon tog upp det här med förbränning även i sitt anförande.

Det har ju kommit väldigt mycket kritik mot det som stod i DN, bland annat att det stod att vi dessutom importerar skog att förbränna. Det är faktiskt så att det är restprodukterna som går till förbränning. Vi använder stockarna till att göra trävaror, och sedan använder vi mindre stockar till att göra till exempel pappersmassa. Det är restprodukterna som går till förbränning, så där var det faktiskt så att medier gick ut med felaktigheter.

Amanda Palmstierna tog upp det här med moraliserande och pekpinnar i sitt svar här. Det jag tog upp i mitt anförande var även det här med skammen. Vi måste komma bort från skammen, även den som riktas mot markägare i dag.

I vår svenska skog i dag har vi inte det stora utdöende som man vill låta påskina att vi har. Det är inte där artdöden är. Vi har till exempel otroligt mycket mer fågel i dag än vi hade för bara något år sedan, så där är man lite grann ute och slirar.

Självklart måste vi finna någon sorts balans, men det är ändå så att om vi ska klara det här är skogen vår stora konkurrensfördel. Man vill till exempel skydda 525 000 hektar fjällnära skog och fördubbla det som redan är skyddat. Hur ska vi klara omställningen om vi inte kan använda oss av skogen?

Anf. 158 AMANDA PALMSTIERNAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågorna!

Genomsnittet för kalhyggen är ju en sak. Det betyder att en del är mindre och en del är större. Sedan finns det exempel på att man tyvärr har hamnat ganska snett. Det finns exempel på körskador och så vidare. Jag menar helt enkelt att det finns ett brett spektrum vad gäller brukande, från väldigt hållbart till sådant som inte är särskilt hållbart.

Exempel på hållbart brukande är att blanda in lövträd i skogen, att ha hänsynsytor, att verkligen ta hänsyn vid vattendrag och så vidare. Det finns många sådana saker man kan göra och fortfarande ha ekonomisk tillväxt. Men det finns också exempel på att man inte har tagit tillräcklig hänsyn.

Ska vi se till Sverige i sin helhet behöver vi ha ett skydd som uppfyller olika internationella målsättningar. Här har Sverige mer att göra, helt enkelt, och vi behöver ta ett tydligt ansvar.

Jag tänker att det är väldigt viktigt att se hela den här bredden. Miljöpartiet tycker att vi behöver skydda mer skog. Vi behöver vara ett föregångsland och verkligen värna biologisk mångfald.

Att det inte skulle vara någon artdöd i Sverige, det skriver jag inte under på. Vi har en röd lista. Vi ser att det försvinner arter hela tiden. Det här beror på många olika saker. Det beror på skogsbruk. Det beror på klimatförändringar men också på bekämpningsmedel och så vidare.

Det behövs definitivt insatser även i Sverige för den biologiska mångfalden. Här har vi också en historisk skuld, då vi ser att den biologiska mångfalden minskar. Därför tycker Miljöpartiet att det är väldigt viktigt att ha ett hållbart brukande och ett högt ställt skydd i skogen.

Anf. 159 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Amanda Palmstierna för anförandet. Det var väldigt intressant att lyssna på.

Det är roligt när man får höra om de bredare perspektiven. Det som även Amanda Palmstierna lyfte fram var att det faktiskt är många partier som kämpar åt samma håll. Det är viktigt att vi ser varandra och även lyssnar på varandra, för vi kan alla ha något att lära.

Vi i Moderaterna sympatiserar med frågor om standardisering, som är oerhört viktigt, teknikoptimism och samverkan med näringsliv – och med allmänhet och civilsamhälle, vilket jag ser som självklart.

Det vi saknar här är end of waste-kriterierna, alltså när avfall slutar vara avfall. Vi tar upp dem för att vi vill ha en sekundär råvara. Vi ska inte tära på jordens resurser, men om vi kan få det här avfallet att få den rätta benämningen kan näringsliv eller företag börja producera i steg två. Det skulle gynna hela situationen. Vi önskar att Naturvårdsverket får fler uppdrag på det området, för det finns många fler produktslag som man skulle behöva göra detta med men som i dag inte tas upp.

Det var lite inspirerande att höra Marlene Burwick antyda en viss förskjutning när det gäller kemikalieskatten på begagnade elektroniska produkter. Jag är lite nyfiken på hur Amanda Palmstierna och Miljöpartiet ställer sig till något sådant.

Anf. 160 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Herr talman! Tack, Betty Malmberg, för de inledande reflektionerna! Nu när vi står inför en så här stor klimat- och miljökris är det väldigt värdefullt att hela tiden kunna hitta konstruktiva vägar framåt och försöka hitta så många gemensamma nämnare som möjligt.

När det gäller end of waste-kriterierna har Naturvårdsverket, som vi har hört tidigare, i uppdrag att titta på detta. EU jobbar på EU-nivå, och Naturvårdsverket tittar på den nationella nivån. Vi får noga följa det uppdraget och vad det resulterar i. Detta är ett första steg, och så får vi jobba vidare. Något som är oerhört viktigt är att det blir giftfritt – giftfriheten är en förutsättning. Jag tror att många partier här är överens om att vi inte kan tulla på det.

Vad gäller kemikalieskatten på elektronik och begagnat är det som Marlene Burwick sa: När lagstiftningen infördes var avsikten egentligen inte att begagnat skulle beskattas. I den praktiska hanteringen av undantaget har det visat sig att detta inte fungerar. Nu har det tagits upp i delegationens rapport, som är överlämnad till miljöminister Per Bolund. Denna rapport kommer att beredas, och vi kommer att titta på alla förslag som finns i den. Detta finns med där och är något att titta på framöver.

Anf. 161 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Amanda Palmstierna, för svaret! Jag nämnde också den rapport som Delegationen för cirkulär ekonomi har lyft upp. Men som jag förstått det lämnade de den rapporten för ett år sedan och uppmärksammade regeringen på att det inte var en funktionell kemikalieskatt som ålades produktionen, där man jobbar för återbruk och återanvändning av olika former av elektroniska produkter.

Varför framhärdar jag i detta? Jag tycker att det blir helt idiotiskt, för logiken hänger inte ihop när vi straffar ut dem som vill göra rätt. Vi brukar säga tvärtom: Det ska vara lätt att göra rätt. Men här straffar vi ut dem – eller inte vi, utan det är regeringen som gör det ihop med sina samarbetspartier.

Bara så att gemene man vet: En datorskärm som kan återanvändas sparar i genomsnitt 520 kilo koldioxid. Det gör skillnad för klimatet. Vi hade en myndighet som ville köpa 1 000 bildskärmar. Allt detta adderar ihop. Men då gäller det också att regeringen lyssnar av vad företagen anför för kritik och, där den kan, skruvar till så att det blir rätt någon gång.

Men vi hoppas; det är ju i alla fall lite positiva tongångar som avslutar denna debatt om cirkulär ekonomi. Jag är optimist. Jag kommer att följa upp det här och hoppas att vi kommer att få se detta realiseras.

Anf. 162 AMANDA PALMSTIERNAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Betty Malmberg, för följdfrågan! Delegationen lämnade en rapport i våras, ganska nyligen. Kemikalieskatten har ju varit upp tidigare också – det stämmer. Alla de förslag som kommer från delegationen vill man titta på sammantaget, helt enkelt. När det gäller kemikalieskatten över huvud taget är det ändå rimligt att titta på begagnatfrågan. Detta är något vi får bereda, undersöka och återkomma till i bred, konstruktiv anda.

Jag kan också nämna att jag själv bytte ut min riksdagsdator i morse, precis före utskottet. Jag försäkrade mig då om att man här i riksdagen faktiskt återbrukar datorer. Ledamöternas gamla datorer går alltså inte till spillo, utan de går vidare och återanvänds. Det är ju oerhört glädjande. Vi får återkomma till frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2020/21:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2020

EU-dokument

COM(2021) 223 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utländska subventioner som snedvrider den inre marknaden

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 maj

2020/21:766 Tryggheten i hela landet

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:767 Vildsvinsförvaltning

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:768 Ekonomisk jämställdhet

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:769 Garantier som en del av svenskt bistånd

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:770 Praktiska verkställighetshinder

av *Christina Høj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:771 Sveriges relationer med Belarus

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:772 Sveriges ansvar för giftigt avfall i Chile

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 maj

2020/21:2981 Militärt kuppörsök i Mali

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2982 Rymningar från Sis-hem

av *Ulrika Heindorff* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2983 Fortsatta sprängningar

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2984 Hundbrist vid Tullverket

av *Björn Söder* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2985 Spelutbildningsplatser

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:2986 Flygtrafik från Belarusav *Björn Söder* (SD)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2020/21:2987 Hållbara drivmedelav *Jens Holm* (V)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2988 Biståndsprojekt i Gazaav *Yasmine Posio* (V)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2989 Våldsutsatta kvinnor som lever gömdaav *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2990 Bistånd till Palestinaav *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2991 Statsstöd till rikstäckande handikapporganisationerav *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2992 Turkiets invasion och kemiska attacker i norra Irakav *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2993 Koldioxidbedövning av grisarav *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2994 Pollenprognoser i hela landetav *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2995 Fördömande av Azerbajdzjans agerandeav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2996 Synkontroll vid körkortsförnyelseav *Pia Steensland* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2997 Införandet av den nationella läkemedelslistanav *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2998 Tillsynen av skolorav *Louise Meijer* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2999 Svenskt agerande i EU om Belarusav *Åsa Coenraads* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3000 Utlandssvenskars möjlighet till undervisning i svenskaav *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3001 Krisberedskapav *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:3002 EU-medborgare i Storbritannien
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2020/21:3003 Underrättelser till Skatteverket
av *Sofia Westergren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 26 maj

2020/21:2784 Mottagningscenter utanför EU
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:2796 PCR-test vid tvångsutvisning
av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:2839 Myndighetsadministrerad varningslista
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
2020/21:2840 Utökat stöd till bestridande av felaktiga fakturor
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
2020/21:2841 Naturvårdsverkets regeltillämpning
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)
2020/21:2834 Säkerhetsläget i Afghanistan
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:2881 Identifiering av gode män och förvaltare
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2020/21:2868 Ökad radikaliserings av våldsbejakande islamism
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2020/21:2870 Stöd till anhöriga när närstående radikaliserar
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
2020/21:2865 Den långväga kollektivtrafiken
av *Thomas Morell* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2020/21:2869 Vaccination under arbetstid för statligt anställda
av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)
2020/21:2860 Granbarkborrens spridning
av *Anders Åkesson* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2857 Klassning av ”biprodukt”av *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2858 Omsättningsstödet för handelsbolagav *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2879 Förhöjda strålningsnivåer i Tjernobyliav *Alexandra Anstrell* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2844 Trafikverket och rapportunderlagav *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2882 Insynsrådav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2895 Sveriges ansvar i världenav *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2884 Solidarisk finansieringav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2871 Användningen av Astra Zenecas vaccin mot covid-19av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2888 Virkestravar vid allmänna vägarav *Sofia Westergren* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2892 Lång analystid vid NFCav *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2953 Handläggningstiderna vid Nationellt forensiskt centrumav *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2887 Plastpåskattenav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2902 Punktskatt på miljövänliga bärkassarav *Michael Rubbestad* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2885 Branden på Polarbröds fabrikav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2886 Återbegravning av samiska kvarlevorav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2890 Politiska ställningstaganden av polis i tjänstav *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2889 Terrorangreppen mot Israel

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

**2020/21:2894 Modernisering av lagstiftningen om moderna växtför-
ädlingsmetoder**

av *Staffan Eklöf* (SD)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2891 Azerbajdzjans intrång på Armeniens territorium

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

**2020/21:2903 Visande av solidaritet med Israel genom flaggning på
offentliga byggnader**

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2883 Reformerat strandskydd

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2893 Tillbakatagande av erkännande av Palestina som stat

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

**2020/21:2904 Krisrelaterat stöd till företagare som varit föräldrale-
diga**

av *Ulla Andersson* (V)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2915 Bristande integration som ökar fattigdom och kostnader

av *Katarina Brännström* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2874 Bilbränder och attacker mot polis

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2896 Ungdomars förutsättningar att ta körkort

av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2918 Folkhälsomyndighetens scenarier

av *Ulrika Heindorff* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2899 Rätt till undervisning i och på punktskrift

av *Michael Rubbestad* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2923 Långtidsarbetslösheten och barnfattigdomen i Sverige

av *Katarina Brännström* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2910 Bistånd till Palestina

av *Niklas Wykman* (M)
till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2875 Effekterna av långtidscovid

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2901 Mentorerna till deltagare i intensivåret

av *Mats Green* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2877 Nedläggningen av kopparnätetav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)till statsrådet *Anders Ygeman* (S)**2020/21:2907 Undvikande av orden ”man” och ”kvinna” inom vården**av *Michael Rubbestad* (SD)till socialminister *Lena Hallengren* (S)**2020/21:2913 Lättade restriktioner för kultursektorn**av *Emma Ahlström Köster* (M)till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)**2020/21:2908 Barns grundlagsskyddade yttrandefrihet**av *Michael Rubbestad* (SD)till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)**2020/21:2909 Elevers grundlagsskyddade yttrandefrihet**av *Michael Rubbestad* (SD)till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)**2020/21:2920 Smittspridningen i Sverige**av *Ulrika Heindorff* (M)till socialminister *Lena Hallengren* (S)**2020/21:2924 Kostnader för tolkhjälp**av *Katarina Brännström* (M)till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)**2020/21:2898 Andelen manlig personal i förskolan**av *Michael Rubbestad* (SD)till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)**2020/21:2914 Vård för personer med ME/CFS**av *Ulrika Heindorff* (M)till socialminister *Lena Hallengren* (S)**2020/21:2906 Vattenbristen i Rojava**av *Håkan Svenneling* (V)till utrikesminister *Ann Linde* (S)**2020/21:2948 Vattenförsörjningen i Rojava**av *Markus Wiechel* (SD)till utrikesminister *Ann Linde* (S)**2020/21:2900 Åtgärder mot långtidsarbetslösheten**av *Magdalena Schröder* (M)till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)**2020/21:2911 Snabblån för aktieköp**av *Angelica Lundberg* (SD)till statsrådet *Lena Micko* (S)**2020/21:2921 Nedläggning av glesbygdssockor**av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)**2020/21:2872 Vaccinpass**av *Björn Söder* (SD)till statsrådet *Anders Ygeman* (S)**2020/21:2873 Beroendeställningar inom Sveriges Radio**av *Staffan Eklöf* (SD)till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)**2020/21:2905 Skydd för våldsutsatta kvinnor med beroende**av *Maj Karlsson* (V)till socialminister *Lena Hallengren* (S)

Prot. 2020/21:128
27 maj

2020/21:2917 Kompetensen i LSS-boenden

av *Ulrika Heindorff* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2897 Intresset för energiteknik

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2880 Försvarsmaktens tillgång till drivmedel

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2876 Hastigheten för A-traktorer

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2912 Finansinspektionen

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:2878 Regelkrångel och långa beslutstider

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 17.24.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 6,
av förste vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 140 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4 Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel	2
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU18	2
Anf. 1 JOHN WIDEGREN (M)	2
Anf. 2 STAFFAN EKLÖF (SD).....	5
Anf. 3 ULRIKA HEIE (C)	6
Anf. 4 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	8
Anf. 5 NINA LUNDSTRÖM (L)	10
Anf. 6 MALIN LARSSON (S).....	12
(forts. § 6).....	14
Ajournering.....	14
Återupptaget sammanträde	14
§ 5 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 25 maj.....	14
Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	14
Anf. 8 JESSIKA ROSWALL (M).....	16
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	16
Anf. 10 JESSIKA ROSWALL (M).....	16
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	17
Anf. 12 MARKUS WIECHEL (SD)	17
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	18
Anf. 14 MARKUS WIECHEL (SD)	18
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	18
Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C).....	19
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	19
Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C).....	19
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	20
Anf. 20 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	20
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	21
Anf. 22 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	21
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	21
Anf. 24 SOFIA DAMM (KD)	22
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	22
Anf. 26 SOFIA DAMM (KD)	23
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	23
Anf. 28 MARIA NILSSON (L).....	24
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	24
Anf. 30 MARIA NILSSON (L).....	24
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	25
Anf. 32 MARKUS SELIN (S).....	25
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	25
Anf. 34 MARKUS SELIN (S).....	26
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	26
Anf. 36 AMANDA PALMSTIERNA (MP).....	26

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	27
Anf. 38 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	27
Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	27
§ 6 (forts. från § 4) Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (forts. MJU18)	28
Anf. 40 JOHN WIDEGREN (M) replik	28
Anf. 41 MALIN LARSSON (S) replik	28
Anf. 42 JOHN WIDEGREN (M) replik	29
Anf. 43 MALIN LARSSON (S) replik	29
(forts. § 8)	30
§ 7 Frågestund	30
Anf. 44 FÖRSTE VICE TALMANNEN	30
<i>Ytterligare sanktioner mot Belarus</i>	30
Anf. 45 JESSIKA ROSWALL (M)	30
Anf. 46 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	30
Anf. 47 JESSIKA ROSWALL (M)	31
Anf. 48 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	31
<i>Insatser för utsatta områden</i>	31
Anf. 49 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	31
Anf. 50 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	31
Anf. 51 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	32
Anf. 52 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	32
<i>Kulturmiljövård och vattenvård</i>	32
Anf. 53 HELENA VILHELMSSON (C)	32
Anf. 54 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	33
Anf. 55 HELENA VILHELMSSON (C)	33
Anf. 56 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	33
<i>Privata vårdgivare och regionernas krisberedskap</i>	33
Anf. 57 KARIN RÅGSJÖ (V)	33
Anf. 58 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	34
Anf. 59 KARIN RÅGSJÖ (V)	34
Anf. 60 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	34
<i>Lagförslag om grov trafikbrottslighet</i>	34
Anf. 61 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	34
Anf. 62 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	35
Anf. 63 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	35
Anf. 64 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	35
<i>WHO:s kampanj mot ålderism i sjukvården</i>	35
Anf. 65 BARBRO WESTERHOLM (L)	35
Anf. 66 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	36
Anf. 67 BARBRO WESTERHOLM (L)	36
Anf. 68 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	36
<i>Insyn i privata vård- och omsorgsföretags ekonomi</i>	36
Anf. 69 KRISTINA NILSSON (S)	36

Anf. 70 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	37
Anf. 71 KRISTINA NILSSON (S).....	37
Anf. 72 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	37
<i>Vårdköer och privata vårdgivare</i>	37
Anf. 73 ULRIKA HEINDORFF (M)	37
Anf. 74 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	38
Anf. 75 ULRIKA HEINDORFF (M)	38
Anf. 76 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	38
<i>Nordisk hjälp med intensivvård</i>	39
Anf. 77 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	39
Anf. 78 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	39
Anf. 79 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD).....	39
Anf. 80 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	40
<i>Skälen till gränskontroller mot Danmark</i>	40
Anf. 81 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	40
Anf. 82 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	40
Anf. 83 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	40
Anf. 84 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	41
<i>Utvisning av kurder</i>	41
Anf. 85 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	41
Anf. 86 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	41
Anf. 87 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	42
Anf. 88 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	42
<i>EU:s skydd av belarusiska regimkritiker</i>	42
Anf. 89 SOFIA DAMM (KD)	42
Anf. 90 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	42
Anf. 91 SOFIA DAMM (KD)	43
Anf. 92 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	43
<i>Digitala resebevis</i>	43
Anf. 93 BJÖRN WIECHEL (S)	43
Anf. 94 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	43
Anf. 95 BJÖRN WIECHEL (S)	44
Anf. 96 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	44
<i>Ansvar för den slutna ungdomsvården</i>	44
Anf. 97 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	44
Anf. 98 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	44
<i>Oberoende utredning av Sveriges Radio</i>	45
Anf. 99 ANGELIKA BENGTSSON (SD)	45
Anf. 100 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	45
<i>EU-sanktioner mot belarusiska statliga företag</i>	45
Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V).....	45
Anf. 102 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	46
<i>Dödshjälp</i>	46
Anf. 103 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	46

Anf. 104 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	46
<i>EU:s migrations- och asylpakt</i>	47
Anf. 105 DANIEL FÄRM (S).....	47
Anf. 106 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	47
<i>Nordiskt personalstöd till intensivvården</i>	47
Anf. 107 ULRIKA JÖRGENSEN (M).....	47
Anf. 108 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	48
<i>Polisens verktyg mot gängkriminaliteten</i>	48
Anf. 109 KATJA NYBERG (SD).....	48
Anf. 110 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	48
<i>Personlig assistans och statusen för regleringsbrev</i>	49
Anf. 111 PIA STEENSLAND (KD).....	49
Anf. 112 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	49
<i>Granskning av bostadsrättsföreningar</i>	50
Anf. 113 ANNA VIKSTRÖM (S)	50
Anf. 114 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	50
<i>Differentierade publiktak</i>	50
Anf. 115 VIKTOR WÄRNICK (M)	50
Anf. 116 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	51
<i>Asyllagstiftningen</i>	51
Anf. 117 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	51
Anf. 118 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	51
<i>Parlamentarisk översyn av äganderätten</i>	52
Anf. 119 KJELL JANSSON (M)	52
Anf. 120 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	52
<i>Utvisning av brottsdömda utlänningar</i>	52
Anf. 121 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	52
Anf. 122 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	53
§ 8 (forts. från § 6) Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (forts. MJU18)	53
Anf. 123 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	53
Anf. 124 MALIN LARSSON (S) replik	54
Anf. 125 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	54
Anf. 126 MALIN LARSSON (S) replik	55
Anf. 127 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	55
Anf. 128 MALIN LARSSON (S) replik	55
Anf. 129 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	56
Anf. 130 MALIN LARSSON (S) replik	56
Anf. 131 ULRIKA HEIE (C) replik	57
Anf. 132 MALIN LARSSON (S) replik	57
Anf. 133 ULRIKA HEIE (C) replik	58
Anf. 134 MALIN LARSSON (S) replik	58
Anf. 135 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	58

Anf. 136 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	60
Anf. 137 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	60
Anf. 138 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	61
Anf. 139 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	61
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)	62
§ 9 Cirkulär ekonomi.....	62
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU19	62
Anf. 140 BETTY MALMBERG (M)	62
Anf. 141 YASMINE ERIKSSON (SD).....	64
Anf. 142 ULRIKA HEIE (C)	65
Anf. 143 BETTY MALMBERG (M) replik.....	67
Anf. 144 ULRIKA HEIE (C) replik	68
Anf. 145 BETTY MALMBERG (M) replik.....	68
Anf. 146 ULRIKA HEIE (C) replik	69
Anf. 147 JON THORBJÖRNSSON (V).....	69
Anf. 148 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	71
Anf. 149 MARLENE BURWICK (S).....	73
Anf. 150 BETTY MALMBERG (M) replik.....	75
Anf. 151 MARLENE BURWICK (S) replik.....	76
Anf. 152 BETTY MALMBERG (M) replik.....	76
Anf. 153 MARLENE BURWICK (S) replik.....	77
Anf. 154 AMANDA PALMSTIERNA (MP).....	77
Anf. 155 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	80
Anf. 156 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	80
Anf. 157 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	81
Anf. 158 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	81
Anf. 159 BETTY MALMBERG (M) replik.....	82
Anf. 160 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	82
Anf. 161 BETTY MALMBERG (M) replik.....	83
Anf. 162 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	83
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)	83
§ 10 Bordläggning	83
§ 11 Anmälan om interpellationer	84
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	84
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	86
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 17.24.....	90